

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ II

SOCIAL SCIENCE - II

ತರಗತಿ X
STANDARD X

ಭಾಗ - 2

PART - 2

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರబೇತಿ ಸಮಿತಿ (SCERT), ಕರ್ನಾಟಕ
2019

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ

ಜನಗಣಮನ ಅಧಿನಾಯಕ ಜಯ ಹೇ
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತಾ,
ಪಂಚಾಬ ಸಿಂಧು ಗುಜರಾತ ಮರಾಠಾ
ದ್ವಾರ್ವಿಡ ಉತ್ತರ ವಂಗ,
ವಿಂಧ್ಯಾಪ್ನಿಮಾಚಲ ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ,
ಉಚ್ಛರ ಜಲಧಿತರಂಗ,
ತವಶುಭ ನಾಮೇ ಜಾಗೇ,
ತವಶುಭ ಆಶಿಶ ಮಾಗೇ,
ಗಾಹೇ ತವ ಜಯ ಗಢಾ
ಜನಗಣಮಂಗಲದಾಯಕ ಜಯ ಹೇ
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ,
ಜಯಹೇ, ಜಯಹೇ, ಜಯಹೇ,
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯಹೇ!

ಪತ್ರಿಜ್ಞಾ

ಭಾರತವು ನನ್ನ ದೇಶ, ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಸಹೋದರರ, ಸಹೋದರಿಯರು.
ನಾನು ನನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ಟ್ರೈತಿಸ್ತುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ
ಪರಂಪರೆಗೆ ನಾನು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತೇನೆ.
ನಾನು ನನ್ನ ಹೆತ್ತವರನ್ನು ಮತ್ತು ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ.
ನಾನು ನನ್ನ ದೇಶ ಮತ್ತು ನನ್ನ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ನನ್ನ ಶೃಂದಿಯನ್ನು ಮುದಿಪಾಗಿಡುತ್ತೇನೆ.
ಅವರ ಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಅನಂದವಿದೆ.

State Council of Educational Research and Training (SCERT)

Poojappura, Thiruvananthapuram 695 012, Kerala

Website : www.scertkerala.gov.in, e-mail : scertkerala@gmail.com

Phone : 0471 - 2341883, Fax : 0471 - 2341869

Typesetting and Layout : SCERT

First Edition : 2019

Printed at : KBPS, Kakkanad, Kochi-30

© Department of General Education, Government of Kerala

ಪ್ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳೇ,

ನಾವು ವಾಸಿಸುವ ಭೂಮಿಯು ಎಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಹಾಗೂ ಚಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಿರಲ್ಲವೇ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾನವರಾಶಿಯ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ನೂತನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭೂಪ್ರಕೃತಿ, ಹವಾಮಾನ, ಮಣ್ಣ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯಲು ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನೂತನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಹೇಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯ ಪಾಠಭಾಗಗಳಿಂದ ನಿಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಬಹುದು. ಜಾಗತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಾದ ಒತ್ತಡವಲಯ, ಮಾರುತ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಕುರಿತು ಅರಿವು ಪಡೆಯಲು ಇದರಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇಂದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಸಮಾಜ, ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ವಿನಿಮಯ, ಬೇಂಕುಗಳು, ಅದರ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ, ಹಣದ ವಿನಿಮಯ ಎಂಬ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಈ ಪಾಠಪ್ರಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಕುರಿತು ಗಳಿಸುವ ಜ್ಞಾನವು ನಮ್ಮ ವಾಸಗೃಹವಾದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಸೈಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಉತ್ತಮ ಪೌರಧಾಗಿ ಜೀವಿಸಲು ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಬಹುದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಡಾ.ಜಿ. ಪ್ರಸಾದ್

ನಿದರ್ಶಕರು

ಎಸ್.ಸಿ.ಇ.ಆರ್.ಟಿ.

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ

ಭಾಗ IV ಕ

ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

51ಕ. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು - ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳು ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪೋರನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

- ಕ) ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ಅದರ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು, ರಾಷ್ಟ್ರಧರ್ಮವನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಗೀರೀತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು;
- ಇ) ನಮ್ಮ ದಾಷ್ಟೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಿತ್ವದಾಯಕವಾದ ಉದಾತ್ತ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- ಈ) ಭಾರತದ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆಯನ್ನು, ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಖಂಡತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು.
- ಇ) ದೇಶವನ್ನು ರಕ್ತ ಸಲು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕರೆಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- ಇ) ಧಾರ್ಮಿಕ, ಭಾಷಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವಾಜನಿಕ ಪಂಗಡಗಳ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿಂದ ಅತೀತವಾಗಿ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಭೂತ್ಪ್ರದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು, ಶ್ರೀಯರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದಂಟುಮಾಡುವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಬಿಡುವುದು.
- ಇ) ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭವ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಕಾಪಾಡುವುದು.
- ಇ) ಅರಣ್ಯಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ನೈಸ್ಸಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ತೋರಿಸುವುದು.
- ಇ) ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಇ) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೊಂಡಣೆ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ತ್ವರಿಸುವುದು.
- ಇ) ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಿಯ ಬೆಳೆವಣಿಕೆ ತಲುಪಲು ವೆಯಕ್ಕಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರೆತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಾಗಿ ಶೈಮಿಸುವುದು.
- ಇ) ಆರು ಮತ್ತು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಡುವಳಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೋ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೋ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಹೆತ್ತಪರೋ ರಕ್ಷಕರೋ ವೀದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಏರಡಿಸುವುದು.

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

06.	ಆಕಾಶಕಣ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ವಿಶೇಷಣೆ	95
07.	ವೈದ್ಯರ್ಥಗಳ ಭಾರತ	111
08.	ಭಾರತ - ಆರ್ಥಿಕ ಭೂಮಿಶಾಸ್ತ್ರ	137
09.	ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು	160
10.	ಬಳಕೆಗಾರ : ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ	180

ಈ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಒದಿಗಾಗಿ: ಮೂಲ್ಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ

ಕಲಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಮೂಲ್ಯಮಾಪನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

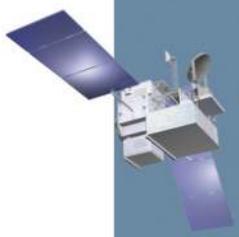
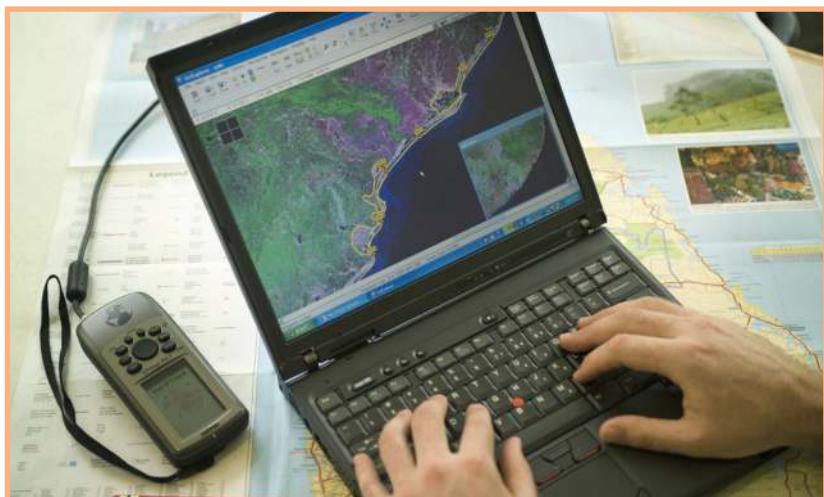

ಮುಂದುವರಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

6

ಆಕಾಶಕಣ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ವಿಶೇಷಣೆ

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿ ರುವಿರಲ್ಲವೇ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಗತಿಯು ಭೂಮಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಭೂಪಟಗಳ ರಚನೆ ನಂತರದ ವಿಶೇಷಣೆಯನ್ನು ಅನಾಯಾಸಕರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕರವಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳ ಉದ್ದಯನ ಮತ್ತು ಭೂಮಾಹಿತಿ ವಿಶೇಷಣೆಗಾಗಿರುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸೋಫ್ಟ್‌ವೇರ್‌ಗಳ ಉಪಯೋಗವು ಹೇಗೆ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಲೆಕ್ಯಿಯನ್ನು ಮಾನವನಿಗೆ ಕೈಗೆಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಯೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯೋಣ.

ಚಿತ್ರ 6.1

ದೂರಸಂವೇದನ (Remote Sensing)

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾಯಾಗ್ರಹಣವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯವು ದರೊಂದಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಅಮೂಲಾಗ್ರಾವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಬಲೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಮರಾಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತಲವನ್ನಾಗಿಸಿ ಭಾಯಾಗ್ರಹಣಕ್ಕಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1960ರಲ್ಲಿ ಉಪಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಗಿಸಿ ಮಾಹಿತಿಸಂಗ್ರಹವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಕ್ಯಾಮರಾಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸ್ಕ್ಯಾನರುಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಲು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ವಸ್ತುವನ್ನು, ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅಥವಾ ವಿದ್ಯುಮಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಉಪಕರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಧಾನವೇ ದೂರಸಂವೇದನೆಯಾಗಿದೆ.

ದೂರ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲವು ಅತ್ಯೇ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ವಿದ್ಯುತ್ ಕಾಂತಿಯ ಕರಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಸೂರ್ಯಾಪ್ತಾಶ ಅಥವಾ ಕೃತಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲ ಆಗಬಹುದು. ಸೂರ್ಯಾಪ್ತಾಶ ಅಥವಾ ಕೃತಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಾಶಾಶವು ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಾಶಾಶದ ಪ್ರತಿಫಲನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ದೂರ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಕ್ಯಾಮರವೊಂದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಚಿತ್ರಪೊಂದನ್ನು ಸೇರಿ ಹಿಡಿಯುವಾಗ ಕ್ಯಾಮರವು ಸಂವೇದಕವಾಗಿಯೂ ಆದರಿಂದ ಬರುವ ಫಲಶ್ರೋ ಕೃತಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಚೈತನ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ. ವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದೂ ವಿಕರಣಗೊಳ್ಳುವುದೂ ಆದ ವಿದ್ಯುತ್ ಕಾಂತಿಯ ತರಂಗಗಳು ದೂರಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಂವೇದಕಗಳು (Sensors) ದೂರಸಂವೇದನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಉಪಕರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಕ್ಯಾಮರಾ ಮತ್ತು ಸ್ಕ್ಯಾನರುಗಳು ಸಂವೇದಕಗಳಾಗಿವೆ. ವಸ್ತುಗಳು ಪ್ರತಿಘಾತಕ ಪ್ರಾಶವನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ತಾಂತಿಯ ವಿಕರಣವನ್ನು (Electromagnetic Radiation) ಸಂವೇದಕಗಳು ಸೆರೆಪಿಡಿಯತ್ತವೆ.

ಸಂವೇದಕಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದ ಸಮತಲವನ್ನು ಫಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮ್‌ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವಿವಾನಗಳು, ಬಲೂನುಗಳು, ಉಪಗ್ರಹ ಎಂಬಿವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವೇದಕಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬಹುದು.

ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಸಂವೇದಕದ ಅಧಾರದಲ್ಲಿ ದೂರ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

ಚೈತನ್ಯದ ಮೂಲದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ದೂರಸಂವೇದನೆಯ ವರ್ಗೀಕರಣ

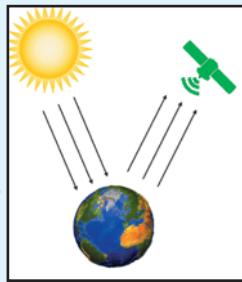
ದೂರಸಂವೇದನೆ

ಪರೋಕ್ಷ ದೂರಸಂವೇದನೆ

(Passive Remote Sensing)

ಇದು ಸೂರ್ಯಾಪ್ತಾಶದ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆಸುವ ದೂರ ಸಂವೇದನೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂವೇದಕವು ಸ್ವತಃ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರ 6.2

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೂರಸಂವೇದನೆ

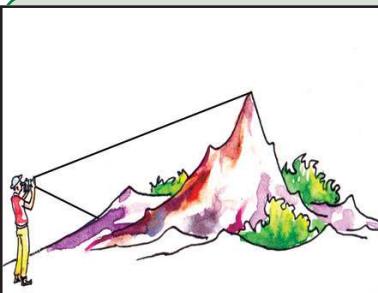
(Active Remote Sensing)

ಸಂವೇದಕವು ಹೊರಸೂಸುವ ಕೃತಕಪ್ರಾಶಾಶ ಅಥವಾ ಚೈತನ್ಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆಸುವ ದೂರ ಸಂವೇದನೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೂರಸಂವೇದನೆಯಾಗಿದೆ.

ಚಿತ್ರ 6.3

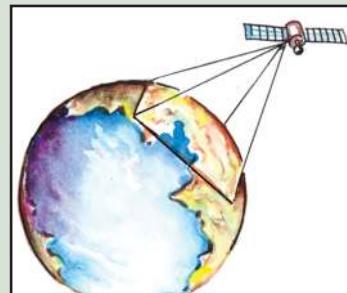
ವೇದಿಕೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನೆಯ ವರ್ಗೀಕರಣ

ಭೂತಲ ಭಾಯಾಗ್ರಹಣ
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನು
ಕ್ಷಾಮರಾವನ್ನು ಪರೋಗಿಸಿ
ತೆಗೆಯುವುದು ಭೂತಲ
ಭಾಯಾಗ್ರಹಣವಾಗಿದೆ.

ಆಕಾಶೀಯ ದೂರಸಂಪರ್ಕನೆ
ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದ
ಕ್ಷಾಮರಾಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ
ಆಕಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ
ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸೇರೆಹಿಡಿಯುವುದು
ಆಕಾಶೀಯ
ದೂರಸಂಪರ್ಕನೆಯಾಗಿದೆ.

ಉಪಗ್ರಹ ದೂರಸಂಪರ್ಕನೆ
ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ
ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಸಂಪರ್ಕಗಳ
ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ
ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ
ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಉಪಗ್ರಹ ದೂರ
ಸಂಪರ್ಕನೆಯಾಗಿದೆ.

ಚಿತ್ರ 6.4

ಚಿತ್ರ 6.5

ಚಿತ್ರ 6.6

ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯಿತಲ್ಲವೇ?

ಪ್ರಾಜ್ಯಾಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕ್ಷಾಮರಾಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯ
ದೃಶ್ಯವಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಸೇರೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತೇವಲ್ಲವೇ. ಇದು ಯಾವ ರೀತಿಯ ದೂರ
ಸಂಪರ್ಕನೆಯಾಗಿದೆ?

ಆಕಾಶೀಯ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನೆ

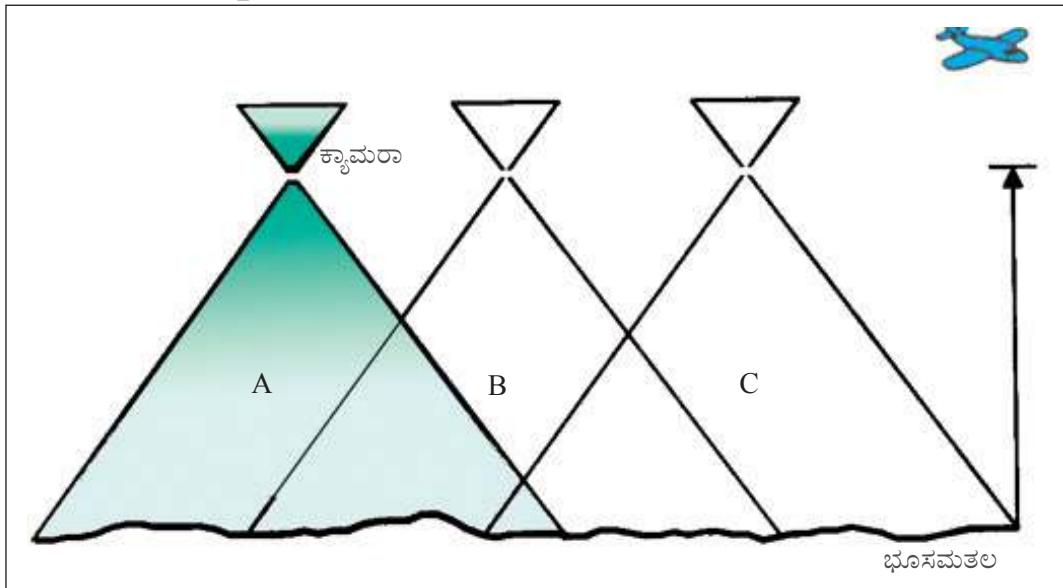
ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಈ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ವಿಮಾನವು ತನ್ನ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಿರಂತರವಾದ ಚಿತ್ರವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಈ ವಿಧಾನದ ಹಿರಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಸ್ವೀರಿಯೋಸ್ಮೋಪ್‌ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶ್ರೀಮಾನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಚಿತ್ರದ 60 ಶೇಕಡಾದಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಸರೆಹಿಡಿಯಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಆಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಒವರ್‌ಲೆಪ್‌ ಎನ್ನುವರು.

ಚಿತ್ರ 6.7ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಆಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಒವರ್‌ಲೆಪ್ ಆಶಯವನ್ನು ಇದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 6.7

ನೀಡಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಶೇಕಡಾ 60ರಷ್ಟು ಭಾಗವು ಅವತ್ಯಾಸಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. A ಯ ಬಹುಭಾಗವು ಚಿತ್ರ B ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಚಿತ್ರ B ಯ ಬಹುಭಾಗವು C ಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕನೆಯಾಗಿದೆ.

ಒವರ್‌ಲೆಪ್‌ನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಜೊತೆ ಆಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀರಿಯೋಪ್‌ರ್‌ (Stereopair) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರ A ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ B ಅಥವಾ ಚಿತ್ರ B ಮತ್ತು C

ಗಳು ಸ್ವೀರಿಯೋಪ್‌ರ್‌ಗಳಾಗಿವೆ. ಒವರ್‌ಲೆಪ್‌ನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮಾನ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸ್ವೀರಿಯೋಸ್ಮೋಪ್‌ (stereoscope) ಎಂಬ ಉಪಕರಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. (ಚಿತ್ರ 6.8) ಸ್ವೀರಿಯೋಪ್‌ರ್‌ಗಳನ್ನು ಸ್ವೀರಿಯೋಸ್ಮೋಪ್‌ನ ಮೂಲಕ ನೋಡುವಾಗ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಶ್ರೀಮಾನ ದೃಶ್ಯವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 6.8

ಕೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಶ್ರಮಾನ ಧೃಶ್ಯವನ್ನು ಸ್ಟೋರ್‌ಮೋ ಸೈರ್‌ಪಿಕ್‌ ವಿಶ್ವಾಸ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಕಾಶೀಯ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಒಳಿತುಗಳಿದ್ದರೂ ಧಾರಾಳ ಕೊರತೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ವಿಮಾನದ ಅಲುಗಾಟವು ಸ್ವಷ್ಟಿ
ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಮಾನ ಮೇಲಕ್ಕೆರಲು ಮತ್ತು
ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಯಲು ವಿಶಾಲವಾದ
ಸ್ಥಳಾವಕಾಶದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳ
ಚಿತ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಇದು
ಪ್ರಯೋಗಿಕವಲ್ಲ.

ಇಂಥನ ತಂಬಿಸಲು
ವಿಮಾನವನ್ನು ಆಗಾಗ ಕೆಳಗೆ
ಉಸುವುದು ವೆಚ್ಚದಾಯಕ
ವಾಗಿದೆ.

ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸುವ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನೆಗಳ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಅಕಾಶೀಯ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನೆಯ ಕೊರತೆಗಳು ನೀಡಿದುವು.

ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣಲು ಮತ್ತು ಶ್ರಮಾನ ಧೃಶ್ಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭಾಪ್ರದೇಶದ ಎತ್ತರ ತಗ್ಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ತಿಳಿಯಲು ಅಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ದ್ವಿತೀಯ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು. ಭಾಸ್ತರೂಪ ಭಾಪಟಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ಅಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಭಾರತದ ಪ್ರೌದ್ಯಮನೇನೆ, ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಏರೋಸ್ಪೇಸ್ ಕಂಪನಿ, ನ್ಯಾಶನಲ್ ರಿಮೋಟ್ ಸೆನ್ಟಿಂಗ್ ಸೆಂಟರ್ ಎಂಬೀ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಅಕಾಶೀಯ ಸರ್ವೇ ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಉಪಗ್ರಹ ದೂರಸಂಪರ್ಕನೆ

ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಸಂಪರ್ಕಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಉಪಗ್ರಹ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನೆಯಾಗಿದೆ. ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಭೂಭೂರ ಉಪಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಸೌರಾಂಶಿಕ ಉಪಗ್ರಹ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭೂಫೀರ ಉಪಗ್ರಹ

ಚಿತ್ರ 6.9

ಭೂಫೀರ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಭೂಮಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಣ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸುತ್ತುಬರುವ ಉಪಗ್ರಹಗಳಾಗಿವೆ (ಚಿತ್ರ 6.9). ಇವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ನೋಡೋಣ.

- ◆ ಸಂಚಾರಪಥವು ಭೂಮಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು 36000 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ.
- ◆ ಭೂಮಿಯ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗವು ನಿರೀಕ್ಷಣಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.
- ◆ ಭೂಮಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಣ ವೇಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಸುತ್ತು ಬರುವುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಭೂಮಿಯ ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ◆ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಸ್ಥಿರವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ◆ ವಾತಾವರಿನಿಮಯ ಹಾಗೂ ಹವಾಮಾನದಲ್ಲಂಟಾ ಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯಕ ವಾಗಿದೆ.
- ◆ ಭಾರತದ ಇನ್‌ಟರ್ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಭೂಫೀರ ಉಪಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಸೌರಫೀರ ಉಪಗ್ರಹ

ಚಿತ್ರ 6.10

ಸೌರಫೀರ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಧೂವಗಳ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಉಪಗ್ರಹಗಳಾಗಿವೆ (ಚಿತ್ರ 6.10). ಭೂಫೀರ ಉಪಗ್ರಹಗಳಿಗಿಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೌರಫೀರ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಶೊದಲಾಗಿದೆ.

- ◆ ಸಂಚಾರ ಪಥದ ಎತ್ತರವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಿಂದ ಸುಮಾರು 900 ಕಿಲೋಮೀಟರಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.
- ◆ ಭೂಫೀರ ಉಪಗ್ರಹಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ನಿರೀಕ್ಷಣಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ◆ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಆವರ್ತಿತ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ◆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ಭೂವಿನಿಯೋಗ, ಭೂಗಭಜಳ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ◆ ದೂರಸಂಪರ್ಕದ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಈ ಉಪಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.
- ◆ IRS, Landsat ಮೊದಲಾದ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಸೌರಫೀರ ಉಪಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

- ಭಾರತವು ಉದಾಹರಿಸಿದ ಭೂಫೀರ ಮತ್ತು ಸೌರಫೀರ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಕರಿತಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಇಂಟರ್ನೆಟ್‌ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- www.isro.gov.in, www.landsat.usgs.gov ಎಂಬೀ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ ಸಂದರ್ಭಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಸಂಪರ್ಕದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭೂಮೇಲ್ಮೈಯ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರಲ್ಲವೇ?

ವಸುಗಳು ಹೊರಸೂಸುವ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ತಾಂತೀಯ ವಿಕರಣ ಗಳನ್ನು ಸಂವೇದಕವು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ತಾಂತೀಯ ವಿಕರಣಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಸ್ಯಗಳ ಚೈತನ್ಯದ ಪ್ರತಿಫಲನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಜಲಾಶಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ತನ್ನ ಭೌತಿಕ ಸ್ಪಷ್ಟಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವ ಚೈತನ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣವು ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಪೇಕ್ಟ್ ಲ್ಯಾ ಸಿಗ್ನಿಚರ್ ಆಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯುತ್ತಾಂತೀಯ ಸ್ಪೇಕ್ಟ್ ರಿನ್ ಮೂಲಕ ವಿಶೇಷವಾದ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸ್ಯಾನರ್ಯೂಗಳನ್ನು ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಯಾನರ್ಯೂಗಳು ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಪೇಕ್ಟ್ ಲ್ಯಾ ಸಿಗ್ನಿಚರ್ನಿನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತವೆ. ಆವುಗಳನ್ನು ಕಂಪ್ಯೂಟರಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಶೇಷಣ ಮಾಡಿ ಚಿತ್ರರೂಪಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಉಪಗ್ರಹ ಭಾಯಾ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. (satellite imageries) ಚಿತ್ರ 6.11

ಉಪಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿರುವ ಸಂವೇದಕವೊಂದಕ್ಕೆ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಯಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸಣ್ಣ ವಸ್ತುವಿನ ಗಾತ್ರವು ಆ ಸಂವೇದಕದ ಸ್ಪೇಶಿಯಲ್ ರೆಸಲ್ಯೂಶನ್ ಆಗಿದೆ. ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಇವು ವ್ಯತ್ಯಸ್ತ ಸ್ಪೇಶಿಯಲ್ ರೆಸಲ್ಯೂಶನಿನಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಸೆನ್ಸರ್ ರೂಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ತೆಗೆದ ಉಪಗ್ರಹಚಿತ್ರವಾಗಿವೆ. ಒಂದನೇಯ ಚಿತ್ರಕ್ಕಿಂತ (ಚಿತ್ರ 6.12A) ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಭೂವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಎರಡನೇಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು (ಚಿತ್ರ 6.12B). ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದ ಸೆನ್ಸರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪೇಶಿಯಲ್ ರೆಸಲ್ಯೂಶನಿದೆ?

ಚಿತ್ರ 6.11

ಸ್ಪೇಶಿಯಲ್ ರೆಸಲ್ಯೂಶನ್ - 1 ಕೆಲೋಮೀಟರ್

A

ಸ್ಪೇಶಿಯಲ್ ರೆಸಲ್ಯೂಶನ್ - 1 ಮೀಟರ್

B

 ಸ್ಪೇಶಿಯಲ್ ರೆಸಲ್ಯೂಶನ್ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಉಪಗ್ರಹ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ?

ಕೆಲವೊಂದು ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ರೇಸಲ್ಯೂಶನ್‌ಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಉಪಗ್ರಹ	ಸಂವೇದಕ	ಸೈಳಿಯಲ್ಲಾ ರೆಸಲ್ಯೂಶನ್
ಲ್ಯಾಂಡ್‌ಸ್ಯಾಟ್‌ 1, 2, 3, 4, 5 ಸ್ಟೋಚ್	ಮಲ್ಟಿಸೆಕ್ಟ್‌ಲ್‌ ಸ್ಯಾನ್‌ರ್‌ ಪಾನ್‌ಕ್ಲೋಮೇಟ್‌ಕ್‌ ಕ್ಯಾಮರ	79 x 79
ಎ.ಆರ್.ಎಸ್. ಜಯೋ ಐ.	PAN LISS - III ಪಾನ್‌ಕ್ಲೋಮೇಟ್‌ಕ್‌ ಮಲ್ಟಿಸೆಕ್ಟ್‌ಲ್‌ ಸ್ಯಾನ್‌ರ್‌	20 x 20 5.8 x 5.8 0.46

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶೀಯ ಬೆಂಕಿಗಳ ಉಪಯೋಗವು 1924ರಲ್ಲಿ ಡಲ್ಟ್‌ ಬೆಂಕಿಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. 1966ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆಕಾಶೀಯ ಬೆಂಕಿಕರಣದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ಫೋಟೋ ಇಂಟರ್‌ಪ್ರೈಟ್‌ಶನ್‌ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಪು ಡೆಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಲ್ಲಿ ಸಾಫಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಂತರ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಇಂಡಿಯನ್ ಇನೋಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ ಅಫ್ ರಿಮೇಟ್‌ ಸೆನ್ಟ್ರಿಂಗ್ (IIRS) ಎಂದು ನಾಮಕರಣಗೊಂಡಿತು. ಭಾಸ್ಯರ-I, ಭಾಸ್ಯರ-II ಎಂಬೀ ಉಪಗ್ರಹಗಳ ವಿಕ್ಸೇಪಣೆಯೊಂದಿಗೆ 1970ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಪಗ್ರಹ ದೂರಸಂಪರ್ಕನೆ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ದೇಶೀಯ ದೂರಸಂಪರ್ಕನಾ ಕೇಂದ್ರ (NRSC), ಇಸ್ರೋ (ISRO), ಬಾಹ್ಯಕಾಶ ಇಲಾಖೆ (DOS), ಸ್ಪೇಸ್ ಅಫ್ಲಿಕೇಶನ್‌ ಸೆಂಟರ್ (SAC) ಎಂಬೀ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಾಹ್ಯಕಾಶ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕಕಾ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ನೀಡುವ ಮಾರ್ಪಿತ ಸಂಗ್ರಹ, ಸಂಯೋಜನೆ, ಸಂಶೋಧನೆ, ವಿಶೇಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನ್ಯಾಶನಲ್ ರಿಮೇಟ್ ಸೆನ್ಟ್ರಿಂಗ್ ಸೆಂಟರಿನದ್ವಾರಾ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. (NRSC) <https://nrsc.gov.in>.

ರೆಸಲ್ಯೂಶನ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಉಪಗ್ರಹ ಬೆಂಕಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಷ್ಟತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂಟರ್‌ನೇಟ್‌ನ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿವಿಧ ಉಪಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಉಪಗ್ರಹ ಬೆಂಕಿಗಳನ್ನು ರೆಸಲ್ಯೂಶನ್‌ನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸ್ವಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿರಿ.

ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನಾ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ

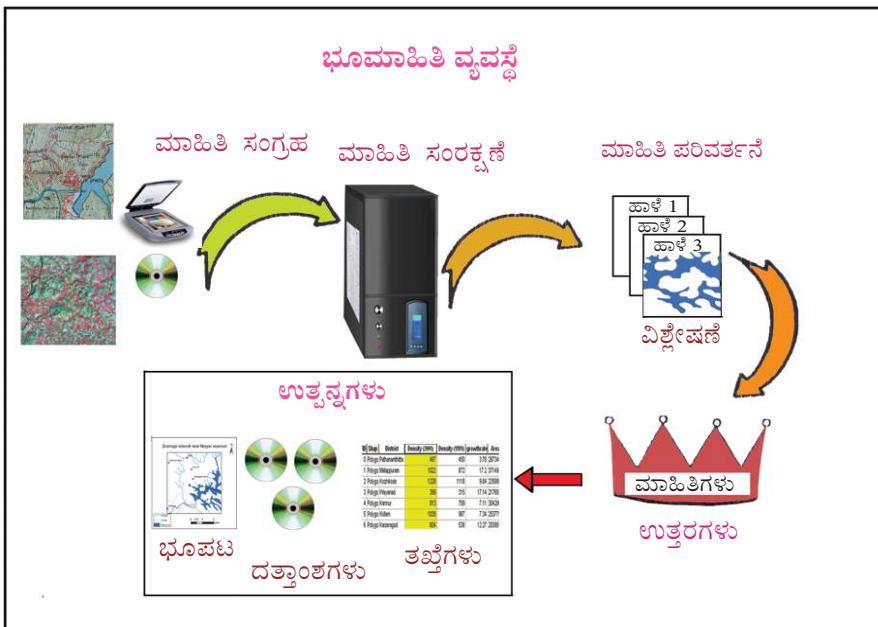
ಉಪಯೋಗಗಳು

- ◆ ಹವಾಮಾನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ.
 - ◆ ಸಾಗರ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ.
 - ◆ ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು.
 - ◆ ಬರಗಾಲ, ನೆರೆಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು.
 - ◆ ದುರ್ಗಾಮವಾದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕಾಡಿಚೆನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು.
 - ◆ ಬೆಂಕಿಗಳ ವಿಸ್ತಾರ, ಕೆಣಬಾಢೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗೃಹಿಸಲು.
 - ◆ ತೈಲ ನಿಕ್ಟೆಪಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ.
 - ◆ ಭೂಗಭಜಲದ ಲಭ್ಯತೆಗೆ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು.
 - ◆
- ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನಾ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಧಾರಾಳ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರಲ್ಪೇ? ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನೆಯ ಮೂಲಕ

ಮತ್ತು ಇತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಿಗುವ ಭೂ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಭೂಪಟಗಳು, ಪಟ್ಟಿಗಳು, ಗ್ರಾಫ್‌ಗಳು ಎಂಬಿಪುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ತಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Geographic Information System - GIS)

ಭೂಪಟಗಳು, ಆಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರಗಳು, ಉಪಗ್ರಹ ಚಿತ್ರಗಳು, ತವ್ವಿಗಳು, ಸರ್ವೇಗಳು ಮೊದಲಾದ ಮಾಹಿತಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಾಗಳಿಗೆ ಕಂಪ್ಯೂಟರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರ್‌ಹಾ ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರನ್ಯಾತಿಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಭೂಪಟಗಳು, ಪಟ್ಟಿಗಳು, ಗ್ರಾಫ್‌ಗಳು ಎಂಬಿವುಗಳ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ರುವ ಕಂಪ್ಯೂಟರಾಧಾರಿತವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಚಿತ್ರ 6.13).

ಚಿತ್ರ 6.13

ಸಿ.ಡಿ.ಗಳು, ಸ್ಯಾನರ್‌ ಮೊದಲಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮೂಲಭೂತ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗೆ ನೀಡುವುದು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಹಾಳೆಗಳಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ಲೇಷಣಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಆಗತ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಭೂಪಟಗಳಾಗಿ, ಪಟ್ಟಿಗಳಾಗಿ, ಗ್ರಾಫ್‌ಗಳಾಗಿ, ಸಂಖ್ಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ (digital) ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು.

ಎರಡು ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅವು ಯಾವುದೆಂದು ನೋಡುವು.

1. ಸ್ಥಾನೀಯ ಮಾಹಿತಿಗಳು

ಭುವನ್ (https://bhuvan-app1.nrsc.gov.in) ಎಂಬ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣಿನ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮದೇಶದ ಅಕ್ಷಾಂಶ ರೇಖಾಂಶ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೂ ಅದರದೇ ಆದ ಅಕ್ಷಾಂಶ-ರೇಖಾಂಶ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಭೂಪಟವನ್ನು ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಅದರ ಅಕ್ಷಾಂಶ-ರೇಖಾಂಶ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೂಡ ನೀಡಬೇಕು. ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾನೀಯ ಮಾಹಿತಿ (Spatial data) ಗಳಿಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

	ಭುವನ್ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಅಕ್ಷಾಂಶ ರೇಖಾಂಶಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.
ಅಕ್ಷಾಂಶ	:
ರೇಖಾಂಶ	:

2. ವಿಶೇಷತೆಗಳು

ವಿಶೇಷತೆಗಳು (Attributes) ಎಂದರೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಾನೀಯ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧಿಕ ಮಾಹಿತಿಗಳಾಗಿವೆ.

	ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹೊಳ್ಳಿ.
ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಖ್ಯೆ :
ತರಗತಿ ಹೋಣಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ :
ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ :
ಶಾಲಾಕಟ್ಟಡವು ಬಹುಮಹಡಿಯೋ ಅಥವಾ ಏಕ ಮಹಡಿಯೋ ಹೌದು/ಅಲ್ಲ	

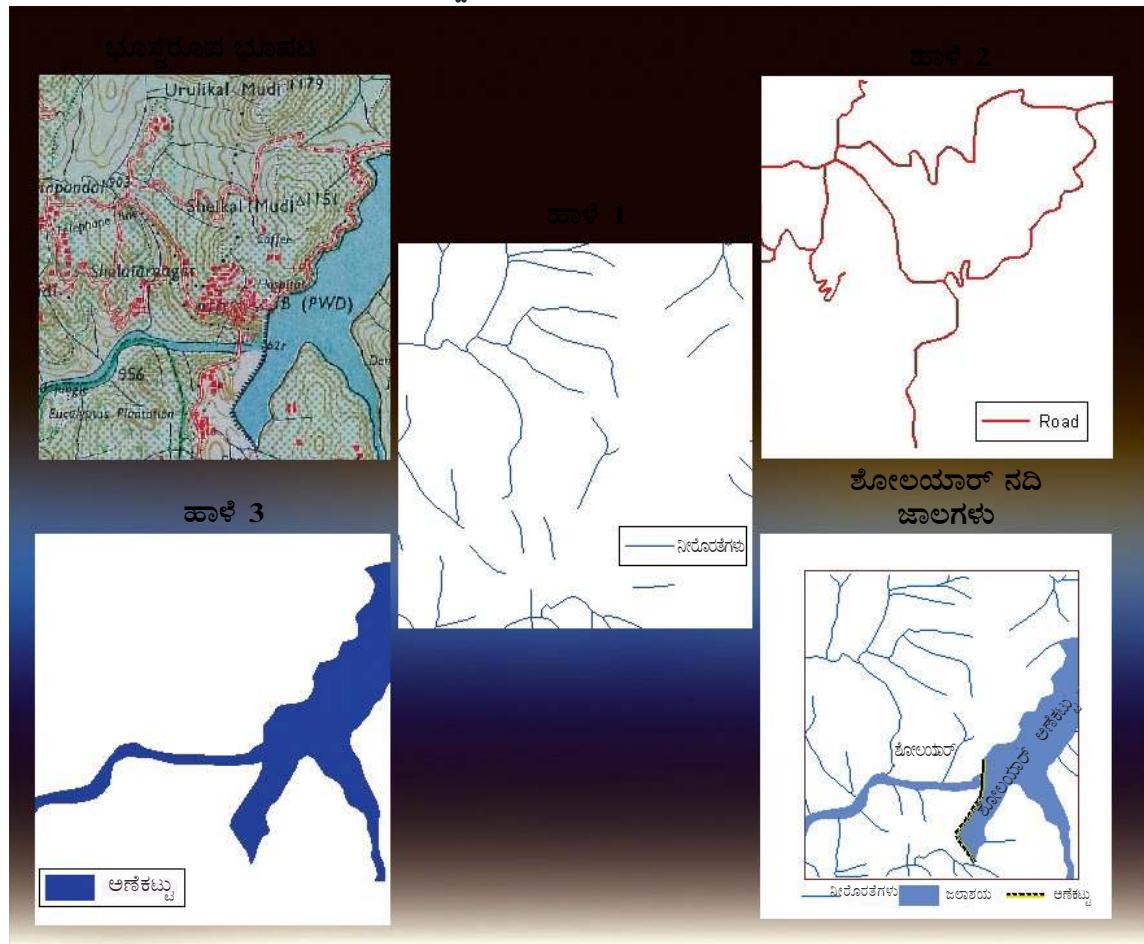
ನೀವು ದಾಖಲಿಸಿದ ಈ ರೀತಿಯ ಪೂರಕ ಮಾಹಿತಿಗಳು ವಿಶೇಷತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸ್ಥಾನೀಯ ಮಾಹಿತಿಗಳು, ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನಿಖಿಲರವಾದ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚಾನಿಕವಾದ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಳೆಗಳು

ಭೂಸ್ವರೂಪ ಭೂಪಟದ ಭಾಗವೊಂದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ರ 6.14) ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ರುರಿಗಳು, ರಸ್ತೆಗಳು, ಸ್ವಾಚಾರಗಳು, ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕೃತಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಅನೇಕ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಿರಲ್ಲವೇ, ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಬೇರೆಯೇ ಭೂಪಟವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿದರೇನು? ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ರುರಿಗಳು, ರಸ್ತೆಗಳು ಮೊದಲಾದವು ಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರಿವುದನ್ನು ನೋಡಿದಿರಲ್ಲವೇ. ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತೆಗಳಿಗೆ ತಯಾರಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ಹಾಳೆಗಳು (*layers*) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಸೂಕ್ತವಾದ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಕ್ಕೊಂದಿಗೆ ಭೋಗೋಳಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸ್ಥಾನೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಭೂಷಣಾಪ ಭೂಪಟದ ಹಾಳೆಗಳು

ಚಿತ್ರ 6.14

ಚಿತ್ರ 6.14 ನಲ್ಲಿ ಅಸೆಕಟ್ಟಿನ ಹತ್ತಿರದ ನದೀ ಶೃಂಖಲೆಗಳ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯಾವೆಲ್ಲ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ನೀಡಿರುವ ಭೂಷಣಾಪ ಭೂಪಟದಿಂದ ಇತರ ಯಾವೆಲ್ಲ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು?

ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಸೆಗಿರುವ ಅವಕಾಶಗಳು

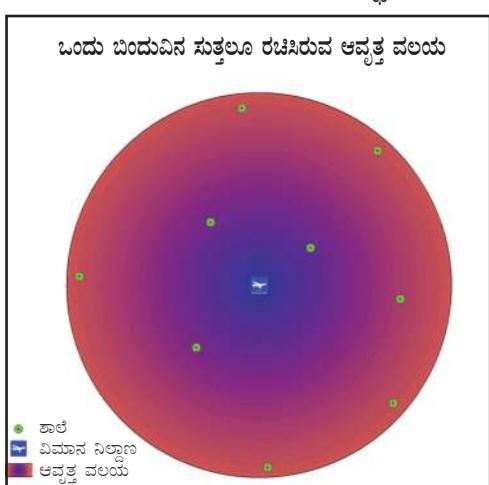
ಸ್ಥಾನೀಯ ಮಾಹಿತಿಗಳಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷತೆಗಳಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಜಾಲ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಆವೃತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಓವರ್‌ಲೆಂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಅವಕಾಶಗಳಾಗಿವೆ.

ಒವರ್‌ಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷನೆ (Overlay Analysis)

ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಕೆಯ ವಿವಿಧ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲಕ್ಕಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಒವರ್‌ಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಭೂಮಿಯ ವಿನಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಒವರ್‌ಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷನೆಯು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತ್ರಿಶೂಲ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭತ್ತದ ಗಡ್ಡೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ತೋರಿಸುವ 2000ನೇ ಇಸವಿಯ ಭೂಪಟವಿದೆಯಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 2015ರ ವೇಳೆಗೆ ಭತ್ತದ ಗಡ್ಡೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು 2015ರ ಭತ್ತದ ಗಡ್ಡೆಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಭೂಪಟ ಮತ್ತು 2000ದ ಭೂಪಟವನ್ನು ಒವರ್‌ಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.

ಆವೃತ್ತ ವಿಶ್ಲೇಷನೆ

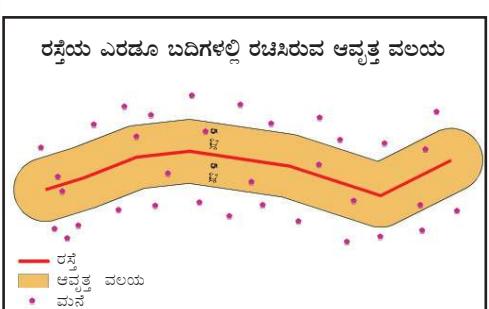
ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಲಯದ 3 ಕಿ.ಮೀ. ಸುತ್ತಳತೆಯಿರುವ ಮನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆವೃತ್ತ ವಿಶ್ಲೇಷನೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಲಯವು ಸ್ಥಿಗಿನೊಳ್ಳವ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾನೀಯ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಆವೃತ್ತ ವಿಶ್ಲೇಷನೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದರೆ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ವ್ಯಾಪಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಮತ್ತು ಆ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಮನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಚಿತ್ರ 6.15)

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ 5 ಮೀಟರ್ ಅಗಲವಾದ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸರಕಾರದ ತೀರ್ಮಾನದಂತೆ 8 ಮೀಟರ್ ಆಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬೇಕೆಂದರಲ್ಲಿ. ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆವೃತ್ತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಇರುವ ರಸ್ತೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಆಗತ್ಯಾವಾದ ಅಗಲಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವಲಯವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ರಸ್ತೆಯ ಏರಡು ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ವಸತಿರಹಿತಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆವೃತ್ತ ವಿಶ್ಲೇಷನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಪೊಂದರ ಸುತ್ತಲೂ ವ್ಯಾಪಕತೆಯಲ್ಲಾ ರೇಖೀಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳಿಗೆ ಏರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಲಯವನ್ನು ಆವೃತ್ತ ವಲಯ (Buffer zone) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಜಾಲ ವಿಶ್ಲೇಷನೆ

ಇತರ ಏರಡು ವಿಶ್ಲೇಷನೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ರೇಖೀಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜಾಲ ವಿಶ್ಲೇಷನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಸ್ತೆ, ರೈಲ್ವೇ, ನದಿಗಳು ಮೊದಲಾದ ರೇಖೀಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳು

ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ವಿಶೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಇರುವ ಹತ್ತಿರದ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ದಟ್ಟಣೆ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ದಕ್ಕಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಈ ವಿಶೇಷಣ ರೀತಿಯ ಹಿರಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ನಿನೋದ ಸಂಚಾರಿಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಈ ವಿಶೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪಘಾತಕ್ಕೊಳಗಾದ ವೀಕ್ಷಿಯನ್ನು ಈ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದಟ್ಟಣೆ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ ರಸ್ತೆಯ ಮೂಲಕ ಆಸ್ತಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಈ ವಿಶೇಷಣೆಯು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು

- ಹಲವು ಮೂಲಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಗೆ
- ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ನವೀಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲು
- ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲು
- ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾನೀಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲು
- ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಾ ಭಾವಿ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ದೃಶ್ಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು.
- ಭೂಪಟ, ಪಟ್ಟಿ, ಗ್ರಾಫ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು.
-

ಉಪಗ್ರಹಾಧಾರಿತ ಸ್ಥಾನನಿರ್ಣಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು

(Satellite based Navigation System)

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಯಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಇಂದು ಉಪಗ್ರಹಾಧಾರಿತ ಸ್ಥಾನನಿರ್ಣಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೂಪಟ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸಾರಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅಮೇರಿಕದ ಸ್ಥಾನನಿರ್ಣಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯದ ಗೇಲ್‌ಬುಲ್‌ ಪ್ರೋಸಿಫೆನಿಂಗ್ ಸಿಸ್ಟಂ ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾದು ದಾಗಿದೆ.

ಗೇಲ್‌ಬುಲ್ ಪ್ರೋಸಿಫೆನಿಂಗ್ ಸಿಸ್ಟಂ (Global Positioning System)

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಯಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಅಕ್ಷಾಂಶ-ರೇಖಾಂಶ ಸ್ಥಾನ, ಎತ್ತರ, ಸಮಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಗೇಲ್‌ಬುಲ್ ಪ್ರೋಸಿಫೆನಿಂಗ್ ಸಿಸ್ಟಂ ಆಗಿದೆ (GPS). ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಯಿಂದ 20,000 ದಿಂದ 20200 ಕ್ಳೋಮೀಟರ್ ವರೆಗೆ ಏತ್ತರದಲ್ಲಿ ಆರು ವಿಭಿನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಪಥಗಳಲ್ಲಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ 24 ಉಪಗ್ರಹಗಳ ಒಂದು ಶೈಲಿಯ ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ಥಾನನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಉಪಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಬರುವ ಸಂಕೇತಗಳು ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವೀಕೃತಿ ಉಪಕರಣಕ್ಕೆ (Receiver) ಲಭಿಸಿದರೆ ಸ್ಥಾನನಿರ್ಣಯ ಮಾದಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅತಿ ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ 4 ಉಪಗ್ರಹಗಳಿಂದ

ಚಿತ್ರ 6.17

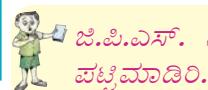

ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾನಿಣಿಯ ಉಪಗ್ರಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (IRNSS)

IRNSS ಎಂಬುದು ಜಿ.ಪಿ.ಎಸ್. ಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಭಾರತವು ಸ್ಟೇಟ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ಉಪಗ್ರಹ ಧಾರಿತ ಸಾನಿಣಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಚೀನಾ ಹಾಗೂ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನೇಳಿಗೊಂಡು 1500 ಕಿ.ಮೀ. ಸುತ್ತಲ್ತತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು ಇದರ ನಿರೀಕ್ಷಣಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ.

ಬರುವ ಸಂಕೇತಗಳಾದರೂ ಲಭಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಜಿ.ಪಿ.ಎಸ್.ಗೆ ಅಕ್ಷಾಂಶ, ರೇಖಾಂಶ, ಉನ್ನತಿ, ಸಮಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಸಾನಿಣಿಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ನಿಖಿಲವಾಗಿ ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಲು ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸೈನಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳಾಗಿ ಅಮೇರಿಕಾವು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತಾದರೂ 1980ರ ನಂತರ ಇದು ಸಾವಽಜನಿಕರಿಗೆ ಉಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜಿ.ಪಿ.ಎಸ್. ನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಭುವನ್ ಎಂಬುದು ಉಪಗ್ರಹಗಳನ್ನೇ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ದೇಶೀಯ ಉಪಗ್ರಹಗಳನ್ನೇ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕ್ರಾಸ್‌ಫೋರ್ಮ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ಉಪಗ್ರಹ ಆಧಾರಿತ ಭೂಪಟ ನಿರ್ಮಾಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಭುವನ್ ಎಂಬುದು ಅಗಿದೆ. 2009 ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾರ್ಯಾಚರಿತರಾಗಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಯಾರ್ ಅಗಿದೆ. ಜಿ.ಪಿ.ಎಸ್. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ದೂರ ಸಂಪರ್ಕನೆಯ ಗೆರಿಷ್ಟ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ತನ್ನ ಲೇನ್ ಭೂಪಟವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಭುವನ್ ಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. IRSಶ್ರೇಣಿಯ ಉಪಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗೂಗಲ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್, ವಿಕ್ಸ್‌ಮಾಪಿಯ ಎಂಬಿವ್ಯೂಜಿಗಿಂತಲೂ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂಪಟ ನಿರ್ಮಾಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇದಾಗಿದೆ. ಭುವನ್ ಮೂಲಕ ಉಭ್ಯವಾಗುವ ಭೂತಲ ಚಿಕ್ಕಗಳ ಸೇರಿಯಲ್ಲಿ ರೀಸಲ್ಯೂಶನ್ 10 ಮೀಟರ್‌ ಅಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ನಿಖಿಲವಾದ ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಭುವನ್‌ಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಭುವನ್ ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬಹುದು?

<https://bhuvan-app1.nrsc.gov.in> ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮೂಲಕ ಕೆಳಗಿನ ಸೇವೆಗಳು ನಮಗೆ ಉಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

- ಭುವನ್ 2D - ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳ ದ್ವಿಮಾನ ಚಿತ್ರವನು ಪಡೆಯಬಹುದೆ.
- ಭುವನ್ 3D - ಭೂಮಿಯ ವಿಶೇಷಗಳ ಶ್ರಿಮಾನ ದೃಶ್ಯಗಳು ಇದರಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.
- ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಹೊಮ್ಮಣಣ ಸಂಬಂಧಿತ ಮಾಹಿತಿಗಳು
- ದೂರಂತ ನಿರ್ವಾರಣ ಸಹಾಯ ಸೇವೆಗಳು
- ಸಾಗರ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಹಿತಿಗಳು
- ಕೃಷಿ ಸೇವೆಗಳು
-

ಮ್ಯಾಲ್ ಭುವನ್

ದೇಶದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ಪರಿಸರದ ಹರಿತ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಶೀಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪಾತ್ರದ ಹರಿತ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೇಕೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಸ್ಯಾಲ್ ಭುವನ್ ಆಗಿದೆ. ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ(NCERT), ISRO ಎಂಬಿವ್ಯೂಗಳು ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದೆ. ಭುವನ್ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ 'ಸ್ಯಾಲ್ ಭುವನ್' ಐಕ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೆಕ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಕಲಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

ನನ್ನ ಭೂಪಟ

ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ GIS ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಹಾಯಕ ವಾಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ Create a map/GIS ಆಗಿದೆ. ಆಧ್ಯಾಪಕರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ಭೂಪಟವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಲ್ಪವೆ.

ನೆರೆ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಸಮಕಾಲೀನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತೀ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಳಯ ಭೀತಿಗೆ 2018ರಲ್ಲಿ ಕೇರಳವು ಸಾಫ್ಟ್‌ಯಾರ್ಥಿತು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಎದುರಿಸಿದ ಪ್ರಳಯದ ತೀವ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಭೀತಿ ಮತ್ತು ಅದು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ನಾಶನಪ್ಪವು ವರ್ಣನಾತೀತವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತಗಳನ್ನು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಉಪಗ್ರಹ ಸಂಪೇದನೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾವು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದೇವೆ. ನೆರೆಬಾಧಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭೂಪಟವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು, ನೆರೆಬಾಧಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ನಾಶನಪ್ಪಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು, ನದಿಯ ಪ್ರಳಯಾನಂತರದ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು, ಪ್ರಳಯದಿಂದ ಮುಳುಗಡೆಯಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಾಶನಪ್ಪಗಳನ್ನು ಗಣಾನೆ ಮಾಡಲು ನಾವು ಈ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದೇವೆ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ದೂರಸಂಪೇದನಾ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ GIS ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಶೇಷಣೆಗೊಳಿಸಿದಿಂದ ನೆರೆಗೆ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪ್ರಳಯ ಭವಿಷ್ಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಇದರಿಂದ ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು (GIS) ಅತೀ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕ್ಯಾರಿಕೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೃಷಿ, ಯೋಜನೆ, ನೀರಾವರಿ, ಅರಣ್ಯಕರಣ, ಸಾರಿಗೆ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ದುರಂತ ನಿವಾರಣೆ, ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವಿಶೇಷಣೆ, ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹ, ರಕ್ಷಣೆ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮೊದಲಾದ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ GIS ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ, ವಾತಾಂವಿನಿಮಯ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯೋಜನೆಯು ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದ ಉಪಾದಿಯಾಗಿ GIS ನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. GIS ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ವ್ಯಾಪಕ ಉಪಯೋಗವು ಅನಂತವಾದ ಉದ್ದೋಜ ಅವಕಾಶಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಸಂಸ್ಕೇರಣೆ ಇಂದು GIS ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ದೂರ ಸಂಪೇದನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಒಳಗೊಂಡ ಜಿಯೋ ಇನ್‌ಫಾರೋಮೇಟಿಕ್ ಎಂಬ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಯ ಅನೇಕ ಕೋಸುಗಳನ್ನೂ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಕೋಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದ್ದೋಜ ಅವಕಾಶಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಕೋಸುಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಕೇರಣೆ ವಿವರವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

Indian Institute of Remote Sensing (www.iirs.gov.in)

Survey of India (www.surveyofindia.gov.in)

ಭಾರತದ ವಿವಿಧ IIT ಗಳು ಉದಾ: IIT kharagpur - Earth Science - (www.iitkgp.ac.in),

IIT Kanpur - Earth Science - (www.iitk.ac.in/es/)

ಜಗತ್ತು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಯತ್ತೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವನ ತೀರದ ಅನ್ವೇಷಣಾ ದಾಹ ಮತ್ತು ದಣೆಯದ ಪರಿಶ್ರಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಗತಿಗಳಿಗೆ ಅಧಾರವಾಗಿದೆ. ನೂತನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ವಿಕಾಸವು ಮಾನವನ ಜೀವನವನ್ನು ಒಂದಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿದೆ. ಮಾನವ ಸಂಕುಲದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಂಟಾದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನುಪರ್ಯೋಗಿಸಲಿರುವ ಪರಿಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನೀವೂ
ಸಹಭಾಗಿಗಳಾಗುವಿರಲ್ಪಡೇ.

ಮೂಲ್ಯನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವ

- ◆ ಪ್ರಶ್ನೆಕ ಹಾಗೂ ಪರೋಕ್ಷ ದೂರಸಂಪೇದನೆಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಲಿಸಿರಿ.
- ◆ ಆಕಾಶೀಯ ಚಿತ್ರಗಳ ಓವರ್‌ಲೈಪ್‌ನಿಂದಿರುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಯಾವುವು?
- ◆ ಭೂಸಿರ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಮತ್ತು ಸೌರಸಿರ ಉಪಗ್ರಹಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ◆ ದೂರಸಂಪೇದನೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ವಲಯಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿರಿ.
- ◆ ಭೂಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಳೆಗಳನ್ನುಪರ್ಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಇರುವ
ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾವುವು?
- ◆ ಓವರ್‌ಲೈಪ್ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರಿ.

7

ವ್ಯಾವಿಧ್ಯಗಳ ಭಾರತ

ಸುಮಾರು 16000 ಅಡಿಗಿಂತಲೂ ಮೇಲೆ ನಾವು ಶಿಬಿರವನ್ನು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದೇವೆ. ಬಂಡಗಲ್ಲಾಂದಕ್ಕೆ ಒರಿಗಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಾಹ್ಯಕಾಶ ಮತ್ತು ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದೆನು. ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಕೋಟಿಯಂತೆ ಕಂಡೆವೆ. ಅದರಾಚಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಹಿಮ ಶೃಂಖಲೆಗಳ ಸಾಲುಗಳು.....

ಎತ್ತರಾದಿದರೂ ಪರಿಸರಗಳು ಮಾತ್ರ. ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತೊಂದರಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಹೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಸಿರು ವಣಾದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಕಣಿವೆಗಳು, ಭಯಾನಕವಾಗಿ ಆಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಪ್ರಪಾತಗಳು... ಚಳಿಯು ಶೈವಗೂಡಿಂಡಿತು. ನೆಗಿಯು ನೀಡಿದ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಕಪ್ಪೆ ಚಹಾವನ್ನು ಕುಡಿದು, ಕೊಂಚ ಸಮಯ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಅನಂತರ ಗುಹೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದೆನು.

“ದೇವಭೂಮಿಯಿಲುಡೆ” - ಎಂ.ಕೆ.ರಾಮಚಂದ್ರನ್

ಹಿಮಾಲಯದ ಸಾಧುಗಳ ಜಠರೆಗೆ ಅನೇಕ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಖ್ಯಾತ ಪ್ರಮಾಸಿಯೂ ಲೇಖಕನೂ ಆದ ಎಂ.ಕೆ.ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ರವರ “ದೇವಭೂಮಿಯಿಲುಡೆ” ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ತುತದ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೀವು ಒದಿದಿರಿ.

ಭಾರತದ ಉತ್ತರ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಸರ ಭೂಪ್ರಕೃತಿಯು ಕುರಿತಾಗಿ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಭೂಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಿಮಾವೃತ ಪರಿಸರಗಳಿಂದ ಉದ್ಧವಿಸಿ ಸಮತಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಬಹುದೂರ ಹರಿದು ಕಡಲು ಸೇರುವ ಬೃಹತ್ ನದಿಗಳು, ಕೃಷಿಯು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವ ಅತೀ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಮತಲಗಳು, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹಿಮ

ಭಾರತದ ಸ್ಥಾನ

ಅಕ್ಷಾಂಶ: $8^{\circ}4'$ ಉತ್ತರದಿಂದ $37^{\circ}6'$ ಉತ್ತರದವರೆಗೆ

ರೇಖಾಂಶ: $68^{\circ}7'$ ಪೂರ್ವದಿಂದ $97^{\circ}25'$

ಪೂರ್ವದವರೆಗೆ

ಭಾರತ ಉಪಭೂಪ್ರದೇಶ

ವುಂಡು ಭಾಗಗಳು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಉಪಭೂಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಉಪಭೂಪ್ರದೇಶದ ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಗವು ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯುವದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಭಾರತ ಉಪಭೂಪ್ರದೇಶ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭೂಮಿ, ಸುದುವಂತಹ ಮರುಭೂಮಿಗಳು, ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಉಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಕರಾವಳಿ ಸಮತಲಗಳು, ಅನೇಕ ದ್ವೀಪಗಳು... ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅದ್ಭುತಗಳು ಭಾರತವನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯ ಮಯವಾದ ದೇಶವನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಈ ಪಾಠಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೌಗೋಳಿಕ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

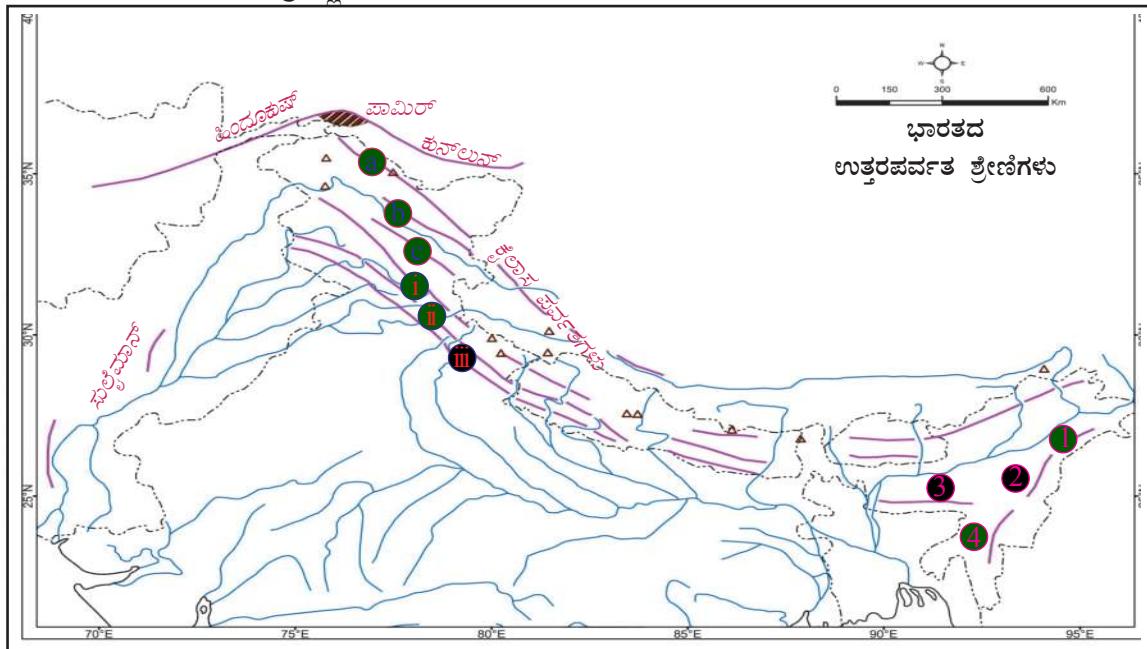

ಕೆಣೆಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅಳ್ಳಾಸಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿ.

- ◆ ಭಾರತ ಉಪಭೂಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ದೇಶಗಳು
- ◆ ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ಭೂಮೇರೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇಶಗಳು
- ◆ ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ಸಮುದ್ರ ಮೇರೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇಶಗಳು

ಹಿಮಾವೃತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ

ಚಿತ್ರ 7.1ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಚಿತ್ರ 7.1

ವಾಮಿರ್ ಪೀಠಭೂಮಿ - ಜಗತ್ತಿನ ಮಾಡು

ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಗೊಂಡಿರುವ ವಾಮಿರ್ ಪೀಠಭೂಮಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲಾವಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದುಕುಣ್ಣ, ಸುಲ್ತಿಮಾನ್, ಟಿಯಾನ್‌ಷಾನ್, ಕುನೊಲುನ್, ಕಾರಚೋರಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು ವಾಮಿರ್ ಪರ್ವತ ಗ್ರಂಥಿಯಿಂದ ವಿವಿಧ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಟಿಬೇಟಿನ ಕೆಲಾಸ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳು ಕಾರಚೋರಂ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮುಂದುವರಿದ ಪರ್ವತ ಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಾಶ್ಮೀರದ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದಿಂದ ಭಾರತದ ಪೂರ್ವ ಗಡಿಯವರೆಗೆ ಮಹಾಗೋಡೆಯಂತೆ ಸ್ಥಿತಿಗೊಂಡಿರುವ ಪರ್ವತ ವಲಯವು ಉತ್ತರದ ಪರ್ವತ ವಲಯವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರದ ಪರ್ವತವಲಯವನ್ನು ಟ್ರಾನ್‌ ಹಿಮಾಲಯ, ಹಿಮಾಲಯ, ಪೂರ್ವದ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಎಂದು ಮೂರಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ (ಪಟ್ಟ 7.1).

ಉತ್ತರದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು		
ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಹಿಮಾಲಯ	ಹಿಮಾಲಯ	ಪೂರ್ವದ ಬೆಟ್ಟಗಳು
(a) ಕಾರಕೋರಂ	(i) ಹಿಮಾದ್ವಿ	(1) ಪಟ್ಟಕಾಯಿಭೂಂ
(b) ಲಥಾಖ್	(ii) ಹಿಮಾಚಲ	(2) ನಾಗಾಬೆಟ್ಟಗಳು
(c) ಸಸ್ಕರ್	(iii) ಶಿವಾಲಿಕ್	(3) ಗಾರೋ, ಶಾಸಿ, ಜಯಂತಿಯಾ ಬೆಟ್ಟಗಳು
		(4) ಮಿಜೊ ಬೆಟ್ಟಗಳು

ಪಟ್ಟಿ 7.1

ಉತ್ತರದ ಪರೀಕ್ಷೆ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ
ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ನೀಡಿರುವ (ಚಿತ್ರ 7.1) ಭಾಪಟದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಹಿಮಾಲಯ

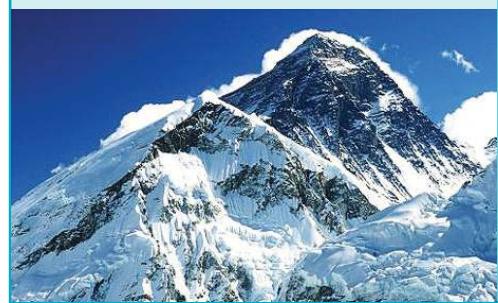
ಕಾರಕೋರಂ, ಲಥಾಖ್, ಸಸ್ಕರ್ ಎಂಬೀ ಪರೀಕ್ಷೆ ಶೈಲಿಗಳು ಸೇರಿ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಹಿಮಾಲಯ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಕಾರಕೋರಂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೌಂಟ್ K₂ ಅಥವಾ ಗೋಡ್ಡಿನ್ ಅಸ್ಟಿನ್ ಶಿಖರ (8661 ಮೀಟರ್)ವು ಭಾರತದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಶಿಖರವಾಗಿದೆ. ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಹಿಮಾಲಯದ ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರವು 6000 ಮೀಟರ್ ಆಗಿದೆ.

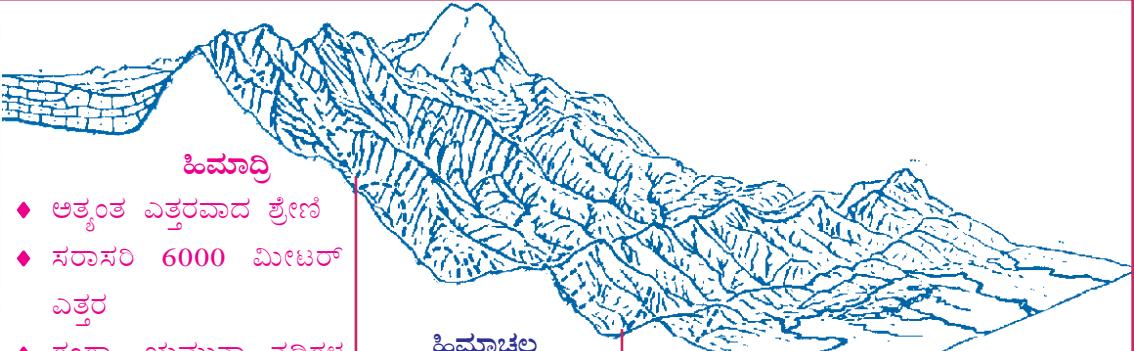
ಹಿಮಾಲಯ

ಹಿಮಾಲಯವು ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಹಿಮಾಲಯ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದ ಬೆಟ್ಟಗಳ ನಡುವೆ ವಾಯುವ್ಯಾದಿಂದ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕನವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಪರೀಕ್ಷೆ ವಲಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಾಲು ಸುಮಾರು 2400 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದವಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಅನೇಕ ಶಿಖರಗಳು ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ವಲಯದಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದಂತೆ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ಶೈಲಿಯ ಎತ್ತರವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 400 ಕಿ.ಮೀ. ಅಗಲವಿರುವ ಉತ್ತರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಾಲು ಅರುಣಾಚಲಪುದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 150 ಕಿ.ಮೀ. ಅಗಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸುಮಾರು 5 ಲಕ್ಷ ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಹಿಮಾಲಯವು ಮೂರು ಸಮಾನಾಂತರವಾದ ಪರೀಕ್ಷೆ ಶೈಲಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ.

ಮೌಂಟ್ ಏವರೆಸ್ಟ್

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅತೀ ಎತ್ತರವಿರುವ ಈ ಶಿಖರವು ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ನೇಪಾಳದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ಎತ್ತರವು 8848 ಮೀ. ಆಗಿದೆ.

 <p>ಹಿಮಾದ್ರಿ</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರವಾದ ಶೈಲೆ ◆ ಸರಾಸರಿ 6000 ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರ ◆ ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ ನದಿಗಳ ಉದ್ಭವ ಸ್ಥಳ ◆ 8000 ಮೀಟರ್‌ಗಿಂತಲೂ ಎತ್ತರವಾಗಿರುವ ಹಲವು ಶಿಖರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. (ಉದಾ: ಕಾಂಚನಾಂಗ, ನಂಡಾದೇವಿ) <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>FPV1JV</p> </div>	<p>ಹಿಮಾಚಲ</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ಹಿಮಾದ್ರಿಯ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿದೆ. ◆ ಸರಾಸರಿ 3000 ಮೀಟರ್ ರೋ ಎತ್ತರ ◆ ಸಿಮ್ಲಾ, ಡಾಜಂಲಿಂಗ್ ಮುಂತಾದ ಸುಖವಾಸ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಈ ಪರಂಪರೆ ಶೈಲಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿವೆ. 	<p>ಸಿಂಹಾಲಿಕ್</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ ಹಿಮಾಚಲದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿದೆ. ◆ ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರ 1220 ಮೀಟರ್ ◆ ಹಿಮಾಲಯದ ನದಿಗಳು ಈ ಪರಂಪರೆ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹರಿಯುವದರಿಂದ ಈ ವಲಯಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರತೆಯಿಲ್ಲ: ◆ ಉದ್ಭವಾದ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವ ಹಲವು ಕಣೆವೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ಇವನ್ನು ಡೊನ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಉದಾ: ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್)
--	--	---

ಉತ್ತರ ಪರಂಪರೆಯ ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಣೆವೆಗಳು

ಪರಂಪರೆ ಶೈಲಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ಎಡೆಗಳನ್ನು ಕಣೆವೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗಗನಚಂಬಿಗಳಾದ ಪರಂಪರೆ ಶೈಲಿಯ ಏರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಕಣೆವೆಗಳು ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಬೆಸೆಯುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಣೆವೆಗಳು (Pass)

- ◆ ಬನಿಹಾಲ್
- ◆ ಬಾರಾಲಾಚಾಲಾ
- ◆ ಲಿಪ್ತಲೆಖ್
- ◆ ಶಿಪ್ಪಿಲ
- ◆ ಸೋಜಿಲಾ
- ◆ ನಾಧು ಲಾ

ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು

- ◆ ಜಮ್ಮು - ಶ್ರೀನಗರ
- ◆ ಸಿಕ್ಕಿಂ-ಲಾಸಾ
- ◆ ಉತ್ತರಾಖಂಡ - ಟಿಬೆಟ್
- ◆ ಹಿಮಾಚಲ - ಪ್ರದೇಶ ಟಿಬೆಟ್
- ◆ ಶ್ರೀನಗರ - ಕಾರ್ಡಲ್
- ◆ ಸಿಕ್ಕಿಂ - ಟಿಬೆಟ್

ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳ ಎತ್ತರಕ್ಕನುಗೊಣವಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಸಸ್ಯಚಾಲಗಳನ್ನು ಈ ಪರವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 1000 ದಿಂದ 2000 ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಷಿಕ್ಕ, ಚೆಷ್ಟನೆಂಟ್, ಮೇರಿಲ್ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ದೇವದಾರು, ಸುಪ್ರಸ್ಥ ಮುಂತಾದ ಸೂಜಿಮೊನೆ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಕೊಡಿದ ಮರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

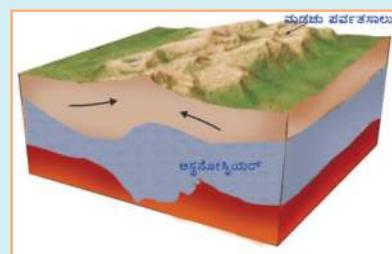
ಪ್ರಾವಾದ ಪರವತ ಸಾಲುಗಳು

ಪ್ರಾವಾದ ಪರವತ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ನೀವು ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ರ 7.1) ಗುರುತಿಸಿರುವಿರುತ್ತವೇ.

ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಸುಮಾರು 500 ರಿಂದ 3000 ಮೀಟರ್ ವರೆಗೆ ಎತ್ತರವಿರುವ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಾವಾದ ಚಲ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಚಿರಾಪುಂಜಿಯು ಇಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಬಿಡವಾದ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಮಳೆ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹಿಮಾಲಯದ ಹಟ್ಟು

ಇಂಡಿಯನ್ ಫಲಕ ಮತ್ತು ಯುರೋಪ್ಯನ್ ಫಲಕವು ಪರಸ್ಪರ ಧೀಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದಾಗ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ಥಿಗೊಂಡಿದ್ದ ತೆಧಿಸ್ ಸಮುದ್ರದ ತಳಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡಬಿದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮಡಚಲಪಟ್ಟು ಈ ಪರವತ ಸಾಲುಗಳು ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯವು ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾಗೀರಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಸಮುದ್ರ ಜೀವಿಗಳ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳು ಈ ವಾದವನ್ನು ಪ್ರಮೇಕರಿಸುತ್ತವೆ.

- ◆ ಪ್ರಾವಾದ ಬೆಟ್ಟಗಳ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ರಾಜ್ಯಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ಭೂಪಟದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಂಡುಹೋಳಿ.
- ◆ ಪಾರಪ್ರಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಭಾರತದ ಬಾಹ್ಯರೇಖಾ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಪರವತ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರವತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಉತ್ತರ ಪರವತದಾದ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಧಿಕ ಫಲವತ್ತತೆಯಿಂದ ಕೊಡಿದ ಪರವತ ಮಣ್ಣ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಮಾಲಯದ ಮುಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಜನರ್ವನ

ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆಯು ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಪ್ರಮುಖ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಹಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು ಈ ಕಸುಬಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರ, ಹಿಮಾಚಲಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಾರೆ. ಸಿವಾಲಿಕ್ ಪರವತ ಶ್ರೇಣಿಯು ಪರವತಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ನದಿಗಳು ಹೊತ್ತುಹೊಂಡು ಬರುವ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ ಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಬಟ್ಟಾಟೆ, ಬಾಲಿಕ, ಕೇಸರಿ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲದ ಸೇಬು, ಕಿತ್ತಳೆ ಮೊದಲಾದ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳು ಮತ್ತು ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೈಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯವಾದ ಅಸ್ಸಾಂ ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ರಮಣೀಯವಾದ ಉತ್ತರದ ಪರವತ ವಲಯವು

ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕೇಸರಿ ಕೃಷಿ

ಅನ್ನಮೀನ ಬಂದು ಚಾ ತೋಟ

ಗಂಗಾನದಿಯ ಉದ್ಧವ ಸ್ಥಾನವಾದ
ಸೋಮುಖ ಗುಹೆ.

ಮಾನಸ ಸರೋವರ

ಎನ್ನೋದ ಸಂಕಾರಿಗಳ ಸ್ವರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಸಿಮ್ಲಾ, ಡಾಬೆಲಿಂಗ್, ಕುಲು, ಮನಾಲಿ ಮೊದಲಾದ ಸುಖವಾಸ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಉತ್ತರ ಪರ್ವತ ವಲಯದ ಘ್ರಾಣ್ಯ

ಭಾರತದ ಹವಾಗುಣ, ಜನರ್ವಿಷನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ರೂಪ್ಯಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ
ಉತ್ತರದ ಪರ್ವತ ವಲಯವು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು
ವಹಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದು ನೋಡೋಣ.

- ◆ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದಿಂದ ವಿದೇಶಿ
ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.
- ◆ ಮುನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರ
ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳ ಮಳೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
- ◆ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಿಂದ ಬೀಸುವ ಒಣ ಶೀತಗಳಿಯನ್ನು
ತಡೆದು ಭಾರತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.
- ◆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸಸ್ಯಜೀವಜಾಲಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಹೊದಿದೆ.
- ◆ ನದಿಗಳ ಉದ್ಧವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ.
- ◆

ಹಿಮಾಲಯದ ಮಂಜನಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಶಿಖರಗಳು ಮತ್ತು
ಹಿಮನದಿಗಳು ಶುದ್ಧ ಜಲದ ಬೃಹತ್ ಸಂಗ್ರಹಕಗಳಾಗಿವೆ. ಈ
ಮಂಜನ ಪದರುಗಳು ಕರಗಿ ರೂಪ್ಯಗೊಂಡ ನೀರಿನ ಹರಿವುಗಳು
ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮಹಾನದಿಗಳು ಉದ್ಧವಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು
ಹಿಮಾಲಯದ ನದಿಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ
ಸುರಿಯುವ ಧಾರಾಳ ಮಳೆಯು ಈ ನದಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತದೆ.
ಹಿಮಾಲಯದ ಪ್ರಥಾನ ನದಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾಗಿದೆ.

- ◆ ಸಿಂಧೂ
- ◆ ಗಂಗಾ
- ◆ ಬೃಹತ್ಪುತ್ರಾ

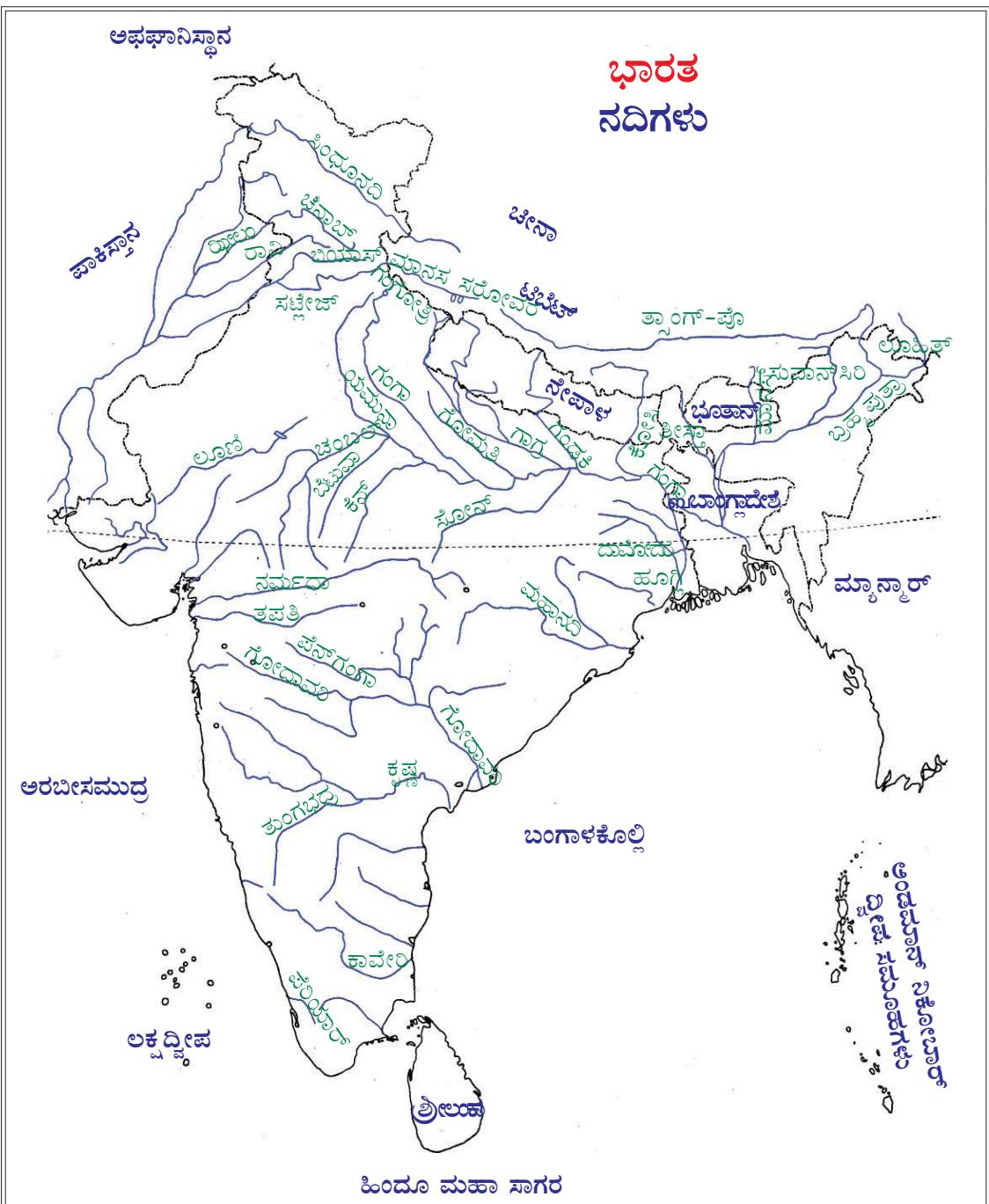

ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದಲ್ಲಿ
ಬೃಹತ್ಪುತ್ರಾವನ್ನು ನಾವು
ಜಮುನ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಟೆಬೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ಪುತ್ರಾ
ನದಿಯನ್ನು ನಾವು ತ್ವಾಗೊಪೋ
ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಹಿಮಾಲಯದ ಪ್ರಥಾನ ನದಿಗಳು, ಆವುಗಳು ಹರಿಯುವ ರಾಜ್ಯಗಳು, ಪೋಷಕ ನದಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಭೂಪಟದ (ಚಿತ್ರ 7.2) ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪಟ್ಟಿ 7.2ನ್ನು ಭರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ. ಅಣ್ಣಸೌನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮರೆಯದರಿ.

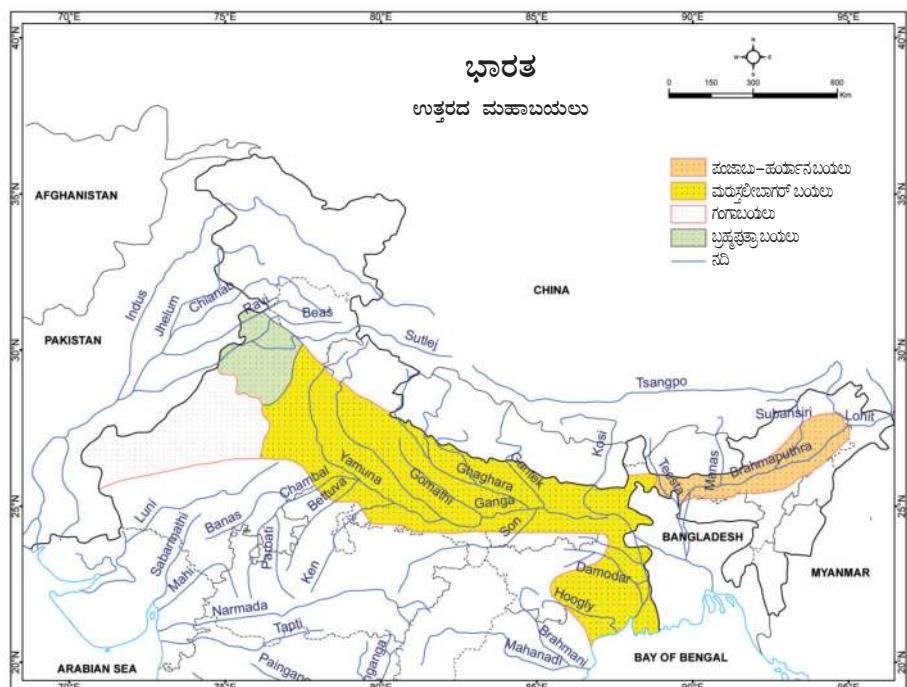
ಹಿಮಾಲಯದ ನದಿಗಳು

ಹಿಮಾಲಯದ ನದಿಗಳು	ಉದ್ದವ ಸ್ಥಾನ	ಉದ್ದ	ಪ್ರೇರಕ ನದಿಗಳು	ಹರಿಯುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು	ಸಂಗಮಿಸುವ ಸಮುದ್ರ
ಸಿಂಧೂ	ಟಿಬೆಟನ ಮಾನಸ ಸರೋವರ	ಸುಮಾರು 2280 ಕ.ಮೀ. (ಭಾರತದಲ್ಲಿ 709 ಕ.ಮೀ. ಮಾತ್ರ ಹರಿಯುತ್ತದೆ).	♦ ರಿಖೀಲಂ ♦	♦ ♦ ♦	ಆರಬೀ ಸಮುದ್ರ
ಗಂಗಾ	ಗಂಗೋತ್ತಿ ಹಿಮನದಿಯಲ್ಲಿ ರುವ ಗೋಮುಖ ಗುಹೆ	ಸುಮಾರು 2500 ಕ.ಮೀ.	♦ ಯಮುನಾ ♦	♦ ♦ ♦	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ
ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ	ಟಿಬೆಟನ ಚಿಮಾ-ಯುಂಗ್-ದುಂಗ್ ಎಂಬ ಹಿಮ ನದಿ	ಸುಮಾರು 2900 ಕ.ಮೀ. (ಭಾರತದಲ್ಲಿ 725 ಕ.ಮೀ.)	♦ ತೀಸ್ತಾ ♦	♦ ♦ ♦	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ

ಪಟ್ಟಿ 7.2

ಒಯಲುಗಳ ಮೂಲಕ

ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಏಳು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಫಲವತ್ತೆಯಿಂದ ಹೊಡಿದ ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲು.

ಚಿತ್ರ 7.3

ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಭಾರತ

ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭಾಪಟದ (ಚಿತ್ರ 7.3) ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ.
ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದು
ಬರೆಯಿರಿ.

- ◆ ವಚ್ಚಿಮು ಬಂಗಾಳ
- ◆ ಬಿಹಾರ
- ◆

ವಿಭಿನ್ನ ಘಲಕಗಳ ಒಮ್ಮುಖ ಚಲನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭೂಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಡಚುವಿಕೆ ಯಂತಾಗಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪರವತಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ನೀವು ಅಧೀಕ್ಷಿ ಹೊಂಡಿರಲ್ಪೇ. ಹಿಮಾಲಯದ ರೂಪೀಕರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಪರವತ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ 2000 ಮೀಟರ್‌ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಿರುವ ಕಂಡಕವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು.

ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು ಸಾವಿರಾರು ಪರಂಗಳಿಂದ ನಡೆಸುವ ನಿರಂತರವಾದ ನಿಕ್ಷೇಪ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಅತಿವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲು ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಸುಮಾರು 7 ಲಕ್ಷ ಚದರ ಕೆ.ಮೀ. ವಿಸ್ತಾರ ಹಾಗೂ ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ಗಳಷ್ಟು ದಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಅವಶಿಷ್ಟಗಳ ನಿಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಈ ಬಯಲು ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಮೆಕ್ಕಳು ಮಣಿನ ಬಯಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಿಂಧೂ, ಗಂಗಾ, ಬುಹ್ರಪುತ್ರಾ ಬಯಲೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ಯಧಿಕ ಫಲವತ್ತಾದ ಮೆಕ್ಕಳು ಮಣಿ ಈ ಬಯಲಿನ ವಿಶೇ�ತೆಯಾಗಿದೆ.

ಮೆಕ್ಕಳು ಮಣಿ ಕಂಡುಬರುವ ಭಾರತದ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಯಾವುವು?

ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲು ಯಾವೆಲ್ಲ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಭಾಗಗಳ ನಡುವೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸ್ತು ನಿರೀಕ್ಷಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ನದಿಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬಯಲುಗಳು

ಯಾವ ನದಿಗಳ ನಿಕ್ಷೇಪದ ಫಲವಾಗಿ ಬಯಲುಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದರ ಅಧಾರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲನ್ನು ಹಲವು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಯಲಿನ ಹೆಸರು	ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ನದಿಗಳು
ಪಂಚಾಬ್ - ಹಯಾನ ಬಯಲು	ಸಿಂಧೂ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಪಕಗಳು
ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಮರುಸ್ತಲೀಬಾಗರ್ ಬಯಲು	ಲೂಣ, ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಗಳು
ಗಂಗಾ ಬಯಲು	ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಪಕ ನದಿಗಳು
ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಬುಹ್ರಪುತ್ರಾ ಬಯಲು	ಬುಹ್ರಪುತ್ರಾ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಪಕನದಿಗಳು

ಭಾರತದ ಭಾಪಟದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಭಾರತದ ಧಾನ್ಯದ ಕೊಜ

ಗೋಧಿ, ಜೋಳ, ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬಿ, ಹತ್ತಿ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು 'ಧಾನ್ಯದ ಕೊಜ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲು ಜಗತ್ತಿನ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಾಂಧ್ರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಾಂ ದಾಗಿದೆ.

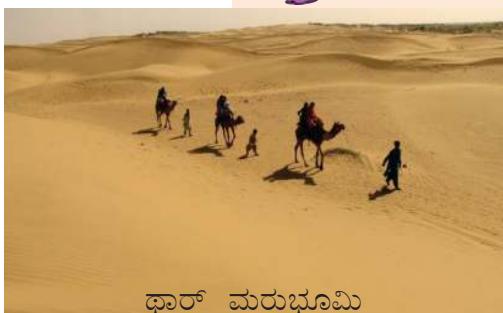
ಕ್ಯಾಲ್ಯೂಲು, ರಸ್ತೆ, ಕಾಲುವೆಗಳ ಜಾಲಗಳು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯು ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮರುಭೂಮಿಯಾಗಿವೆ. ಈ ಮರುಭೂಮಿಯನ್ನು ಧಾರ್ ಮರುಭೂಮಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಉಷ್ಣತೆಯು ದಾಖಲಿಸಲ್ಪಡುವ ಜ್ಯೇಷ್ಠೇರ್ ಈ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಲಾಣೆ ನದಿ ಮತ್ತು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಈ ಸಮತಲದ ರೂಪೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನವಾಸ ಕಡಿಮೆ ಇರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಧಾರ್ ಮರುಭೂಮಿ

ತೇವಾಂಶವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲದ ಲವಣಾಂಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮರುಭೂಮಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡಗಳು ವಾತ್ತು ಕುರುಚಲು ಕಾಡುಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸ್ವಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ. ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಮಳೆಗಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯು ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರಲ್ಲವೇ (ಚಿತ್ರ 7.4). ಇದು ಧಾರ್ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ದೃಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಬಾಜು, ಜೋಂಬಾರ್ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಥಾನ ಕ್ರಷಿ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಬೆಳೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರು ಸಾಕು. ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಿಂಧೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಉಪನದಿಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶವು ಪಂಚಾಬ್ ಆಗಿದೆ. ಗೋಧಿ,

ಚಿತ್ರ 7.4 ಜೋಳ, ಕಬ್ಬಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಥಾನ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ.

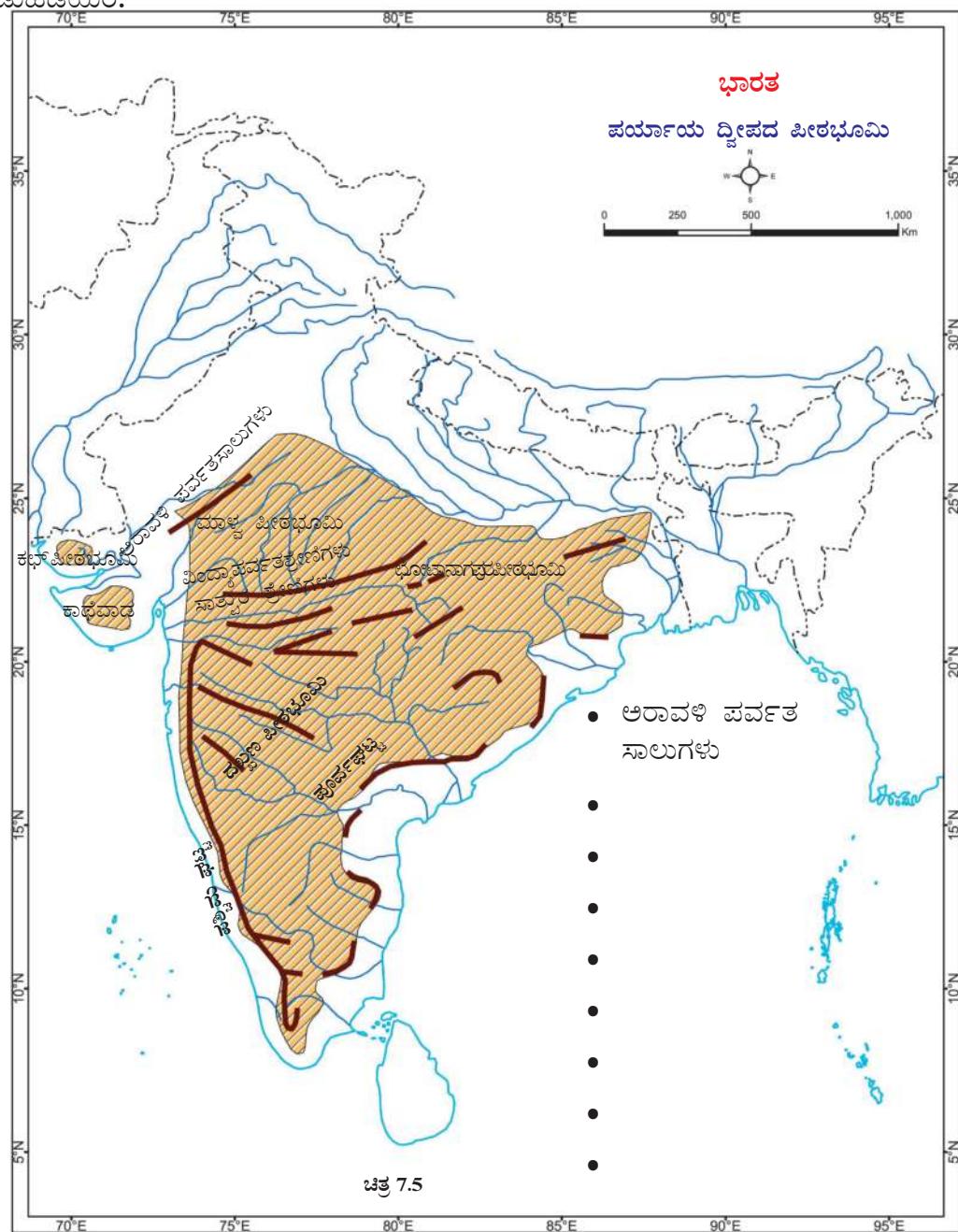
'ಭಾರತದ ಕ್ರಷಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಬಯಲು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರ' ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಸೇಮಿನಾರ್ ಪೇಪರ್ ತಯಾರಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರಿ. ವಾತಾ ಮಾರ್ಘಮಗಳು, ಚಿದಿನ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಿರಲ್ಪೇ.

ಪಯಾರಂಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿ

ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಉತ್ತರಾಂಧ್ರ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು, ತೆಲಂಗಾನ, ಒಡಿಶಾ, ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳ ಎಂಬೀ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಪಯಾರಂಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕರಿಣ ಶಿಲೆಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಪಯಾರಂಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾದ ಮತ್ತು ಪುರಾತನವಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಕೆಳಗಿನ ಭಾಪಟದಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ರ 7.5) ಪಯಾರಂಯ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಭೂವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಪಾಠಪ್ರಸ್ತಾಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಭಾರತದ ಬಾಹ್ಯರೇಖಾ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿರಿ

ಎತ್ತರ ತಗ್ಗಗಳಿಂದ ಶೂಡಿದ ಈ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತಾರವು ಸುಮಾರು 15 ಲಕ್ಷ ಚ.ಕೆ.ಮೀ. ಆಗಿದೆ. ಪವದತಗಳು, ಪೀಠಭೂಮಿಗಳು, ಕಣವೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆನೆಮುದಿಯು (2695 ಮೀ) ಈ ವಲಯದ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದ ಶಿಖರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇರಳದ ಇಡುಕ್ಕಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಖನಿಜಗಳ ಬೃಹತ್ ನಿಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಈ ವಲಯವು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿಯನ್ನು ಖನಿಜಗಳ ಭಂಡಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮಳೆ ಲಭಿಸುವ ಈ ವಲಯದ ಸ್ನೇಹಿಕ ಸಸ್ಯಜಾಲ ಉಪ್ಪವಲಯದ ಎಲೆ ಉದುರಿಸುವ ಕಾಡುಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಗುವಾನಿ, ಸಾಲ್, ಶ್ರೀಗಂಥ, ಬಿದಿರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಲಭಿಸುವ ಪ್ರತಿಮುಖ ಘಟ್ಟದ ಪತ್ತಿಮುದ ಇಳಿಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪವಲಯದ ಮಳೆ ಕಾಡುಗಳಿವೆ.

ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ದಖ್ವಣ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅನೇಕ ದಶಲಕ್ಷ ವರಣಗಳ ಮೊದಲು ಉಕ್ಕಿಹರಿದ ಲಾವಾ ತನಿಂದು ರೂಪಗೊಂಡಿರುವ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಬೆಸಾಲ್ ಎಂಬ ಅಗ್ನಿಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಪೀಠಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಮಣ್ಣ (Black Soil) ಹ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಪ್ಪಮಣ್ಣ ಹತ್ತಿ ಕೆಷಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಣಿನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕರಿಮಣ್ಣ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪುಮಣಿನ್ನೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ರೂಪಾಂಶರ ಶೀಲೆ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ಶೀಲೆಯು ಹಾಡಿಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಮಣಿನ ಘಲವತ್ತೆಯ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣಿ ಅಂಶವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮುರಕಲ್ಲು ಮಣಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನದಿಗಳು ಉಧ್ವಾವಿಸುತ್ತವೆ.

ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪ ಪೀಠಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳನ್ನು ಭವಷಟದ ಸಹಾಯದಿಂದ (ಚತ್ರ 7.2) ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

◆ ಮಹಾನದಿ

◆

ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ಉನ್ನತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಉಧ್ವಾವಿಸುವ ನದಿಗಳನ್ನು ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ನದಿಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ನದಿಗಳು ಮಳೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವುದರಿಂದ ಬೇಸಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾಪಟವನ್ನು (7.2) ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಹರಿಯುವ ದಿಕ್ಕೆನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಪಟ್ಟಿಮುಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು	ಪೂರ್ವದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನದಿಗಳು
◆ ನಮುಕಾ	◆ ಮಹಾನದಿ
◆	◆
◆	◆

ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ ಎಂಬೀ ಹಿಮಾಲಯ ನದಿಗಳ ಪೋಷಕ ನದಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ಭಾಪಟದ ಸಹಾಯದಿಂದ (ಚಿತ್ರ 7.2) ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಕೇಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು (ಪಟ್ಟಿ 7.3) ವಿಶೇಷಿಸಿ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಸ್ಥಾನ, ನದಿಗಳ ಉದ್ದವ ಸ್ಥಳ, ಉದ್ದ, ಉಪನದಿಗಳು, ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ. ಅವುಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿಯುತ್ತವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

ನದಿ	ಉದ್ದವ ಸ್ಥಳ	ಉದ್ದ	ಉಪನದಿಗಳು	ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು	ಸಂಗಮಿಸುವ ಸಮುದ್ರ
ಮಹಾನದಿ	ಮೈಕ್ರೋ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳು (ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ)	857 ಕೆ.ಮೀ.	ಇಂದ್ರಾ, ಚೀಲ್	◆	◆
ಗೋದಾವರಿ	ಪಟ್ಟಿಮು ಘಟ್ಟ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಸಿಕ್)	1465 ಕೆ.ಮೀ.	ಇಂದ್ರಾವತಿ, ಶಬರಿ	◆	◆
ಕೃಷ್�	ಪಟ್ಟಿಮು ಘಟ್ಟ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಹಾಬೇಶ್ವರ)	1400 ಕೆ.ಮೀ.	ಭೀಮ, ತುಂಗಭದ್ರ	◆	◆
ಕಾವೇರಿ	ಪಟ್ಟಿಮು ಘಟ್ಟದ ಬುಹ್ತುಗಿರಿ ಪರ್ವತ ಸಾಲು (ಕನಾಡಕ)	800 ಕೆ.ಮೀ.	ಕಬನಿ, ಅಮರಾವತಿ	◆	◆
ನಮುಕಾ	ಮೈಕ್ರೋ ಪರ್ವತ ಸಾಲುಗಳು(ಭತ್ತೀಸ್‌ಗಡ್)	1312 ಕೆ.ಮೀ.	ಹಿರಣ್ಯ, ಭನೋಜನ್	◆	◆
ತಪತಿ	ಮುನ್ನಾಯಿ ಪೀಠಭಾಮಿ (ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಬ್ರಹ್ಮಾಜಿಲ್)	724 ಕೆ.ಮೀ.	ಅನರ್ಜ, ಗಿನಾಂ	◆	◆

ಚಿತ್ರ 7.3

ಚೋಗ್ ಜಲಪಾತ

ಪಯಾರ್ಯದ ದ್ವೀಪದ ಹೆಚ್ಚಿನ ನದಿಗಳು ಜಲಪಾತವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸಮತಲಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಕಾರಣವೇನು?

ಹಿಮಾಲಯದ ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಯಾರ್ಯದ ದ್ವೀಪದ ನದಿಗಳ ವಿಶೇ�ತೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯೇತ್ಸಿಹಂಡಿರಲ್ಪವೇ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಲಿಸಿದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಿಮಾಲಯದ ನದಿಗಳು	ಪಯಾರ್ಯದ ದ್ವೀಪದ ನದಿಗಳು
◆ ಹಿಮಾಲಯ ಪರಬರ್ತಿಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ.	◆ ಪಯಾರ್ಯದ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠಭೂಮಿಯ ಪರಬರ್ತಿ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ
◆ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಳೆಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ	◆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ
◆ ಕೊರೆತದ ತೀವ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚು	◆ ಕೊರೆತದ ತೀವ್ರತೆ ಕಡಿಮೆ
◆ ಪರಬರ್ತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗಿರಿಕಂದರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಸಮತಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಡೊಂಕಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ	◆ ಕರಿಣಿವಾದ ಶಿಲಾಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದರಿಂದ ಕಣಿವೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ
◆ ನೀರಾವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ	◆ ನೀರಾವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ
◆ ಸಮತಲಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದರಿಂದ ಒಳನಾಡಿನ ಜಲಸಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ	◆ ಒಳನಾಡಿನ ಜಲಸಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ
◆	◆

ಚಿತ್ರ 7.4

ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ನದಿತೀರ ನಗರಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳು ಯಾವ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಮಾದರಿಯಂತೆ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ. ಅಣ್ಣಸಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಈ ನದಿಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪಶ್ಚಾಗದ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಾಟಲ್ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಭಾರತದ ಬಾಹ್ಯರೇಖಾ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ನವದೆಹಲಿ, ಆಗ್ನಾ, ದೇವಪ್ರಯಾಗ, ವಾರಣಾಸಿ, ಅಲಹಾಬಾದ್, ಪಾಟ್, ಗೌಹಾಟಿ, ಕೋಲ್ಕತ್ತ, ಲುಧಿಯಾನ, ಶ್ರೀನಗರ, ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದ್, ಸೂರತ್, ವಿಜಯವಾಡ, ತಿರುಚ್ಚಾಪ್ಪು, ತಂಜಾವೂರ್, ಕಟಕ್.

ನದಿತೀರ ನಗರಗಳು	ನದಿಗಳು
♦ ನವದೆಹಲಿ	♦ ಯಮುನ
♦	♦

ವಯಾಂಯ ದ್ವೀಪದ ಹೀರಭೂಮಿಯ ಜನರ್ಜೀವನ

ಹತ್ತಿ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, ನೆಲಗಡಲೆ, ಕಬ್ಬಿ, ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ಮೆಣಸು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಥಮ ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕಬ್ಬಿಣಿದ ಅದಿರು, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಮೇಂಗನೀಸ್, ಬೋಕೆಪ್ಪು, ಸುಣಿದ ಕಲ್ಲು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಥಮ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ. ಕೃಷಿ, ಖನಿ, ಖನಿಜ ಆಧಾರಿತ ಕೃಗಾರಿಕೆಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಥಮ ಉದ್ಯೋಗ ವಲಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಸುಂದರ ತೀರಗಳ ಮೂಲಕ...

ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದ್ರ ತೀರವೂ ಜಲವಣಣ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ನಯನ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ಈ ಸುಂದರ ತೀರಗಳ ಮೂಲಕ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಿಂದ ಗುಜರಾತಿನ ವರೆಗೆ ನೀವು ಸಂಚರಿಸುವಿರೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀವು ಯಾವೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವಿರಿ?

- ♦ ಒಡಿಶಾ
- ♦

ಗುಜರಾತ್‌ನ ರಾಣ್ ಆಫ್ ಕೆರ್ನಾಲಿನಿಂದ ಅರಂಭಿಸಿ ಗಂಗಾ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ನದಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಕರಾವಳಿಯು ಸುಮಾರು 6100 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದವಿದೆ. ಭಾರತದ ಕರಾವಳಿ ತೀರವನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

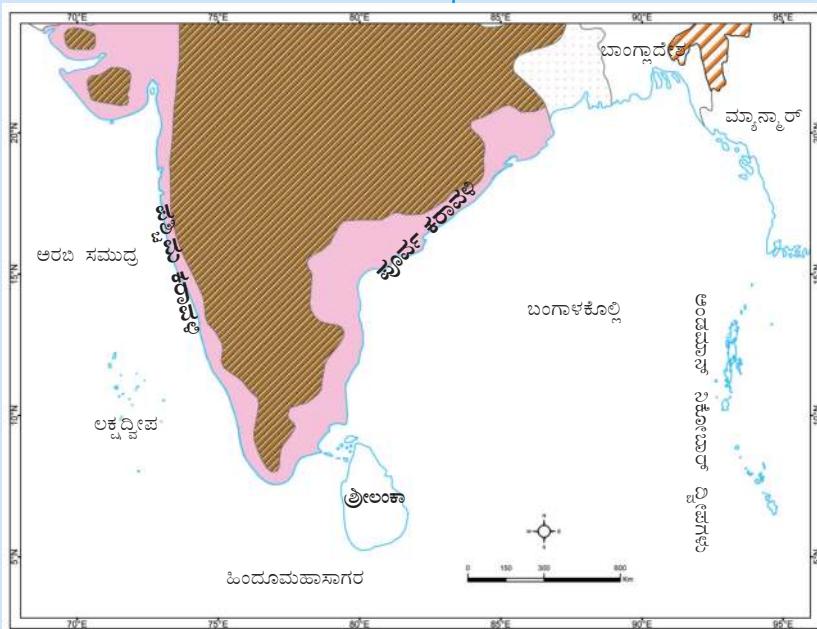
ಕರಾವಳಿ ತೀರಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಭೂಪಟ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ತೀರ

- ◆ ಅರಬಿ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ನಡುವೆ.
- ◆ ರಾಣ್ ಆಫ್ ಕೆರ್ನಾಲಿನಿಂದ ಕನ್ನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೆ.
- ◆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಗಲ ಕಡಿಮೆ.
- ◆ ಗುಜರಾತ್ ಕರಾವಳಿ, ಕೊಂಕಣ ಕರಾವಳಿ, ಮಲಬಾರು ಕರಾವಳಿಯೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ಹಿನ್ನೀರು ಮತ್ತು ಅಳಿವೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ◆

ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿ ತೀರ

- ◆ ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಘಟ್ಟದ ನಡುವೆ.
- ◆ ಸುಂದರ ಬನದಿನಿಂದ ಕನ್ನ್ಯಾಕುಮಾರಿವರೆಗೆ.
- ◆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಗಲ.
- ◆ ಕೊರಮಂಡಲ, ಉತ್ತರ ಸಿಕಾರ್ಸೋ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ◆ ನದಿ ಮುಖಜ (Delta) ಭೂಮಿಯ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ◆

ಕರಾವಳಿ ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭತ್ತ, ತೆಂಗು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಮಣಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಾವಣದ ತೀರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನದೀಮುಖಜ ಭೂಮಿ (ಡೆಲ್ವ್) ರಾಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಟ್ಟಿಮುದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನದೀಮುಖಜ ಭೂಮಿ ರಾಪುಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನು?

ಪಶ್ಚಾತ್ಸರ್ವಕರ್ಮ ಹೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟಿರುವ ಭಾರತದ ಬಾಹ್ಯರೇಖಾ ಬೆತ್ತದಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಬಯಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಕರಾವಳಿ ಬಯಲಿನ ಜನರ್ವಿವನ

ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರ ಪ್ರಧಾನ ಕಸುಬಾಗಿದೆ. ಕರಾವಳಿ ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಭತ್ತ ಮತ್ತು ತೆಂಗು ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದ ಪ್ರಧಾನ ಕೃಷಿಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರಾವಣದ ಕರಾವಳಿ ಬಯಲಿನ ಕಾವೇರಿ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಗೋದಾವರಿ ಮತ್ತು ಮಹಾನದಿಗಳ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ದ್ವೀಪಗಳ ಕಡೆಗೆ...

ಕೊಚ್ಚಿಯಿಂದ ಅರಬೀಸಮುದ್ರದ ಮೂಲಕ ಸುಮಾರು 300 ಕಿಲೋ ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ಸಂಚರಿಸಿದರೆ ಲಕ್ಷದ್ವಿಷಾಪಕಕ್ಕೆ ತಲುಪಬಹುದು.

ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ದ್ವೀಪಸಮಾഹದಲ್ಲಿ 36 ದ್ವೀಪಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೊಂದು ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಜನವಾಸವಿದೆ. ಬಂಗಾರಂ, ಕಡಮತ್ತು, ಮಿನಿಕೋಯ್, ಕವರತ್ತಿ, ಅಗತ್ತಿ, ಆಂದ್ರೋತ್ತು, ಕಲ್ಪೇನಿ, ಅಮಿನಿದಿವಿ, ಚೆತ್ತುಲೋತ್ತು, ಭಿತ್ತ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಲಾನ್ ಎಂಬವುಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಧಾನ ದ್ವೀಪಗಳಾಗಿವೆ. ಕವರತ್ತಿಯು ಲಕ್ಷದ್ವಿಷಾಪದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ವದ್ವಿಪದ ಒಂದು ಲಗೂನ್

ಅಂಡಮಾನ್ ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಸಮಾಹದ ನಿವಾಸಿಗಳು

ಲಗೂನುಗಳು, ಹೊಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ತೀರಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಹವಳಿದ ಬಂಡೆಗಳು ಲಕ್ಷ್ವದ್ವಿಪದ ವಿಶೇ�ತೆಗಳಾಗಿವೆ. ನಾಮವಾತ್ಮಕಾಗಿ ಕೃಷಿಮಾಡುವ ಇವರು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಥಾನ ಆದಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಿವೆ.

 ಪಾಠಪ್ರಸ್ತರದ ಕೇನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಭಾರತ ಬಹ್ಯ ರೇಖಾಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ವದ್ವಿಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ನಾವು ಇನ್ನೊಂದು ದ್ವೀಪ ಸಮೂಹವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸೋಣ. ಇದು ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸುಮಾರು 200 ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ವೀಪಗಳು ಮತ್ತು 19 ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ದ್ವೀಪ ಸಮೂಹಗಳೇ ಅಂಡಮಾನ್ ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಜನವಾಸವಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳು ನಿಬಿಡ ವನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಭಾರತದ ಏಕೈಕ ಅಗ್ರಿಪಾಡತ ಈ ದ್ವೀಪ ಸಮೂಹದ ಬಾರನ್ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರೋಟೋಬ್ಲೇರ್ ಈ ದ್ವೀಪ ಸಮೂಹದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದೆ. ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳ ದಕ್ಷಿಣ ತುದಿಯಾದ ಇಂದಿರಾ ಪ್ರೇಯಿಂಫ್ ನ್ಯೂ ಭಾರತದ ಅತೀ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

 ಪಾಠಪ್ರಸ್ತರದ ಕೇನೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಭಾರತದ ಬಹ್ಯ ರೇಖಾಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ದ್ವೀಪ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ನೀವು ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಾಗಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಭೂಪಟಗಳಿಗೆ 'ಭಾರತ: ಭೂಷ್ಪರೂಪ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲು ಮರೆಯದಿರಿ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಉತ್ತರದ ಪರ್ವತ ವಲಯ, ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲು, ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪೀಠ ಭೂಮಿ, ಕರಾವಳಿ ಬಯಲುಗಳು ಮತ್ತು ದ್ವೀಪಗಳು ಎಂಬ 5 ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಭಾಗವೂ ಭಾರತದ ಜನರೆಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆಯೆಂದು ನಿಮಗೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತಲ್ಲವೇ.

ಹವಾಮಾನ

ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

ಭಾರತದೆಲ್ಲೇಡೆ ಹವಾಮಾನವು ಎಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಿತಲ್ಪೇ. ಭೂಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಹವಾಮಾನದಲ್ಲೂ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ.

ಹವಾಮಾನದ ಈ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಯಾವವು? ಹವಾಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ವ್ಯಾತಾಸಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಫಾಟಕಗಳು ಯಾವವು? ನಾವು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ.

ಭಾರತದ ಹವಾಮಾನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಫಾಟಕಗಳು.

- ◆ ಅಕ್ಷಾಂಶದ ಸ್ಥಾನ
- ◆ ಭೂಸ್ವರೂಪ
- ◆ ಸಮುದ್ರದ ಸಮೀಕ್ಷೆ
- ◆ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದಿರುವ ಎತ್ತರ
- ◆

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಖುತ್ತಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ◆ ಚೆಳಿಗಾಲ
- ◆ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ
- ◆ ಸೈಮಿತ್ಯ ಮುನ್ಹಾನು ಕಾಲ
- ◆ ಈಶಾನ್ಯ ಮುನ್ಹಾನು ಕಾಲ

ಚೆಳಿಗಾಲ

“ಇಂದು ಧಾರಾಕಾರವಾದ ಮಳೆ ಸುರಿಯಿತು. ಮಳೆಮಾಪಕವೆಂಬ ಉಪಕರಣವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ನಾವು ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಳತೆಮಾಡಿ ಶಾಲೆಯ ಸೂಚನಾ ಫಲಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದೇವು”

ಕೇರಳ-ಜೂನ್ 15

“ಇಲ್ಲಿ ಭೀಕರವಾದ ಬರಗಾಲ. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೂ ಕಾಣುವುದು ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಉಷ್ಣತೆಯು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ತೀಂಗಳು”

ರಾಜಸ್ಥಾನ-ಮೇ 10

“ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಚೆಳಿಯಿದೆ. ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ರಜೆಯಾಗಿದೆ. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಆತಿ ಹೆಚ್ಚು ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದಿಂದ ಇಷ್ಟೆಂದು ಚೆಳಿಯಿದೆಯಂತೆ.”

ರಾಜಸ್ಥಾನ - ಜನವರಿ 10

“ಚೆನ್ನೆ ಬೆನ್ನಸ್ವಾಮಿ ಆಟದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿದ್ದ ಬಿಕಿನಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಪಂದ್ಯವನ್ನು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿದ ಮಳೆಯಿಂದಾಗಿ ಮುಂದೂಡ ಲಾಯಿತು. ನಾವು ಪಂದ್ಯವನ್ನು ಏಕೆ ಸುಲು ತುಂಬಬಾ ಅಸೆಟ್ಟಿದ್ದೇವು.”

ತಮಿಳುನಾಡು - ನವಂಬರ್ 20

ಡಿಸೆಂಬರ್ - ಜನವರಿ - ಫೆಬ್ರವರಿ

ಚಿತ್ರ 7.6

ಚಿತ್ರ 7.6ನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಿರಲ್ಲವೇ. ಇದು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳ ಚಳಿಗಾಲದ ದೃಶ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ನೀವು ವಾತಾವರಣಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತು ಇತರ ಮಾರ್ಘಾವಣಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಅತಿಯಾದ ಚಳಿಯ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಿರಲ್ಲವೇ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಾಗಿರಬಹುದು? ಸೂರ್ಯನು ದಕ್ಷಿಣಾಯನದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಳಿಗಾಲವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಹಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಮಂಜು ಮುಸುಕುತ್ತದೆ. ಹಿಮಾಲಯದ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಮಪಾತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವೆಲ್ಲ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಚಳಿಗಾಲವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ?

ಭೂಪಟವನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ (ಚಿತ್ರ 7.7)

ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣತೆಯ ಅಳತೆಯನ್ನು ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಉಷ್ಣತಾವಂಟ್ಟವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಉಷ್ಣತೆಯಲ್ಲಂಟಾಗುವ ವ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ. ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕ ಹೋದಂತೆ ಉಷ್ಣತೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಸಮುದ್ರದ ಸಮೀಪವಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣತೆಯು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ. ಯಾಕೆ?

ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಿತವಾದ ಉಷ್ಣತೆಯೂ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಚಳಿಯೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮನಾಲಿ, ಸಿಮ್ಲಾ ಮುಂತಾದ ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಮಪಾತ್ವವು ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

‘ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಬಾಧೆ’ಯಿಂಬ ವಿದ್ಯಮಾನವು ಚಳಿಗಾಲದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳುವ ಪ್ರಬಲವಾದ ಕನಿಷ್ಠ ಒತ್ತಡವು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಾವಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಇದು ಉತ್ತರದ ಮಹಾ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಂಚಾಬಿನಲ್ಲಿ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಲಭಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಕ್ಕೆಯು ಚೆಳಿಗಾಲದ ಬೇಸೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಧೆಯನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ‘ಜೆಟ್ ಪ್ರವಾಹ’ ಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಿದೆ. ಜೊತ್ತೊಂದಿಗೆಯಿರಿನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೀಸುವ ವಾಯು ಪ್ರವಾಹವೇ ಜೆಟ್ ಪ್ರವಾಹವಾಗಿದೆ.

ಬೇಸೆ ಕಾಲ

ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ (ಚಿತ್ರ 7.8)ಇವು ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬೇಸೆಗೆ ಕಾಲದ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಮೇ ತಿಂಗಳ ಉಷ್ಣತೆಯ ವಿಶರಣೆಯನ್ನು ಭೂಪಟವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ (ಚಿತ್ರ 7.9). ಸಮುದ್ರ ತೀರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವಾಗ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿದೆ ಯಲ್ಲವೇ ಕಾರಣವೇನು?

ಸೂರ್ಯನು ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೇಸೆಗೆ ಕಾಲವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಶ್ನಿಮುಖಾಗದಲ್ಲಿ ವಬಾರ್ಮ (Barmer)ನಲ್ಲಿ ಬೇಸೆಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣತೆಯು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಲೂ, ಮಾವಿನ ಮತ್ತೆ ಎಂಬವು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಸುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಾರುತ ಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿರುವ ದಸ್ತು ನೇನಪಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ.

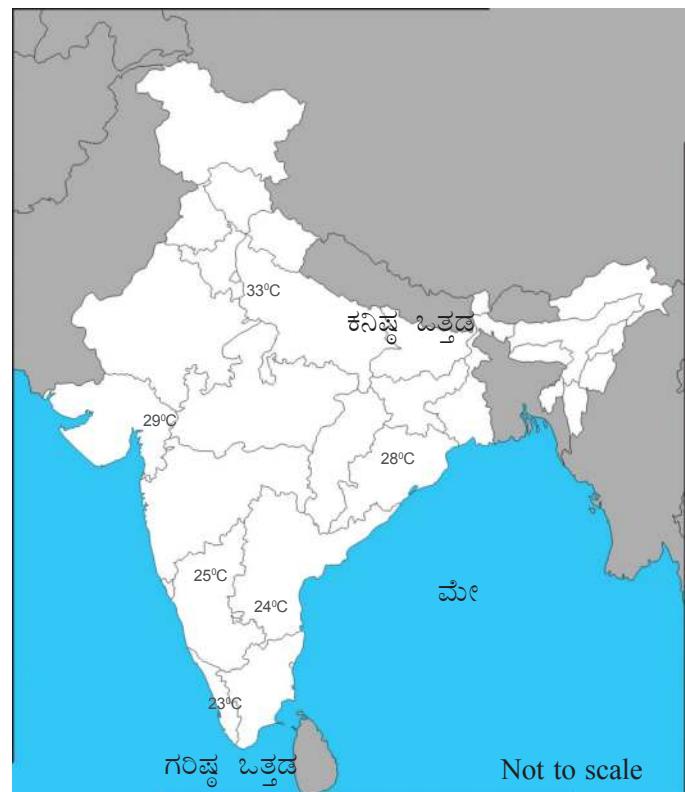

ಕಾಲಬ್ಯಾಖಿ

ಬೇಸೆಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಮುಖಾಗಳದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವ ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲೀನಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರಬಲವಾದ ಮುಕ್ಕೆಯು ಕಾಲಬ್ಯಾಖಿಯಾಗಿದೆ. ಫಾಡಸುವ ಗಳಿ ಮತ್ತು ಆಲಿಕಲ್ಲು ಬೀಳುವುದು ಇದರ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ

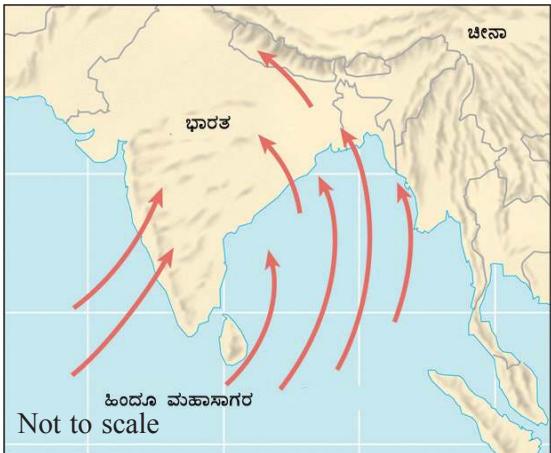

ಮಾಚ್ಯಾ-ಎಪ್ಪಿಲ್-ಮೇ-ಜೂನ್ (ಚಿತ್ರ 7.8)

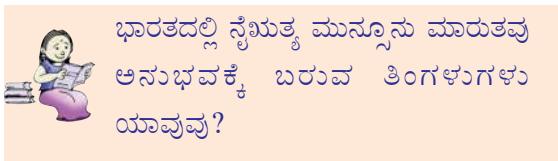
ಚಿತ್ರ 7.9

ಸ್ನೇಹಿತ್ಯ ಮುನ್ಸೂನು ಕಾಲ

ಚಿತ್ರ 7.10

ಭೂಪಟವನ್ನು (ಚಿತ್ರ 7.10) ನೋಡಿ. ಸ್ನೇಹಿತ್ಯ ಮುನ್ಸೂನು ಮಾರುತ ಬೀಸುವ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾರುತಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಕಾರವಾದ ಮಳೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೂರ್ಯನು ಉತ್ತರಾಧಿಕೋಲದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಕನಿಷ್ಠ ಒತ್ತಡವಲಯವು

ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂಮಹಾಸಾಗರದ ಮೇಲೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಗರಿಷ್ಠ ಒತ್ತಡವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಅದು ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ಅಂದರೆ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರದಿಂದ ಭಾರತದ ಉಪಭೂಪಂಡದ ಕಡೆಗೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೋರಿಯೋಲಿಸ್ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ಗಾಳಿಯು ಗತಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದರಿಂದ ಇವು ಸ್ನೇಹಿತ್ಯ ಮಾರುತಗಳಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತವೆ.

ಜೂನ್-ಜುಲೈ-ಆಗೋಸ್ಟು- ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್

ಚಿತ್ರ 7.11

ಭಾರತ ಉಪದ್ವಿಪದ ವಿಶೇಷ ಆಕಾರದಿಂದಾಗಿ ಸೈಮುತ್ಯ ಮುನ್ಸೂನು ಮಾರುತವು ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡು ನೆಲಭಾಗದೆಡೆಗೆ ಬೀಸುತ್ತದೆ.

- ◆ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರದ ಶಾಖೆ
- ◆ ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯ ಶಾಖೆ

ಜೂನ್ ತಿಂಗಳ ಆರಂಭದೊಂದಿಗೆ ಕೇರಳದ ತೀರಕ್ಕೆ ತಲುಪುವ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರದ ಶಾಖೆಯು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಕಾರ ಮಳೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಇದು ಕನಾಟಕ, ಗೋವಾ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗುಜರಾತ್ ಎಂಬೀ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಕಾರವಾದ ಮಳೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

 ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದ ಪ್ರಾವಾದ ಇಳಿಜಾರಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾರಣವೇನು?

ಗುಜರಾತಿನ ಮೂಲಕ ರಾಜಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಈ ಮುನ್ಸೂನು ಶಾಖೆಯು ಅರಾವಳಿ ಪರವತ ಸಾಲುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ದಾಟಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿ ಮಳೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

 ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಸೈಮುತ್ಯ ಮುನ್ಸೂನು ಮಾರುತವನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?

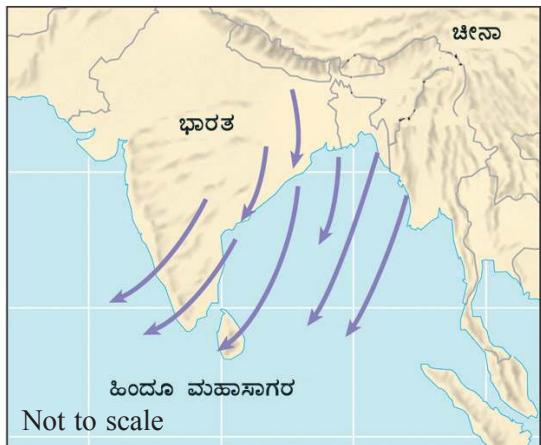
ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ನೀರಾವಿಯನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುವ ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯ ಶಾಖೆಯು ಸುಂದರವನ ನದೀಮುಖಜ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ವಿಭಜನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಒಂದು ಶಾಖೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಬಯಲಿನ ಮೂಲಕ ಈಶಾನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿ ಅಲ್ಲಿ ಧಾರಾಕಾರವಾದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತದೆ.

 ಈಶಾನ್ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಕಾರ ಮಳೆ ಲಭಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಾದ ಪರವತ ಸಾಲುಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಬಂಗಾಳದ ಮೂಲಕ ಗಂಗಾ ಬಯಲಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಎರಡನೆಯ ಶಾಖೆಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ ಎಂಬೀ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಳೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಪಂಚಾಬಿನ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರದ ಶಾಖೆಯಾಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಳಿಕ ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವ ಈ ಮುನ್ಸೂನು ಮಾರುತವು ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಕಾರವಾದ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈಶಾನ್ ಮುನ್ಸೂನು ಕಾಲ

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾಧಿಕೋಲದೆಡೆಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಅಯನ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸವುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಭಾರತದ ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಟು ಒತ್ತಡ ವಲಯವು ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರದ ಮೇಲೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕನಿಷ್ಠ ಒತ್ತಡವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗದಿಂದ ಹಿಂದೂಮಹಾಸಾಗರದ ಕಡೆಗೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರ7.12ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಈ ಮಾರುತಗಳ ಸಂಭಾರ ಪಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಚಿತ್ರ 7.12

ಹಗಲಿನ ಸಮಯವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗ್ಯಾದ ಉಪ್ಪತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧ್ಯಾಮಾನವನ್ನು ‘ಒಕ್ಟೋಬರ್ ಉಪ್ಪತ್ತೆ’ (October heat) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಭಂದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕನಿಷ್ಠ ಒತ್ತಡವು ಈಶಾನ್ಯ ಮುನ್ಸೂನು ಮಾರುತವನ್ನು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯ ಮಾರುತವು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯಿಂದ ನೀರಾವಿಯನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಈಶಾನ್ಯದಿಂದ ಸೈಯದ್ಯುತಿಯ ದಿಕ್ಕಿನೆಡೆಗೆ ಬೇಸ್ತಿದೆ. ಭಾರತದ ಕೋರಮಂಡಲ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತೀರದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಯಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಪ್ರಥಾನ ಮಳೆಗಾಲವಾಗಿದೆ. ಕೇರಳ ಹಾಗೂ ಕನಾಡಕದ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ಮುನ್ಸೂನು ಮಳೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ಮುನ್ಸೂನು ಮಳೆಗಾಲವನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆ

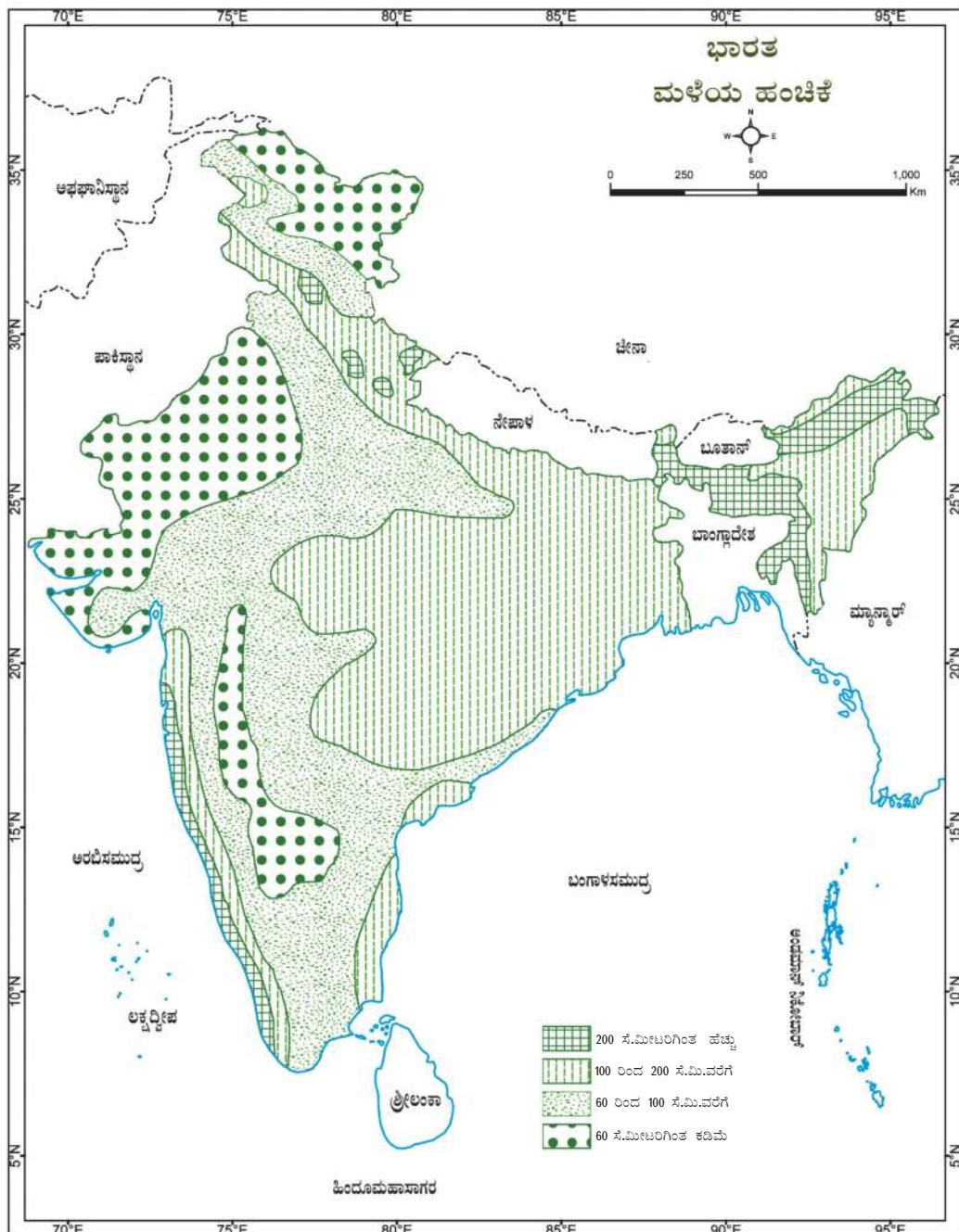
ಭೂಪಟ (ಚಿತ್ರ 7.13) ನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಮಳೆಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿ ರಚನಿಸಿರುತ್ತಿರುವ ಭೂಪಟವಾಗಿದೆ.

ಭೂಪಟವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

- ◆ 200 ಸೆ. ಮೀಟರಿಗಿಂತ ಆಧಿಕ ಮಳೆ ಲಭಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು
 - ಕೇರಳ
 -
- ◆ 60 ಸೆ. ಮೀಟರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಲಭಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು
 - ರಾಜಸ್ಥಾನ
 -
- ◆ ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಅಸಮಾನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಘಣಕಗಳು ಯಾವುವು?
 - ಭೂಪ್ರಕೃತಿ
 -

ಚಿತ್ರ 7.13

भारतದ प್ರतಿಯೊಂದು ಭौಗೋಳಿಕ ವಿಶೇಷತೆಯೂ ‘ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಭಾರತ’ ಎಂಬ ಶೀಂಗಿಕೆಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭೂಸ್ವರೂಪ, ಹವಾಗುಣ, ಜನಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಸ್ಯಜೀವಜಾಲಗಳು, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಲಯಗಳಲ್ಲಾ ಈ ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯಗಳೇ ಭಾರತದ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿವೆ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮೆ ಲ್ಲರ ಕರೆವೈವಾಗಿದೆ.

ವರೋಲ್ಯುನಿಂಬಾಯ ಮಾಡುವ

- ◆ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಶೈಲೀಯನ್ನು ‘ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದ ಕೋಟಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಿರಿ.
- ◆ ಹಿಮಾಲಯದ ನದಿಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ನದಿಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಯಾವುವು?
- ◆ ‘ಲುತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲು ಭಾರತದ ಆಧಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೆಸ್ನೆಲುಬಾಗಿದೆ.’ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ನಿಗಮನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- ◆ ಭಾರತದ ಇತರ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಲುತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲು ಜನನಿಬಿಡವಾಗಿದೆ. ಹಾರಣವೇನು?

ಮುಂದುವರಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

- ◆ ಭಾರತದ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಮೇರೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ನೆರೆರಾಷ್ಟ್ರ, ಎರಡು ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೇರೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ನೆರೆರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹೀಗೆ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೇರೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿರುವ ನೆರೆರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ಭೂಪಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.
- ◆ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಾನ ಪ್ರಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಉಪವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವಷಟ್ಟಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರಿ.

8

ಭಾರತ - ಆರ್ಥಿಕ ಭೂಮಿಶಾಸ್ತ್ರ

ಚಿತ್ರ 8.1

ಭಾರತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕೆಲವು ಫೋಟೋಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ (8.1) ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಆವುಗಳು ಯಾವುದೆಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಬರೆದು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿರಿ.

- ◆ ಕೈಗೆ
- ◆
- ◆

ಭಾರತದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಮಾನವನ ಈ ರೀತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳ ಕುರಿತು ಕಳೆದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆತ್ತಿರುವಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತವು ಹಲವು ವಿಧದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಭೂವಿಸ್ತಾರ, ಭೂಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಶೇಷತೆ, ಹವಾಮಾನ,

ಮಣಿನ ವಿಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕವೇ. ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವು ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕೂ ಇದೆ. ಕೃಷಿ, ಗಣ್ಯಗಳ ಉತ್ಪನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಭಾರತದ ಅಧಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಧಾನ (Agriculture and Agro-based Industries)

ಭಾರತವು ಒಂದು ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇಶ. ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೂರನೇ ಎರಡು ಭಾಗದಷ್ಟು ಜನರು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲದೆ ಕೃಾರಿಕಾಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ವಲಯವು ಪೂರ್ವಸ್ತುತದೆ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳು ಭಾರತದ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಭೌಗೋಳಿಕ ಫಾಟಕಗಳು ಯಾವುವು?

- ಭೌಗೋಳಿಕ ವೈವಿಧ್ಯ

•

ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಹವಾಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತುವಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಖಾರಿಫ್, ರಾಬಿ, ಸ್ವೇದ್ ಎಂಬ ಮೂರು ಕೃಷಿಕಾಲಗಳಿವೆ. ಈ ಕೃಷಿಕಾಲಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವ ಬೆಳೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೃಷಿ ಕಾಲ	ಬೆಳೆಸುವ ಕಾಲ	ಕೊಲಿನ ಸಮಯ	ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಗಳು
ಖಾರಿಫ್ (Kharif)	ಜೂನ್ (ಮುನ್ಸಿನಿನ ಆರಂಭ)	ನವಂಬರ್ ಮೊದಲವಾರ (ಮುನ್ಸಿನಿನ ಕೊನೆ)	ಭತ್ತ, ಜೊಳ, ಹತ್ತಿ, ಸಿರಿಧಾನ್ಯ, ಸೆಣಬು ಕಬ್ಬಿ, ನೆಲಕಡಲೆ
ರಾಬಿ (Rabi)	ನವಂಬರ್ ಮಧ್ಯ (ಚೆಳಿಗಾಲದ ಆರಂಭ)	ಮಾರ್ಚ್ (ಬೇಸಗೆಯ ಆರಂಭ)	ಗೋಧಿ, ಹೊಗೆಮೊಪ್ಪು, ಸಾಸಿವೆ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು
ಸ್ವೇದ್ (Zaid)	ಮಾರ್ಚ್ (ಬೇಸಗೆ ಆರಂಭ)	ಜೂನ್ (ಮುನ್ಸಿನಿನ ಆರಂಭ)	ಹಣ್ಣಿ ಹಂಪಲುಗಳು ತರಕಾರಿಗಳು

ಚೆಕ್ಕ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿರಿ ಧಾನ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜೋವಾರ್, ಬಾಜ್ರ, ರಾಗಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸಿರಿಧಾನ್ಯ (Millets) ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಆಹಾರ ಬೆಳೆ ಎಂತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಕ್ಷೀಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಿನ್ನತ್ತರೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಥಾನ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಬೇಕಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಫಾಟಕಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಭತ್ತೆ (Paddy)

- ಭಾರತದ ಪ್ರಥಾನ ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಾದ ಭತ್ತವು ಖಾರಿಫ್ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ.
- ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಮೆಕ್ಕಲು ಮನ್ನಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಷ್ಣತೆ (24° ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು) ಧಾರಾಳ ಮಳೆ (150 ಸೆ. ಮೀ. ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು) ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯವಿದ್ದರೆ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಾ ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.
- ನದೀ ಸಮತಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕರಾವಳಿ ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭತ್ತದ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಿವಾಲಿಕ್ ಪರ್ವತ ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ತೆಱುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.

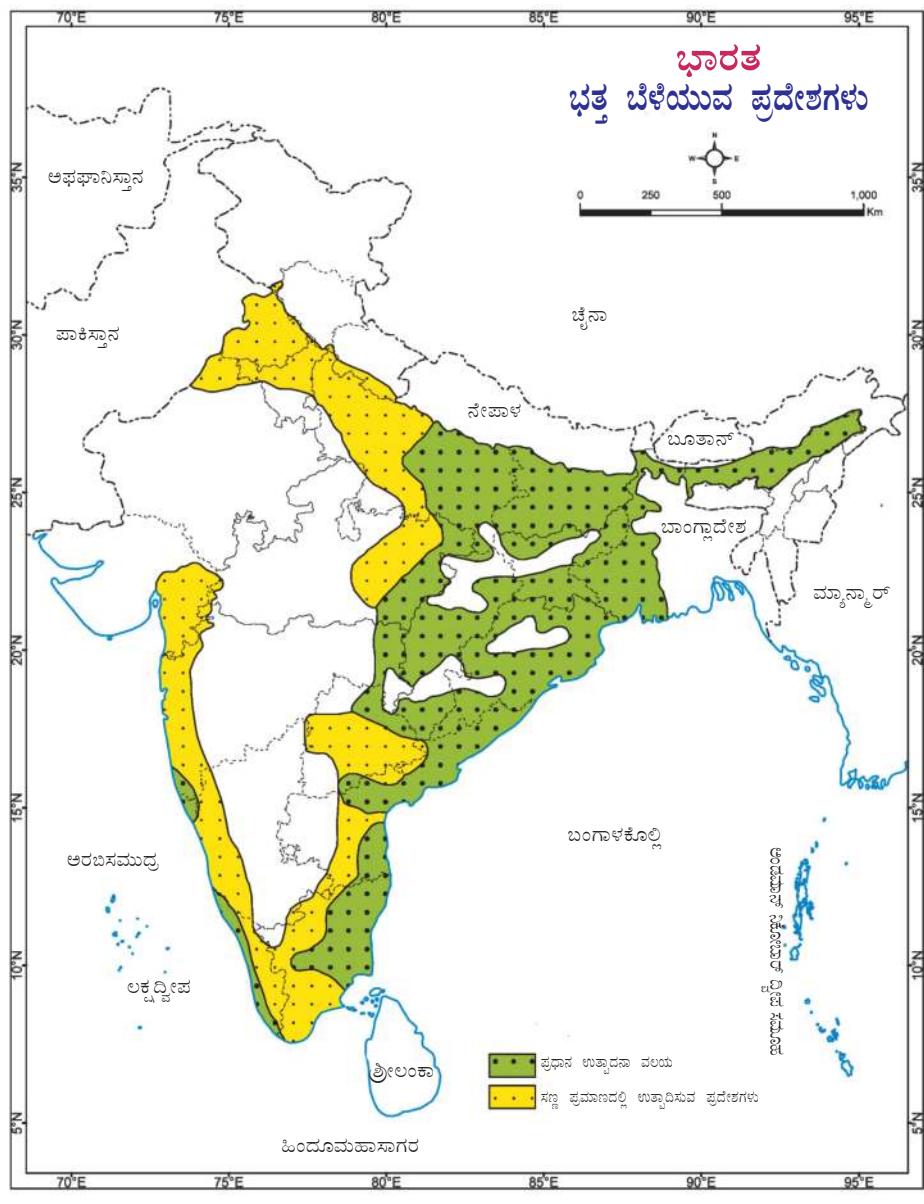
ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಭಾವಚ (9.2)ದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಭಾವಚ ನೋಡಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಕೃಷಿ (Agriculture) ಯು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ಮಣಿನ್ನು ಪ್ರಬ್ಲಾಪಾವಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಕೃಷಿಯು ಮಾನವನ ಪ್ರಥಾನ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿತ್ತು. ‘ಅಗರ್’ (Ager) ‘ಕಲ್ಚರ್’ (Culture) ಎಂಬ ಎರಡು ಲೇಖನ್ ಪದಗಳು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ Agriculture ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದವು ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ‘ಅಗರ್’ (Ager) ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿ (Land) ಎಂದೂ ‘ಕಲ್ಚರ್’ (Culture) ಎಂದರೆ ಕೃಷಿ (Cultivation) ಎಂದಧ್ರ. ಲಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “Agriculture” ಎಂದರೆ ಕೃಷಿ ಎಂದಧ್ರ. ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಘಲ-ಪುಷ್ಟ ಕೃಷಿ, ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆ, ಅರಣ್ಯೀಕರಣ, ಮೀನುಸಾಕಣೆ ಮೊದಲಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

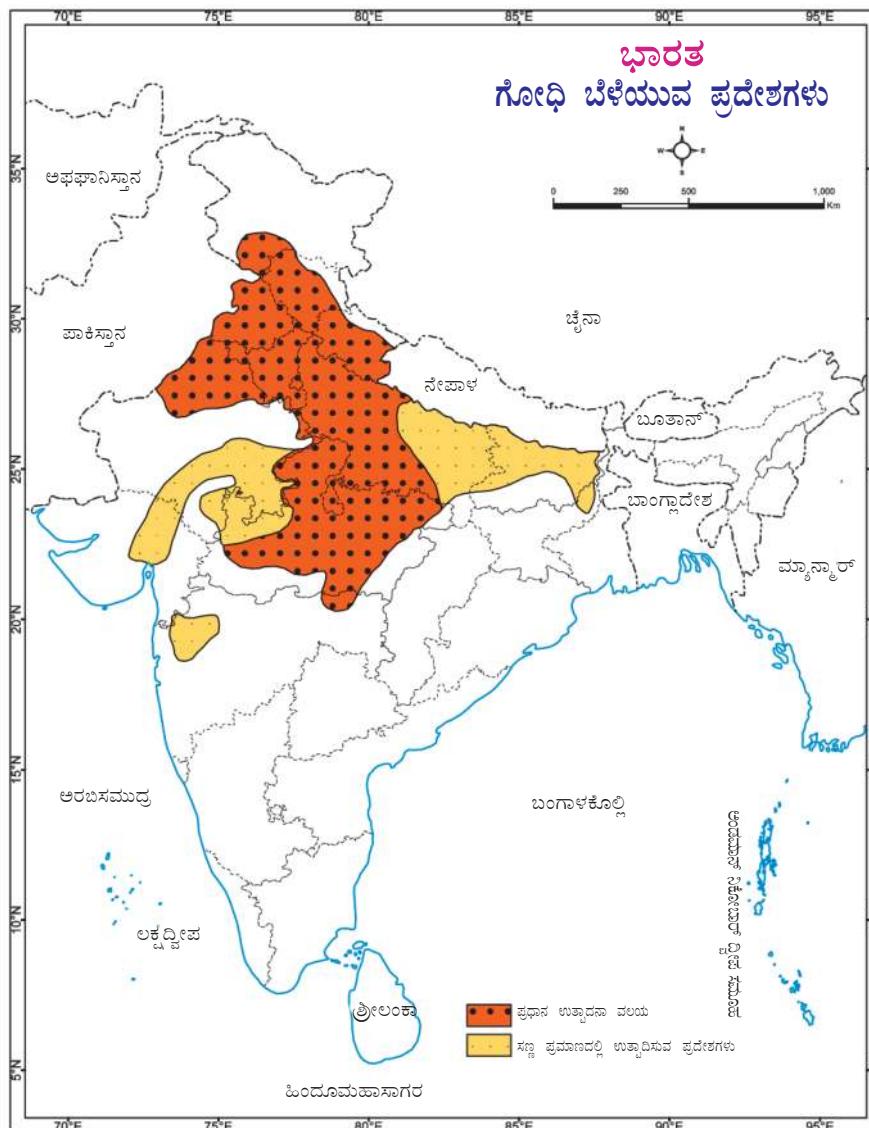

ಚಿತ್ರ 8.2

ಗೋಧಿ (Wheat)

- ◆ ಭಾರತದ ಅಹಾರಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ 2ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಧಿಯ ರಾಬಿ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ.
- ◆ ನೀರು ೯೦ಗಿ ಹೊಗುವ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಗೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ.
- ◆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮಿಶೋಫ್ಷವಲಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಗೆ 10°C ನಿಂದ 26°C ತನಕ ಉಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕ 75 ಸೆ.ಮೀ. ಮಳೆ ಅಗತ್ಯ.

- भारतद गोंधि कृषियु चिलालद बीलीयागिरुपुदरिंद प्रधानवागि नीरावरिंयन्नु आश्रयिसिक्षेंदिदे.

भारतदल्ली गोंधि बीलीसुव प्रांतगಳन्नु भूपಟ(ಚಿತ್ರ 9.3) नೋಡि ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

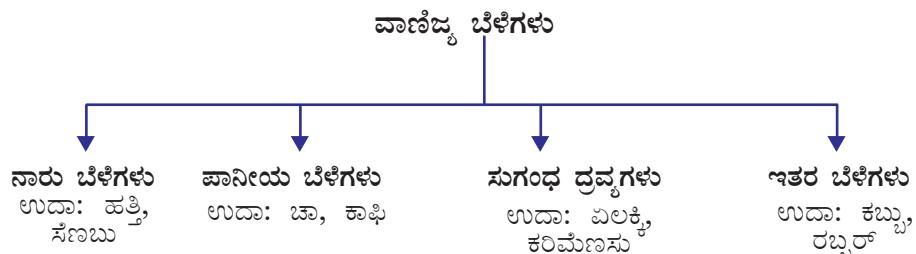

ಜೊಳೆ (Maize)

- ಆಹಾರದ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೊಳೆಕ್ಕೆ 3ನೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.
- भारतदल्ली बೇಸಗे ಕಾಲ ಮತ್ತು ಚिलालದಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.

- ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ 75 ಸೆ.ಮೀ. ಮಳೆ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
 - ನೀರು ೬೦ಗಿ ಹೋಗುವ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣಿನಲ್ಲಿ ಜೋಳವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.
 - ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಕನಾಟಕ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ ಎಂಬೀ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಜೋಳವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.
- ಭತ್ತ, ಗೋಧಿ, ಜೋಳಗಳಲ್ಲದೆ ಬಾಲಿಕ, ಸಿರಿಧಾನ್ಯ ಮುಂತಾದವರ್ಗಗಳು ಭಾರತದ ಇತರ ಅಂತರರಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ.
- ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ವಾಣಿಜ್ಯಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಹತ್ತಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕ್ರಿಗಾರಿಕೆಗಳು

ಖೂಪಟ ನೋಡಿರಿ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಕೃಷಿಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನ ಕ್ರಿಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಭಾವಪಟದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಕೃಷಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ. ಮಂಜು ಬಿಳಿದ ಒಣ ಹವಾಮಾನ, 20°C ನಿಂದ 30°C ವರೆಗೆ ಉಪಂತೆ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯು ಹತ್ತಿ ಕೆಷಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮೆಕ್ಕುಲು ಮಣ್ಣ ಈ ಬೆಳೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

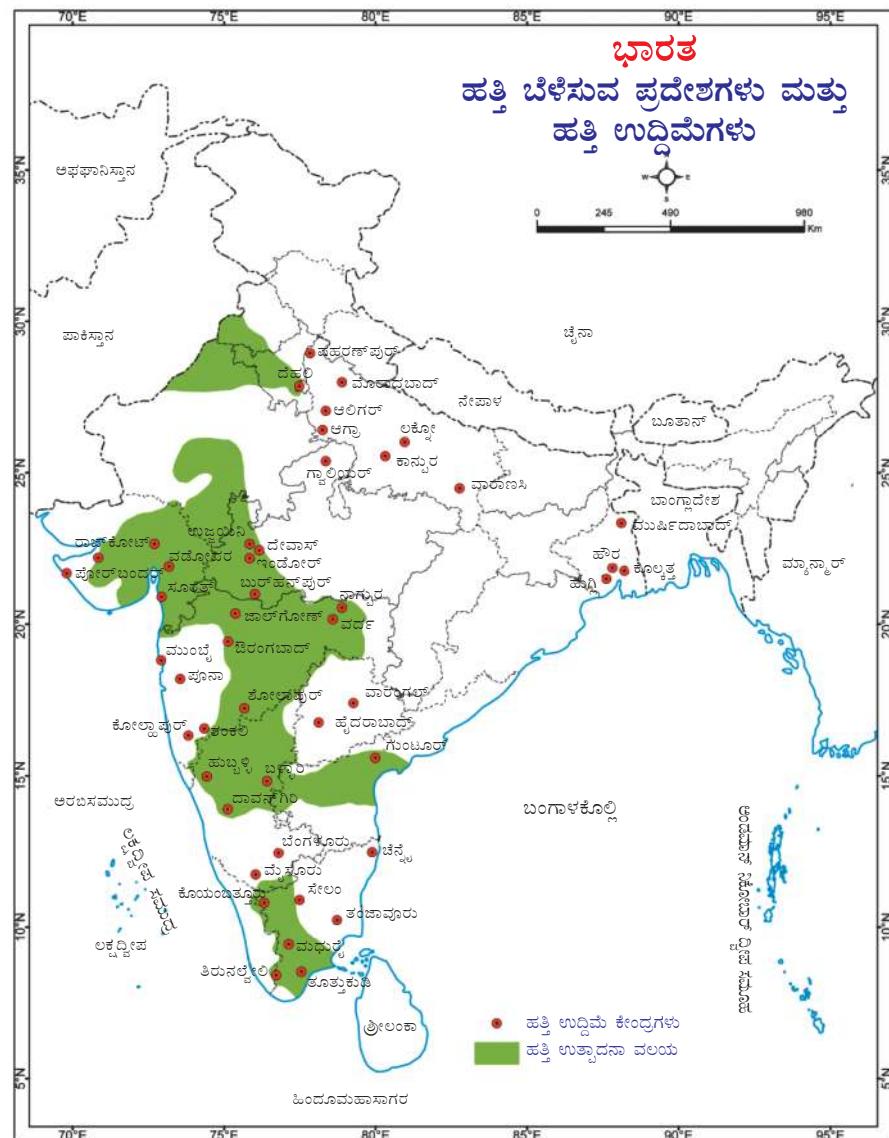

ಬಟ್ಟೆ ನಿವಾರಣಾದಲ್ಲಿ ಸಾವಕ ಶ್ರೀಕವಾಗಿ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಯುನಿವರ್ಸಲ್ ಫಿಬರ್' (Universal Fibre) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇದರ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತಕೆ 4ನೇ ಸಾನಿದಿ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕ್ರಿಗಾರಿಕೆಯು ಅತ್ಯೇ ದೊಡ್ಡ ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಕ್ರಿಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. 1818ರಲ್ಲಿ ಹೋಲ್ಟತಾದೆ ಸಮೀಪ ಪೋಟೋ ಗ್ಲಾಸ್ಟರ್ (Fort Glaster) ನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕಾರಣನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಬಟ್ಟೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯು 1854ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಂಬೈಯು ಭಾರತದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಕೇಂದ್ರವಾದುದರಿಂದ ಈ ನಗರವನ್ನು 'ಕೋಟನೋ ಪೊಲಿಸ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಬೈಯು ಪ್ರಧಾನ ಹತ್ತಿ ಉದ್ದಿಮೆ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬದಲಾಗಲು ಕಾರಣವಾದ ಸನ್ವೇಶಗಳು ಯಾವುವೆಲ್ಲ ಎಂದು ನೋಡಿರಿ.

- ಸಮೀಪ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಧಾರಾಳ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳ ಲಭ್ಯತೆ.
- ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇತನ್ಯದ ಲಭ್ಯತೆ.
- ಮುಂಬೈ ಬಂದರಿನ ಮೂಲಕ ಆಮದು ಮತ್ತು ರಹ್ಸ್ಯನ ಸಾಧ್ಯತೆ.

ಚಿತ್ರ 8.4

- ಶುದ್ಧ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆ.
- ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಲಭ್ಯತೆ.

ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಬೆಯ ನಂತರ ಗುಜರಾತಿನ ಅಹಮ್ಮದಾಬಾದ್‌ಗೆ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇತರ ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಭಾಪಟ (8.4)ವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಸೆಣಬಿನ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆ

ಸೆಣಬು ಭಾರತದ ಇನ್ನೊಂದು ನಾರುಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಸೆಣಬು ಬೆಳೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅದ್ರುಢತೆಯು ಅಗಕ್ಕೆವಿದೆ. ಅಧಿಕ ಉಪ್ಪತೆಯೂ 150 ಸೆ.ಮೀ.ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಳೆಯೂ ಈ ಕೃಷಿಗೆ ಅಗಕ್ಕೆವಾಗಿದೆ. ನೀರು ಇಂಗುವ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣಿ ಈ ಬೆಳೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ

ಬಂಗಾಳದ ಗಂಗಾ - ಬುಹ್ಯಪುತ್ರ ನದಿಮುಖಜ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೆಣಬನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಅಸ್ಸಾಂ, ಬಡಿಶಾಗಳ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೆಣಬನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕೃಷಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದ ಬಾಹ್ಯ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೆಣಬು ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಭೂಪಟ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರಿ.

ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸೆಣಬು ಅಗ್ಗದ ನಾರು ಬೆಳೆಯಾಡುದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಬೇಕಾದ ಸೆಣಬಿನ ನಾರು ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದೆ. ಸೆಣಬಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಸಾನವಿದೆ.

ಸೆಣಬಿನ ನಾರಿನಿಂದ ಯಾವೆಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ?

ಚಾಸೋಪ್ಪು

ಭಾರತವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಚಾಸೋಪ್ಪು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಅಸ್ಸಾಂ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಚಾ ತೋಟಗಳಿವೆ.

ಚಾ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಬಾಹ್ಯ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಭೂಪಟ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರಿ.

200ರಿಂದ 250 ಸೆ.ಮೀ. ವರೆಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ 25°C ನಿಂತ 30°C ಉಷ್ಣತೆಯೂ ಇರುವ ಗುಡ್ಡದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಚಾ ಕೃಷಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಜ್ಯೋತಿಂಶುವಿರುವ ನೀರು ಇಂಗಿ ಹೊಗುವ ಮಣ್ಣ ಈ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಬೆಳೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಚಾ ತೋಟಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಚಾ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹತ್ತಿರದ ಕಾಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಚಾ ಸೊಪ್ಪು ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ರಷ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನಗಳಲ್ಲಿಂದಾಗಿದೆ.

 ಕೇರಳದ ಇಡುಕ್ಕಿ ವಯಸ್ಸಾಡು ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಾ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಘಟಕಗಳು ಯಾವುವು?

ಕಾಣಿ

ಉಪ್ಪವಲಯದ ಬೆಳೆಯಾದ ಕಾಫಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅರನೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕನಾಡಿಕ, ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡುಗಳ ಬೆಟ್ಟದ ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಮಿತವಾದ ಉಪ್ಪತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಗಳ ಬೆಳೆಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿವೆ.

ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವ 'ಅರೇಬಿಕ್' ಎಂಬ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಎರಡು ಭಾಗವನ್ನು ಕನಾಡಿಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಫಿ ಬೀಜದ ಹೊಯ್ಲಿನ ನಂತರ ಕಾಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಫಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಭೂಪಟ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರಿ.

ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು

ಎಲಕ್ಕಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಲವಂಗ, ಶುಂಠಿ ಮೊದಲಾದ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಭಾರತವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ದೇಶವಾಗಿದೆ.

 ಭಾರತಕ್ಕೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು ವರ್ಷಿಸಿದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ನೀರು ಇಂಗಿ ಹೋಗುವ ಪರಂತ ಮಣ್ಣ, ಹ್ಯಾಗೆಮಣ್ಣ ಮತ್ತು ಧಾರಾಳ ಮಳೆ ಲಭಿಸುವ ಉಪ್ಪವಲಯದ ಹವಾಗುಣವು ಈ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಘಟಕಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಬ್ಬಿನ ಕೆಣಿ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ಕ್ರಿಗಾರಿಕೆ

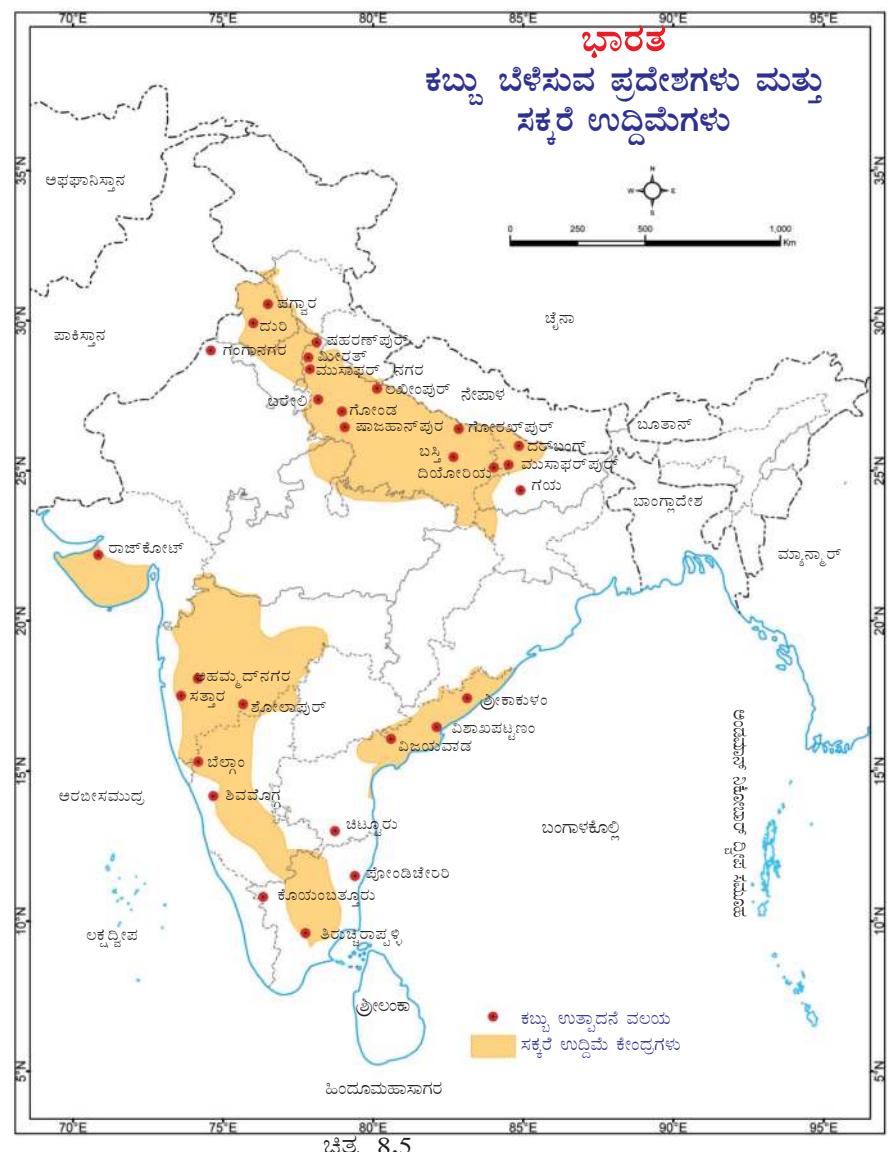
- ಉಪ್ಪವಲಯದ ಬೆಳೆಯಾದ ಕಬ್ಬಿಗೆ ಉಪ್ಪತೆ ಮತ್ತು ಮಳೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಹವಾಮಾನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಮೇಕೆಲು ಮಣಿ ಮೊದಲಾದ ಮಣಿ ಕಚ್ಚಿನ ಕೃಷಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ರ 9.5) ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹತ್ತಿರವೇ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರಾಡನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಿರಲುವೇ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಅದನ್ನು ಕಾರಾಡನೆಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ಅದರ ರಸವನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಸುಕ್ರೋಸ್ ಅಂಶವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರಾಡನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಮೀಕ್ಷಾದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕಾರಣಗಳೇನು?

ಕಬ್ಬಿ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಸಕ್ಕರೆ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಬ್ಬಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭೂಪಟ (9.5)ವನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಕಬ್ಬಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹಂಡಿದಿಯಿರಿ.

ರಬ್ಬರ್

25°C ಗಂತ ಅಧಿಕ ಉಣಿತೆ ಮತ್ತು ಸರಾಸರಿ 150 ಸೆ.ಮಿ. ಗಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಳೆ ಲಭಿಸುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಕೃಷಿಗೆ ಅಪ್ಪು ಅನುಕೂಲಕರವಲ್ಲದ ಮುರಕಲ್ಲು (Laterite) ಮಣ್ಣ ಈ ಬೆಳೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೇರಳವು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಬ್ಬರ್ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಬೆಳೆಯು ಕೇರಳದ ಪ್ರಧಾನ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ, ಅಂದಮಾನ್ ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪ ಸಮೂಹಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ರಬ್ಬರನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.

ರಬ್ಬರಿನ ಬೆಲೆ ಕುಸಿತವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೇರಳವನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆ?

ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಕ್ಷೇಗಾರಿಕೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಸಮುದ್ರ ದಾಟ ಬಂದ ರಬ್ಬರ್

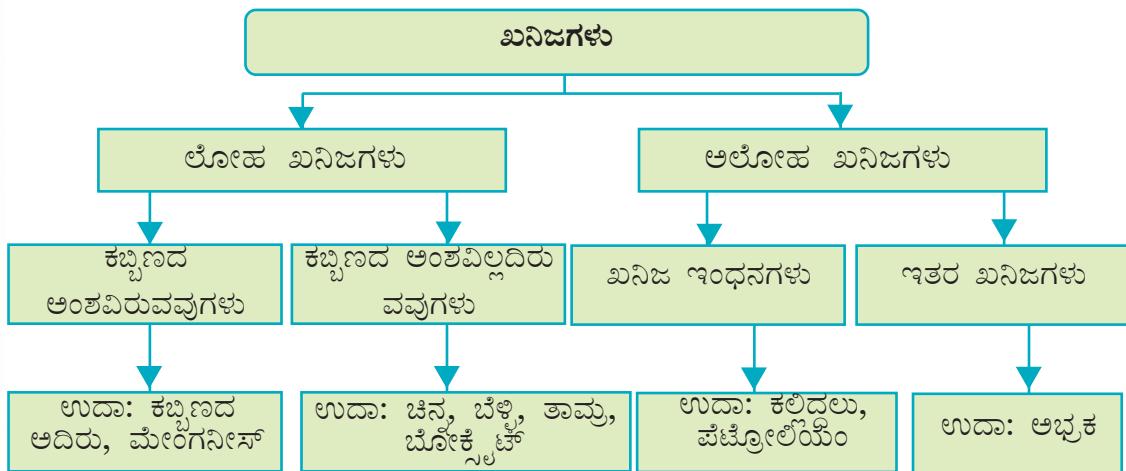

ಬೆಂಜಿಲ್ ರಬ್ಬರ್ ನ ತವರೂರು. ಬ್ರಿಟನಿನವನಾದ ಸರ್ ವಿಲಿಯಂ ಹೆನ್ರಿ ಎಂಬವನು 1875ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ರಬ್ಬರ್ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಂದನು. ಮಧ್ಯ ತೀರವಾಂಕೂರಿನ ಬೆಂಟ್‌ಡ್ ಇಂಡಿಯಾರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರಂಭವಾದ ರಬ್ಬರ್ ಕ್ರಮಿಯು ನಂತರ ಮಲಬಾರಿಗೆ ಬಂದ ವಲಸೆಗಾರರಿಂದ ಕೇರಳದ ಉತ್ತರದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು.

ಖನಿಜ ಮತ್ತು ಖನಿಜ ಆಧಾರಿತ ಕ್ಷೇಗಾರಿಕೆಗಳು (Minerals and Mineral based industries)

ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಖನಿಜಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಭಾರತ ಉಪದ್ವಿಷದ ಪೀಠಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಶಿಲೆ ಮತ್ತು ರೂಪಾಂತರ ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಖನಿಜಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳು ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಕ್ಷೇಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಖನಿಜ ಆಧಾರಿತ ಕ್ಷೇಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಖನಿಜಗಳು ಭಾರತದ ಕ್ಷೇಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಡಿಪಾಯವಾಗಿವೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ನೋಡುವ.

ಲೋಹಗಳ ಮೂಲಗಳು ಲೋಹ ಖರಿಜಗಳಾಗಿವೆ. ಖರಿಜಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಣದ ಅಂಶವಿರುವವರು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದವರುಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಕೆಲವು ಖರಿಜಗಳು ಮತ್ತು ಖರಿಜ ಆಧಾರಿತ ಕ್ರಾರಿಕೆಗಳ ಹುರಿತು ತೀಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ.

ಕಟ್ಟಣದ ಅದಿರು ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಣ - ಉಕ್ಕು ಕ್ರಾರಿಕೆಗಳು

ಕಟ್ಟಣದ ಅದಿರಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಣವನ್ನು ಬೇರೆಡಿಸಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಾಗ್ನೈಟ್‌, ಹೆಮಟೈಟ್‌, ಲಿಮೋನೈಟ್‌, ಸಿಡರೈಟ್‌ ಎಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಕಟ್ಟಣದ ಅದಿರುಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಒಟ್ಟು ಕಟ್ಟಣದ ನಿಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 20 ಭಾರತದಲ್ಲಿದೆ.

ಕಟ್ಟಣದ ಅದಿರಿನ ರಫ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ 4ನೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಖನನ ಮಾಡುವ ಒಟ್ಟು ಕಟ್ಟಣದ ಅದಿರಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 50 ರಿಂದ 60ರ ತನಕ ಜಪಾನ್, ಹೊರಿಯ, ಯುಕೊಪಿನ ದೇಶಗಳು ಗಲ್ಲಾರಾಪ್ಪಗಳು ಪೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ರಘ್ತ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಣ - ಉಕ್ಕು ಕ್ರಾರಿಕೆಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿದುದರಿಂದ ಆಂತರಿಕ ಬಳಕೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯಾಗಿ ಹುರಿತು.

ಭಾರತದ ಪ್ರಥಾನ ಕಟ್ಟಣದ ಅದಿರು ಖನನ ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಪ್ರಾಂತ್ಯ	ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ಖನನ ಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು
ಒರಿಸ್ಸು	ಸುಂದರಗಢ, ಮಯೂರಾಭಂಡ್‌, ರುರಿಯ
ಜಾವಾಂಡ್	ಸಿಂಗಾಭಾಂ, ದುಗಾ
ಕನಾಟಕ	ಬಳ್ಳಾರಿ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ
ಗೋವಾ	ಮಹಾರಾಜಾವಾ
ತಮಿಳುನಾಡು	ಸೇಲಂ, ನೀಲಗಿರಿ

ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆಯು ಭಾರತದ ಅತೀ ದೊಡ್ಡ ಖನಿಜ ಆಧಾರಿತ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಬ್ಜಿಣದ ಅದಿರು, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಮೇಂಗನೀಸ್, ಸುಣಿದ ಕಲ್ಲು ಡೋಲಮೈಟ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳು ಆಗತ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅತೀ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಕಬ್ಜಿಣದ ನಿಕ್ಟೇಪ್ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ನಿಕ್ಟೇಪ್ಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುವನ್ನಲ್ಲದೆ ನೀರು, ಸಾರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯ, ರಪ್ಟ್ ಸೌಕರ್ಯ, ಕೆಲಸಗಾರರ ಲಭ್ಯತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾನ ನಿಣಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾನ ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆ	ಫಿಲಿಗೊಂಡಿರುವ ಸ್ಥಳ	ವಿಶೇಷತೆಗಳು
ಟಾಟಾ ಅಯನ್‌ ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ (TISCO)	ಜಂಷರ್‌ಪುರ್ (ಜಾಬಿಂಡ್)	ಖಾಸಗಿವಲಯದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆ.
ಇಂಡಿಯನ್ ಅಯನ್‌ ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ (IISCO)	ಹೆಲ್ಲ್ಯು, ಬೇರನ್‌ಪುರ, ಹಿರಾಪುರ (ಪಚ್ಚಿ ಬಂಗಾಳ)	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದ ಮೊದಲ ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರ
ವಿಶೇಷರಂಧ್ರ ಅಯನ್‌ ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್ ವೆಸ್‌ಲಿ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (VISL)	ಭದ್ರಾವತಿ (ಕನಾಡಿಕ)	ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರ
ಭಿಲ್ಯ ಸ್ಟೀಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್	ದುಗ್ಡ (ಭತ್ತೀಸ್‌ಗಡ)	1959ರಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು.
ರೂಕೆಲ್ಲಾ ಸ್ಟೀಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್	ಸುಂದರಗಢ್ (ಒಡಿಶಾ)	1959ರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು.
ದುಗ್ಡಪುರ ಸ್ಟೀಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್	ದುಗ್ಡಪುರ (ಪಚ್ಚಿ ಬಂಗಾಳ)	1962ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್ ತಾಂತ್ರಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ಕಾರ್ಯಾರಂಭಗೊಂಡಿತು.
ಬೊಕಾರೋ ಸ್ಟೀಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್	ಬೊಕಾರೋ (ಜಾಬಿಂಡ್)	1964ರಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು.

ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ಕಬ್ಜಿಣ-ಲುಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಬಾಹ್ಯರೇಖಾಚತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುರುತ್ತಿರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಸೇರಿಸಿರಿ.

ಮೇಂಗನೀಸ್

- ♦ ಮೇಂಗನೀಸ್‌ನ್ನು ಕಬ್ಜಿಣ ಮತ್ತು ಉಪಕಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ♦ ಮೇಂಗನೀಸ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಬ್ಜಿಣದ ಅದಿರು ನಿಕ್ಟೇಪ್ಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

- ◆ ಮೇಂಗನೀಸ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಡಿಶಾವು ಒಂದನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಕನಾಡಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇತರ ಪ್ರಧಾನ ಉತ್ಪಾದಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.
- ◆ ಕರ್ನಾಟಕದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಮಿಶ್ರಲೋಹಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಮೇಂಗನೀಸನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದ ಇತರ ಖನಿಜಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಖನಿಜಗಳು	ಉಪಯೋಗ	ಪ್ರಧಾನ ಉತ್ಪಾದಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು
ಚಿನ್ನ (Gold)	ಆಭರಣಗಳ ತಯಾರಿ	ಕನಾಡಟಕ
ಬೆಳ್ಳಿ (Silver)	ಆಭರಣ ತಯಾರಿ, ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾಪ್ಲೇಟಿಂಗ್, ಫೋರ್ಮೇಗ್ಲಾಫಿ	ಜಾರ್ವಿಸಂಡ್, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಕನಾಡಟಕ
ತಾಮ್ರ (Copper)	ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸಲಕರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗ	ಜಾರ್ವಿಸಂಡ್, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಬೋಕ್ಸೈಟ್ (Bauxite)	ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂನ ಆದಿರು, ವಿಮಾನ, ವಿದ್ಯುತ್ ಉಪಕರಣ, ಗೃಹೋಪಯೋಗಿ ಉಪಕರಣ ತಯಾರಿ.	ಜಾರ್ವಿಸಂಡ್, ಭೂತೀಸೋಗಢ್ ಒಡಿಶಾ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ಅಭಕ (Mica)	ವಿದ್ಯುತ್ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ನಿರೋಧಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ	ಅಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಜಾರ್ವಿಸಂಡ್, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಬಿಹಾರ

ಮೇಲಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಲೋಹ ಖನಿಜಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಜಿಹ್ವೆಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಭೂಪಟ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರಿ.

ಖನಿಜ ಇಂಧನಗಳು

ನಾವಿಂದು ಖನಿಜ ಇಂಧನಗಳನ್ನು ಕ್ರಷಿ, ಕ್ರೀಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳ ಚೈತನ್ಯದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಕಲ್ಲಿದಲ್ಲಿ, ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಸ್ಯೈಸಿಂಗ್ ಆನಿಲ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪಳೆಯುಳಿಕೆ (Fossil) ಇಂಧನಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇವುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು

- ◆ ಭಾರತದ ಉಷ್ಣವಿದ್ಯುತ್ ಚೈತನ್ಯದ ಪ್ರಧಾನ ಮೂಲವಾಗಿದೆ.
- ◆ ಪ್ರಧಾನ ಕ್ರೀಗಾರಿಕಾ ಇಂಧನವಾಗಿದೆ.

- ◆ ‘ಬಿಟುಮಿನಸ್’ ಎಂಬ ಮಥ್ಯಮ ದಜೆಯ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ◆ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಜಾವಿಂಡ್, ಒಡಿಶಾ, ಭತ್ತೀಸ್‌ಗಢ್ ಪ್ರಧಾನ ಉತ್ಪಾದಕ ಪ್ರಾಂತಗಳು.
- ◆ ಜಾವಿಂಡ್‌ನ ರೂರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ಗನಿಯಿದೆ.
- ◆ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಸ್ಯೇವೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಗ್ನೆಟ್ ಎಂಬ ಕೆಳ ದಜೆಯ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಖನನ ಕೇಂದ್ರ

ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಮತ್ತು ನೈಸಿಗಿಕ ಅನಿಲ

- ◆ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ರಸ್ತೆ, ರೈಲು, ವಾಯು ಸಾರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಚ್ಯಾತನ್ಯದ ಮೂಲವಾಗಿದೆ.
- ◆ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂನಿಂದ ಪೆಟ್ರೋಲ್, ಡೀಸೆಲ್ ಮೊದಲಾದ ಇಂಧನಗಳಲ್ಲಿದೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು, ಕೃತಕ ರಬ್ಬರ್, ಕೃತಕ ನಾರು, ವೇಸಲಿನ್ ಎಂಬೀ ಇತರ ಉಪ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ◆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಾಂನ ‘ಡಿಗಾಬೋಯಿ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಖನನ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ◆ ಅಸ್ಸಾಂ, ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂಬಿವುಗಳು ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಉತ್ಪಾದಕ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.
- ◆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ‘ಮುಂಬೈ - ಹೈ’ ಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಖನನ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ.
- ◆ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಖನನ ಮಾಡುವಾಗ ಆದರೊಂದಿಗೆ ನೈಸಿಗಿಕ ಅನಿಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೈಸಿಗಿಕ ಅನಿಲ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರದ ಕರಾವಳಿಗಳು.

ಮುಂಬೈ-ಹೈ

ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಅನು ಖನಿಜಗಳು

ಯುರೇನಿಯಂ, ಫೋರಿಯಂಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಅನು ಇಂಧನ ಖನಿಜಗಳಾಗಿವೆ. ಜಾವಿಂಡ್, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳ ಯುರೇನಿಯಂ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳಿವೆ. ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡು

ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಮುದ್ರತೀರದ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಮೋನೋಚೈಟ್‌, ಇಲ್ಕನ್ಸೆಟ್ ಎಂಬೀ ಖನಿಜಗಳಿಂದ ಧೋರಿಯಂತ್ರ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಥಾನ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು

- ◆ ತಾರಾಪುರ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ)
- ◆ ರಾವತ್ತಭಟ್ಟ (ರಾಜಸ್ಥಾನ)
- ◆ ಕ್ರೋನಾ (ಕರ್ನಾಟಕ)
- ◆ ಕಲ್ಪಕಂ, ಕೊಡಂಕುಳಂ (ತಮಿಳುನಾಡು)
- ◆ ಕರ್ಕಾಪಾರ (ಗುಜರಾತ್)
- ◆ ನರೋರ (ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ)

ಕೊಡಂಕುಳಂ-ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ

ಪರಂಪರಾಗತವಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಮೊದಲಾದ ಖನಿಜಗಳನ್ನು ನಾವು ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಂಥನದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಚೈತನ್ಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪರಂಪರಾಗತ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಇವೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಈ ಇಂಥನಗಳನ್ನು ಉರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಪರಿಸರ ಮಾಲೆನ್ನು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬದಲಾಗಿ ನಾವಿಂದ ಪರಂಪರಾಗತವಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೀವೆ. ಸೌರಚೈತನ್ಯ, ಗಾಳಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್, ಅಲೆಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್, ಭರತ ಇಳಿತಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಚೈತನ್ಯ, ಜೈವಿಕ ಇಂಥನಗಳು ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಭಾರತದ ಪ್ರಥಾನ ಪರಂಪರಾಗತವಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ. ಕಡಿಮೆ ಖಚಣ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ಮಾಲೆನ್ನುವನ್ನಂಟುಮಾಡದ ಇಂತಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪರಂಪರಾಗತವಲ್ಲದ ಇಂಥನಗಳ ಹಿರಿಮೆಗಳನ್ನು ಆನ್ವೇಶಿಸಿ, “ಪರಂಪರಾಗತವಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು” ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಗೊಳಿಸಿ, ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರಿ.

ಸಾರಿಗೆ

ಚಿಕ್ಕಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡೋಣ.

ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣತೆ ತಲುಪಿಸಲು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿಯ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು.

ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ

ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರದಾದ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ನಗರಗಳನ್ನೂ ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸುವ ಅತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.

ನಿರ್ಮಾಣ-ನಿರ್ವಹಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವ.

ರಸ್ತೆಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು	ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು	ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಗಳು	ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳು
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಸ್ತೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜಧಾನಿಗಳು, ಪ್ರಧಾನ ನಗರಗಳು, ಬಂದರುಗಳು ಮುಂತಾದ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಪ್ರಧಾನ ರಸ್ತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಸರಕಾರದಾಗಿದೆ.	ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಳಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವ ರಸ್ತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಸರಕಾರದಾಗಿದೆ.	ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಳಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವ ರಸ್ತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ರೋನದಾಗಿದೆ.	ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವ ರಸ್ತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ರಸ್ತೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಉದ್ದದ ಶೇಕಡೆ 80 ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರ ನಿರ್ಮಾಣ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿದೆ.

ಕೇರಳದ ಮೂಲಕ ಹಾದುಹೋಗುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು ಯಾವುವು?

ಭಾರತದ ಮೇರ್ಪೋಲಿಟನ್‌ ನಗರಗಳಾದ ದೆಹಲಿ, ಮುಂಬೈ, ಚೆನ್ನೈ, ಕೋಲ್ಕತ್ತ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸುವ ಅರು ಸಾಲಿನ ರಸ್ತೆಗಳಾದ ಸೂಪರ್ ಹೈವೇಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಸುವಣ್ಣ ಚತುರ್ಮುಣಿನ ಸೂಪರ್ ಹೈವೆ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಇಲಾಖೆಯು ಇದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದೆಲ್ಲೆಡೆ ರಸ್ತೆ ಸಾಂದೃತೆಯು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಅಲ್ಲಿನ ರಸ್ತೆ ಜಾಲದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆ.

 ಉತ್ತರದ ಮಹಾಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ರಸ್ತೆ ಜಾಲವು ಕಂಡುಬಬುರುವಾಗ ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆ?

ರೈಲು ಸಾರಿಗೆ

ಭಾರತವು ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿದೊಡ್ಡ ರೈಲುಜಾಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರತದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಸಾರದಾಜನಿಕ ಉದ್ದಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸರಕು ಸಾಗಣೆಗೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ರೈಲು ಸಾರಿಗೆಯು ನೀಡಿದೆ. ಭಾರತದ ಕ್ಯಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಯಕ ಸ್ಥಾನವು ರೈಲೆಗಿದೆ.

1853ರಲ್ಲಿ ರೈಲು ಸಾರಿಗೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ

ಮುಂಬೈಯಿಂದ ಥಾನದ ವರೆಗೆ 34 ಕ.ಮೀ. ಉದ್ದದಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಭಾರತದ ರೈಲ್ವೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು 16 ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

 ಕೇರಳದ ರೈಲು ಶ್ರಂಖಲೆಯು ಯಾವ ರೈಲ್ವೇ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಇದರ ಕೇಂದ್ರವು ಎಲ್ಲಿದೆ?

ಹಳಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ರೈಲ್‌ಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ರೈಲು ಗೇಜ್	ಹಳಿಗಳೊಳಗನ ಅಂತರ	ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶರಾವರಿ ಉದ್ದ
ಬ್ಲೋಡ್‌ಗೇಜ್	1.676 ಮೀಟರ್	74%
ಮೀಟರ್‌ಗೇಜ್	1 ಮೀಟರ್	21%
ನೇರೋಗೇಜ್	0.762 ಮೀಟರ್ 0.610 ಮೀಟರ್	5%

ಮೀಟರ್‌ಗೇಜ್, ನೇರೋಗೇಜ್ ಹಳಿಗಳನ್ನು ಬ್ಲೋಡ್‌ಗೇಜ್ ಆಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೈಲ್‌ಯು ತ್ವರಿತಗೆತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಉಗಿ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಡೀಸೆಲ್ ಯಂತ್ರಗಳಾಗಿಯೂ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಯಂತ್ರಗಳಾಗಿಯೂ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಪ್ರಥಮ ನೆಗರಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ರೋ ರೈಲು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ರೋ ರೈಲು ಯೋಜನೆಗಳಿವೆಯೇ?
ಎಲ್ಲಿ?

ಜಲಶಾರಿಗೆ

ಜಲಶಾರಿಗೆಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಸರಕುಗಳ ಸಾಗಾಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಜಲಶಾರಿಗೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಳತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

- ◆ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಖಚಿತನ ಸಾರಿಗೆ ಮಾರ್ಗ.
- ◆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಸರಕುಸಾಗಣಕೆಗೆ ಸಹಾಯಕ.
- ◆ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ◆ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.
- ◆

ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್‌ಲ್ಯೇ

1998ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್‌ಲ್ಯೇಯು ಭಾರತದ ರೈಲ್‌ಲ್ಯೇಯು ಗಳಿಸಿದ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರೋಹಿಂದಿಂದ ಕನಾಡ ಟಕ್ಕದ ಮಂಗಳೂರಿನವರೆಗೆ 760 ಕಿ.ಮೀ. ಇದರ ಒಟ್ಟು ದೂರವಾಗಿದೆ. ಸಂಚಾರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ 146 ನದಿಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ಹಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 2000 ಸೇತುವೆಗಳು, 91 ಸುರಂಗಗಳೂ ಇವೆ. ಏತ್ಯಾದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಉದ್ದದ ರೈಲ್‌ಲ್ಯೇ ಸುರಂಗವೂ ಇಲ್ಲಿದೆ (6.5 ಕಿ.ಮೀ.). ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗೋವಾ, ಕನಾಡಕ ಎಂಬೀ ರಾಜ್ಯಗಳು ಈ ಉದ್ದಿಮೆಯ ಪಾಲುದಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಲಸಾರಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡಾಗಿ ವಿಭజಿಸಬಹುದು.

- ◆ ಒಳನಾಡಿನ ಜಲಸಾರಿಗೆ
- ◆ ಸಮುದ್ರ ಜಲ ಸಾರಿಗೆ

ನದಿಗಳು, ಹಿನ್ನೀರುಗಳು, ಕಾಲುವೆಗಳು ಮಂತಾದ ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ಒಳನಾಡಿನ ಜಲಸಾರಿಗೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿರುವ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಳನಾಡಿನ ಜಲಸಾರಿಗೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

- ◆ ಗಂಗಾ, ಬುಹ್ಯಪುತ್ರ ನದಿಗಳೂ ಉಪನದಿಗಳೂ
- ◆ ಗೋದಾವರಿ, ಕೃಷ್ಣನದಿಗಳೂ ಉಪನದಿಗಳೂ
- ◆ ಅಂಧ್ರ-ತಮಿಳುನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಬಕಂಗ್ ಹ್ಯಾಂ ಕಾಲುವೆ.
- ◆ ಗೋವೆಯಲ್ಲಿನ ಮಾಂಡೋವಿ, ಸುವಾರೀ ನದಿಗಳು.
- ◆ ಕೇರಳದ ಹಿನ್ನೀರುಗಳು

1986ರಲ್ಲಿ ಒಳನಾಡಿನ ಜಲಸಾರಿಗೆ ನಿಗಮವು ರೂಪುಗೊಂಡ ಬಳಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಐದು ಜಲಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲಮಾರ್ಗಗಳಾಗಿ ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲಮಾರ್ಗ 1(NW 1)	ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಅಲಹಾಬಾದ್‌ನಿಂದ ಹಾಲ್ಯಿಯದವರೆಗೆ (1620 ಕ.ಮೀ.)
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲಮಾರ್ಗ 2 (NW 2)	ಬುಹ್ಯಪುತ್ರ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸದೀಯದಿಂದ ದುಬ್ಬಿವರೆಗೆ (891 ಕ.ಮೀ.)
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲಮಾರ್ಗ 3(NW 3)	ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಕೊಲಂನಿಂದ ಹೊಟ್ಟಪುರಂ ವರೆಗಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದ್ದೆ ಕಾಲುವೆ (205 ಕ.ಮೀ.)
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲಮಾರ್ಗ 4(NW 4)	ಗೋದಾವರಿ, ಕೃಷ್ಣ ನದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಕೇನಾಡ್‌ನಿಂದ ಪ್ರದೇಶೀರ ವರೆಗಿರುವ ಕಾಲುವೆ (1095 ಕ.ಮೀ.)
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲಮಾರ್ಗ 5(NW 5)	ಪೂರ್ವತೀರದ ಕಾಲುವೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿರುವ ಬುಹ್ಯಪುತ್ರ-ಮಹಾನದಿ ಡೆಲ್ಫ್ಯೂ ನದೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (623 ಕ.ಮೀ.)

ಸಂಕಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸರಕು ಸಾಗಣೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಒಳನಾಡಿನ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೂ ಪ್ರವಾಸೋ ದ್ವಾರಾ ಒಳನಾಡಿನ ಜಲಸಾರಿಗೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

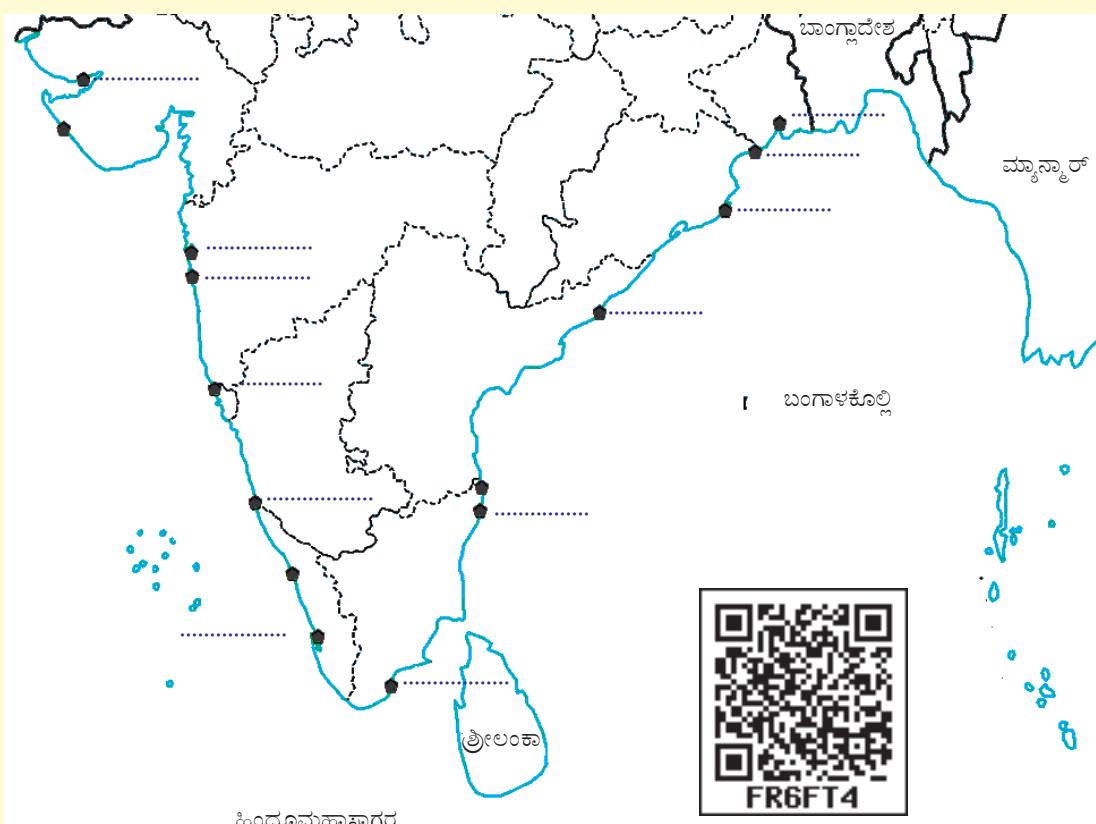
 ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ವಾಮ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಒಳನಾಡಿನ ಜಲಸಾರಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ವಿದೆಯೇ? ಚರ್ಚಿಸಿ ಓವ್ವಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾವಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 12ರಷ್ಟು ಪ್ರಥಾನ ಬಂದರುಗಳೂ 185ರಷ್ಟು ಸ್ಥಾಪಿತಾಗಿ ಇವೆ. ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಬಂದರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಭಾರತದ ಪ್ರಥಾನ ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

- ◆ ಕಾಂಡ್ಲ
- ◆ ಮುಂಬೈ
- ◆ ನೇವಾಶೇವ್
- ◆ ಮಹಾರಾಜಾರ್ಪಾಲ್
- ◆ ಮಂಗಳೂರು
- ◆ ಕೊಂಡಿ
- ◆ ತೂತುಕುಡಿ
- ◆ ಚಿನ್ನೆಲ್
- ◆ ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ
- ◆ ಪಾರಾಬ್ರಾಹ್ಮ
- ◆ ಹಾಂಡಿಯ
- ◆ ಕೋಲಕತ್ತ

ವರ್ಕೋಶೀಟ್

ಭಾರತದ ಪ್ರಥಾನ ಬಂದರುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ರ 8.6) ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಯ್ದು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಸಿರಿ. ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಸ್ ಉಪಯೋಗಿಸುವಿರಲ್ಲವೇ.

ಚಿತ್ರ 8.6

ವಿಳಿಂಜಂ ಬಂದರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ವಿಳಿಂಜಂ ಆಳ ಸಮುದ್ರದ ವಿವಿದೋದ್ದೇಶ ಬಂದರು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪ್ರಧಾನ ಬಂದರುಗಳಾಗಬಹುದು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ-ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲುದ್ದೇಶಿಸಿರುವ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಥಮ ಹಂತವು ಕಂಟೈನರ್ ಬಂದರು ಆಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಡಗು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಡಿ ಸಮೀಪವಿರುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಳವು 24 ಮೀಟರ್‌ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದು ಈ ಬಂದರಿನ ವಿಶೇ�ತೆಯಾಗಿದೆ.

ವಾಯು ಸಾರಿಗೆ

ಭಾರತದ ವಾಯುಸಾರಿಗೆಯು ಏರ್‌ಪ್ರೋಟ್ ಅಥೋರಿಟಿ ಒಫ್ ಇಂಡಿಯಾದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವುದು. ಇದರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ 11 ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು ಸಹಿತ 126 ನಿಲ್ದಾಣಗಳಿವೆ. ಏರ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಇಂಡಿಯನ್ ಏರ್ಲೈನ್ಸ್ ಎಂಬೀ ಕೋರ್ಪಸೇಶನ್‌ಗಳು ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಅಂತರಿಕ ವಿಮಾನ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ.

ಕೇರಳದಲ್ಲಿರುವ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು? ಯಾವುವು?

ಮಾತುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲಾಗದವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾದ ಭಾರತವು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದೊಡಗುಡಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ. ಈ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿಯೂ ನ್ಯಾಯಿಯುತವಾಗಿಯೂ ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭವಿಷ್ಯವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸುಂದರವಾಗಬಹುದು.

ಹೊಲ್ಮನಿಣ್ಣಯ ಮಾಡುವ

- ◆ “ಚೆಳಿಗಾಲದ ಕೊನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿ ಆರಂಭಿಸಿ ಮಳೆಗಾಲದ ಮೊದಲು ಕೆಡಾವು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.” ಈ ಹೇಳಿಕೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಯಾವ ಕೃಷಿಕಾಲದ ಕುರಿತಾಗಿದೆ? ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಗಳು ಯಾವುವು?
- ◆ ಸಕ್ಕರೆಯ ಕಾರ್ಬಾನೆಗಳನ್ನು ಕಬ್ಬಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?

- ◆ ಲಘು ಓಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.
 - i. ಸುವರ್ಣ ಚರ್ಚೆಮೊಳೆಗಳು
 - ii. ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ಲೇಬಾರ್
 - ◆ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿರಿ.
 - i. ದೃಷ್ಟಿಭಾವ ತುದಿಯ ಪ್ರಥಾನ ಬಂದರು.
 - ii. ಕನಾಡಕದ ಪ್ರಥಾನ ಬಂದರು.
 - iii. ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಕತ್ತವಲ್ಲದ ಪ್ರಥಾನ ಬಂದರು.
 - ◆ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳು ಯಾವ ವಿನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.
- ◆ ನೈವೇದ್ಯ ◆ ರುಧಿರಯಾ ◆ ಡಿಗ್ರಿಚೋಯ್

ಮುಂದುವರಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

- ◆ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಾನ ಕೃಷಿಬೆಳೆಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯ ಖೂಪಟವನ್ನು ಚೂಟೋ ಹೇಪರಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿ ತರಗತಿಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರಿ.
- ◆ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಥಾನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅಟ್ಲಸ್ ನಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- ◆ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಬ್ರೋಡ್‌ಗೇಜ್, ಮೀಟರ್‌ಗೇಜ್, ನೇರೋಗೇಜ್ ಹಳಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಗುವ ರೈಲುಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಇಂಟನೆಂಟ್‌ನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಚಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರಿ.

9

ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು

ನಿಮ್ಮ ಕ್ಯಾರ್ಡುಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವೆಲ್ಲ ನೋಟಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿವೆ? ಈ ನೋಟಗಳ ಮುದ್ರಣದ ಅಧಿಕಾರವಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಯಾವುದೆಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೇ. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಇದು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ನೋಟಗಳಲ್ಲಾ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೋಟಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರುವ ಅಧಿಕಾರವಿರುವ ಏಕೆಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಒಂದೆ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಒಂದೆ ಪರಿಶು ಹಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ.

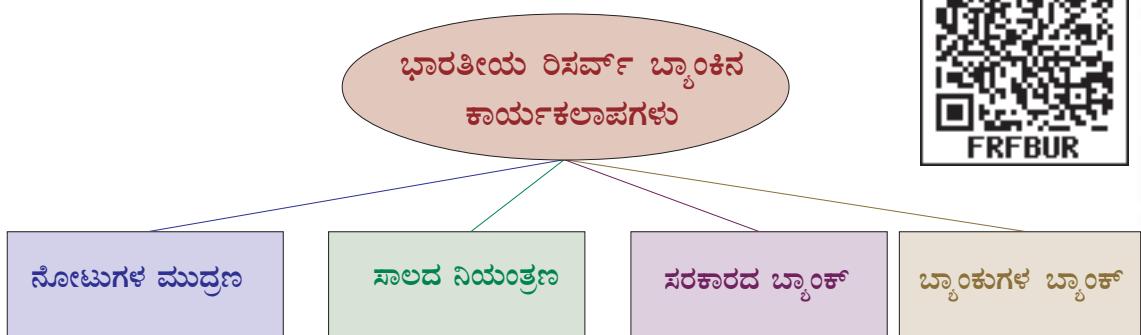
ಚಿತ್ರ 9.1

ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್

ಬ್ಯಾಂಕ್

ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಭಾರತದ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು 1935ರಲ್ಲಿ ಸಾಪಿಸಲ್ಪಟಿತು. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಯು ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾದ ಚಾಟನಿಂದ ಕಂಡುಹಾಣಿಸಿ.

ನೋಟಗಳ ಮುದ್ರಣ

ಇಂದು ಯಾವೆಲ್ಲ ನೋಟಗಳು ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿವೆ? ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯ ನೋಟಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ನೋಟಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವುದು ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಆಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವಾಲಯವು ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯ ನೋಟಗಳು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮೌಲ್ಯದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ನೋಟಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ನಿಶ್ಚಿತ ಮೌಲ್ಯದ ಚಿನ್ಹ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಭವ್ಯತಾ ತೇವಣಿಯಾಗಿ ಇರಿಸಬೇಕು.

ಚಿತ್ರ 9.2

ಸಾಲದ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೋಟಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ವಿತರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸಾಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಣದ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಲದ ನಿಯಂತ್ರಣವು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಪ್ರಧಾನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಬಡ್ಡಿ ದರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವ ಮೂಲಕ ಸಾಫ್ತ್ವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಡ್ಡಿದರವು ಅಧಿಕವಾಗುವಾಗ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಡ್ಡಿದರವು ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರಕಾರದ ಬ್ಯಾಂಕ್

ಕೇಂದ್ರ - ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಎಂಬುದು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳಿಂದ ತೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಬ್ಯಾಂಕಿಗಳ ಸೇವೆಗಳನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಈ ಎಲ್ಲ ಸೇವೆಗಳಿಗೂ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

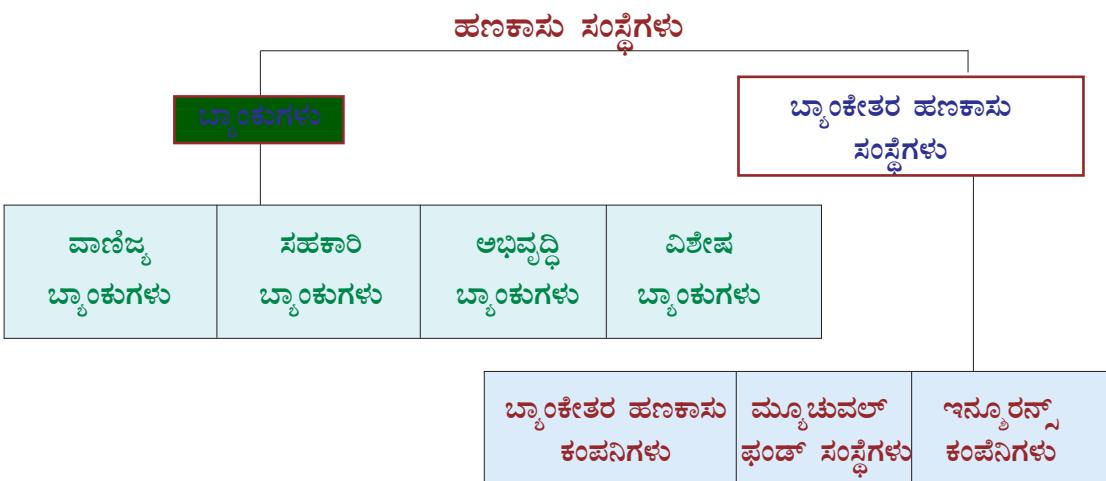
ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬ್ಯಾಂಕು

ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬ್ಯಾಂಕು ಆಗಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು, ಅಗತ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಹಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಒಂದು ಪರಮೋನ್ನತ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಲ್ಪೇ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಇತರ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಕೂಡ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಆಗಿದೆ.

ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಎಂಬುದು ತೇವಣಿ, ಸಾಲ, ಮೊದಲಾದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಚಾಟುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

ಚಾಟುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೇ. ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ.

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು (Banks)

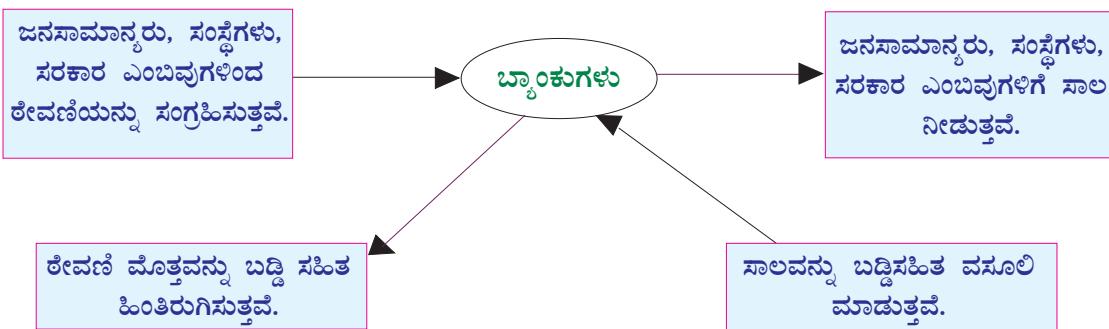
ನೀವು ಯಾವುದಾದರೂ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿರುವಿರಾ? ನಿಮ್ಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಯಾವುವೆಲ್ಲ? ಬರೆಯಿರಿ.

- ◆ ಸೈಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ
-
-
-
-

ಚಿತ್ರ 9.3

ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ತೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅಗತ್ಯವಿರುವವರಿಗೆ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಮತ್ತು ಮಾನದಂಡಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕಾರ್ಯವೆಸುತ್ತವೆ. ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಚಾಟನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾದ ತೇವಣಿಗಳಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಚಾಟನ್ನಿಂದ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಿದಾಗಲೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಲಕ್ಕೆ ವಿಧಿಸುವ ಬಡ್ಡಿಯು ತೇವಣಿಗೆ ನೀಡುವ ಬಡ್ಡಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಡ್ಡಿಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಆದಾಯವಾಗಿದೆ.

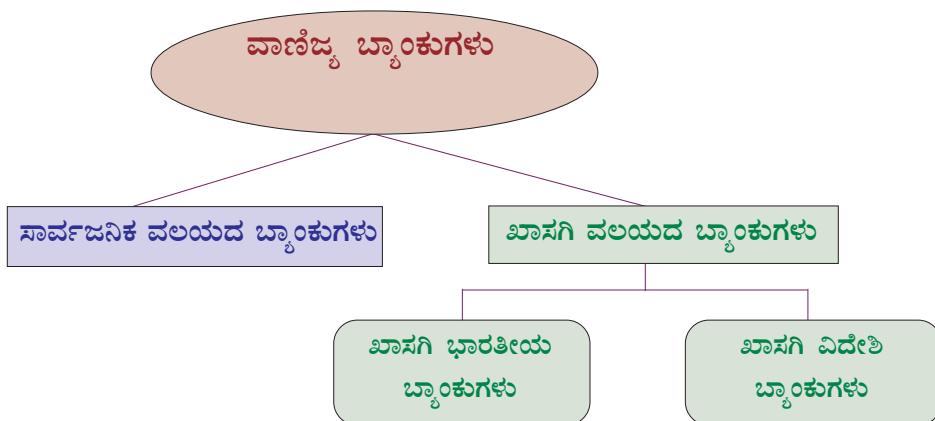
 ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಹಾಗೂ ಮೇಲಿನ ಚಾಟನ್ನನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ

1770ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮೊದಲ ಬ್ಯಾಂಕು ಆಗಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನ ತನಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು (Commercial Banks)

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯದೂ ಧಾರಾಳ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೇ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಾಗಿವೆ. ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರವಹಿಸುವ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಜನರಿಂದ ತೇವಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ವಾಣಿಜ್ಯ, ಕ್ರೆಡಿಟ್, ಕೃಷಿ ಎಂಬವುಗಳಿಗೆ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸಾಲವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಖಾಸಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಯಾವುವೆಲ್ಲ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡ ತಿಳಿದುಹೊಳ್ಳಿರೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಒಡೆತನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಸರಕಾರದಾಗಿದೆ. ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಎಂಬುದು ಭಾರತೀಯ ಸೇರ್ಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಾಗೂ ಅನುಬಂಧಿತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಹಾಗೂ ರೀಜನಲ್ ರೂರಲ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಲ್ಲವೂ ಒಳಗೊಂಡವುಗಳಾಗಿವೆ. ಖಾಸಗಿ ಭಾರತೀಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಹಾಗೂ ಖಾಸಗಿ ವಿದೇಶಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಒಡೆತನವು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳು ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನಿಯಂತ್ರಣಾಗಳಿಗೆ ವಿಧೇಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೊಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಮುಖ್ಯ ಕಣ್ಣೀರಿಯು ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ವಿದೇಶಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ರೀಜನಲ್ ರೂರಲ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು (RRB's)

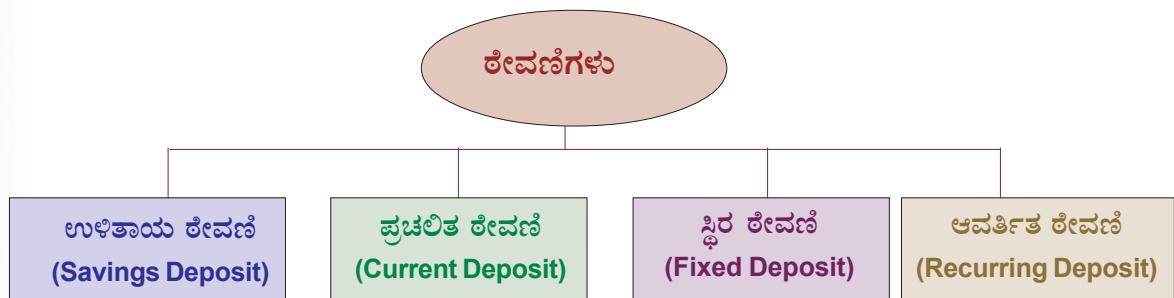
ಇವುಗಳು ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ (ಸ್ಥಳೀಯ) ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು 1975 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಸಣ್ಣ ಕೃಷಿಕರು (ಹಿಡುವಳಿದಾರರು), ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಎಂಬವರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಿ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತವೆ.

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು (Function of Commercial Banks)

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಯಾವುದೆಂದು ನೋಡೋಣ.

ಶೇವಣಿಗಳನ್ನು (Deposits) ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು

ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಶೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪ್ರಥಾನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪವಾಗಿದೆ. ಶೇವಣಿ ಇರಿಸಲಾದ ಹಣಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ಲೌಬ್ಲೋಚಾಟ್‌ನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಯಾವೆಲ್ಲ ವಿಧದ ಶೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತವೆಯೆಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಿರಲ್ಲವೆ.

ಉಳಿತಾಯ ಶೇವಣಿ (Savings Deposit)

ಇದು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉಳಿತಾಯದ ಹಣವನ್ನು ಶೇವಣಿ ಇಡಬಹುದಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಇಂತಹ ಶೇವಣಿಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗನು ಸಾರವಾಗಿ ಶೇವಣಿದಾರನಿಗೆ ಇಂತಹ ಶೇವಣಿಗಳಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಲಹಾಗೂ ಎಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ವಿವಿಧ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶೇವಣಿದಾರನಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕು ನೀಡುವ ಪಾಸುಪ್ರಸ್ತಾಕದಲ್ಲಿ ಶೇವಣಿ ಇರಿಸಿದ ಹಣ ಮತ್ತು ಹಿಂಪಡೆದ ಹಣದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ದಾಖಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಪಾಸುಪ್ರಸ್ತಾಕವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಯಾವೆಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ನೋಡಿ ದಾಖಲಿಸಿರಿ.

- ◆ ಆಕೆರ್ಮಣ ನಂಬರ್
- ◆
- ◆

ಪ್ರಚಲಿತ ರೇವಣಣ (Current Deposit)

ಇದು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಾರಿ ಹಣವನ್ನು ರೇವಣಣ ಇರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಹಿಂಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೇವಣಣ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ರೇವಣಣಗಳಿಗೆ ಬಹುದಿನ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಚಲಿತ ರೇವಣಣಗಳಿಗೆ ಬಹುದಿನ ಲಭಿಸದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಫ್ರಿರ ರೇವಣಣ (Fixed Deposit)

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಕಾಲಾವಧಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕೆನಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇದಾಗಿದೆ. ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಣದ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಅಧಾರದಲ್ಲಿ ಬಹುದರವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಕಾಲಾವಧಿ ಪೂರ್ತಿಯಾದ ನಂತರವೇ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಬಹುದರವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲಾವಧಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆದರೆ ಬಹುದರವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಆವರ್ತಿತ ರೇವಣಣ (Recurring Deposit)

ಒಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಾವಧಿಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ನಿಕ್ಷೇಪಿಸುವುದನ್ನು ಆವರ್ತಿತ ರೇವಣಣ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿತಾಯ ರೇವಣಣಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಹುದರವು ಈ ರೀತಿಯ ರೇವಣಣಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಹುದರವು ಸ್ಥಿರ ರೇವಣಣಗೆ ಲಭಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರೇವಣಣ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಕಾಲಾವಧಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಹಿಂಪಡೆದಲ್ಲಿ ಬಹುದರವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಲವನ್ನು (Loans) ನೀಡುವುದು

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ರೇವಣಣಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಹಲವು ವಿಧದ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಸಾಲಗಳಿಗೆ ಪಡೆಯುವ ಬಹುದರವು ರೇವಣಣಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಬಹುದರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಲದ ಕಾಲಾವಧಿ, ಸಾಲದ ಆವೃತ್ತಿ, ಪೂರ್ತಿಸುವ ರೀತಿ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಾಲದ ಬಹುದರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಲವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಅಡವಿನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಅಡವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

◆ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳು - ಚಿನ್ನ, ಅಸ್ತಿಗಳ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು.

◆ ಸಿರ ತೇವಣಿ ಪತ್ರಗಳು (Fixed Deposit Certificates)

ವೇತನ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ (Salary Certificate) ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ವೂ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ವೈಕಿಂದಲ್ಯೋ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದಲ್ಯೋ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನೀಡುವ ಸಾಲವನ್ನು ರೊಕ್ಕ ಸಾಲ (Cash Credit) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ರೊಕ್ಕ ಸಾಲವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಯಾವೆಲ್ಲ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ?

- ◆ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ
- ◆ ಉದ್ದಿಮೆ
- ◆ ಮನೆಕಟ್ಟಲು
- ◆ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು
- ◆ ಗ್ರಹೋಪಯೋಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು
- ◆
- ◆

ನಿಮ್ಮೊ ರಿನ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಾಸಿಜ್ಞ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಉದ್ದೋಧಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕೋಗಳು ಯಾವೆಲ್ಲ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವರಿಸಿರಿ.

ಒವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಎಂಬುದು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ವೈಕಿಂದಲ್ಯೋಗಿ ನೀಡುವ ಇನ್‌ಹೂಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಲವಾಗಿದೆ. ವೈಕಿಂದಲ್ಯೋಗಿ ತಮ್ಮ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚನ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶವು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುವ ವೈಕಿಂದಲ್ಯೋಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತ ತೇವಣಿ ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೆ ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್‌ನ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೋಡುವ.

ಒಬ್ಬರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ 10000 ರೂ ಮಾತ್ರ ಇರುವಾಗ 12000 ರೂಪಾಯಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಿರಿ. ವೈಕಿಂದಲ್ಯೋಗಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ 12000 ರೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದ 2000 ರೂಪಾಯಿಯೇ ಒವರ್‌ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಆಗಿದೆ. ಈ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಲ್ಲವೇ. ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹೊಣೆರುವ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕರಿಸಿರಿ.

ಬ್ಯಾಂಕೆನ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು			
ತೇವಣಿ ಸಂಗ್ರಹ		ಸಾಲ ನೀಡುವಿಕೆ	
ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ತೇವಣಿಗಳು	ವಿಶೇಷತೆಗಳು	ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಾಲಗಳು	ವಿಶೇಷತೆಗಳು
•	• • •	•	• • •
•	• • •		
•	• • •	•	•
•	• • •		• •

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೀಡುವ ಇತರ ಸೇವೆಗಳು

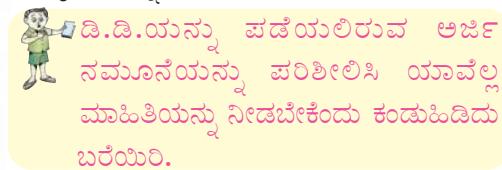
ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈಗ ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅವುಗಳು ನೀಡುವ ಸೇವೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚನಾ ಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ.

ಖಾರ್ಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಕೆಲವೊಂದು ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು (ಚಿನ್ನ, ಸ್ಥಳದ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳು) ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತೆಗೆದಿರಿಸಲು ಲಾಕರ್ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತೆಗೆದಿರಿಸಲಾದ ಲಾಕರಿನ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರನ್ನು ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಯಜಮಾನನಲ್ಲೂ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲೂ ತೆಗೆದಿರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಲಾಕರನ್ನು ತೆರೆಯಬಹುದು. ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಬೇಕಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸೇವಾ ಶುಲ್ಕವಾಗಿ (ಸರ್ವಿಸ್ ಚಾರ್ಟ್) ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಡಿವಾಂಡ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ (Demand Draft) ಎಂಬುದು ಹಣವನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಒದಗಿಸುವ ಈ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊದಬೇಕಾದ ಅಜಿಟ್ ನಮೂನೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೀಡುವ ಡಿವಾಂಡ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಇತ್ತೂದಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸ್ವಂತ ಖಾತೆಗೋ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಖಾತೆಗೋ ಕಳುಹಿಸಲು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಮೈಲ್ (Mail) ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮೈಲ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ಗಾಗಿ ಗೊತ್ತಲೂ ಒಂದು ಸಂದೇಶದ ಮೂಲಕ ಪೇಗಾಗಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಂದೇಶದ ಮೂಲಕ

ಹಣವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಒದಗಿಸುವ ಸೇವೆಯೇ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫಿಕ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್.

ಎ.ಪಿ.ಎಂ. ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಣ ಹಿಂಪಡೆಯಲು ಸಾದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಸೇವೆಯು ಉಭ್ಯವಿದೆ. ಈಗ ಕೆಲವು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಎ.ಪಿ.ಎಮ್. ಮೂಲಕ ಹಣವನ್ನು ತೇವಣಿ ಇರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಹಿಂಪಡೆಯುವ ಸೌಲಭ್ಯವಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಎ.ಪಿ.ಎಂ. ಡೆಬಿಟ್ ಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಎ.ಪಿ.ಎಂ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವೆಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಬರೆಯಿರಿ.

- ◆ ಕಾಡಿನ ನಂಬರ್
- ◆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹೆಸರು
- ◆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಚಿಹ್ನೆ
- ◆

ಚಿತ್ರ 9.4

ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮನಿ

ಹಣವನ್ನು ಕ್ರೆಡಿಟ್ ವರಿಸದೆ ಅಗತ್ಯ ವಿದ್ದಾಗ ಕಾಡಿನನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಹಣದ್ದೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ನೇರವೇರಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ಕಾಡಿನಗಳನ್ನು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಮನಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಎ.ಟಿ.ಎಂ. ಕಾಡ್‌ಎ ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದೀತು.

ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು:

- ◆ ಕೊಂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಬೇಕು.
- ◆ ಎ.ಟಿ.ಎಂ. ಪಿನ್ ನಂಬರನ್ನು ಇನ್‌ಹೋಬ್‌ರಿಗೆ ನೀಡಬಾರದು.
- ◆ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆದ ಮೇಲೆ ರಶೀದಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುರುವ ಹಣವನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ◆ ರಶೀದಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಅಜಾಗರೂಕೆಲ್ಲಿಂದ ಎಸೆಯಬಾರದು.

ಹಣವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದದೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ನೇರವಾಗುವ ಕ್ರೀಡಿಟ್ ಕಾಡ್‌ಎ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕ್ರೀಡಿಟ್ ಕಾಡ್‌ಎ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಪ್ಲಾಟ್‌ಫರ್ಮ ಕಾಡ್‌ಎ ಆಗಿದೆ. ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಹಣ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ನಂತರ ನಿದಿಕ್ಷ್ಯ ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗೆ ಹಣವನ್ನು ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಬೇಕು. ಈ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅನಿವಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ತೇವಣಿದಾರರ ಜೀವವಿವಾ ಕಂತು, ಟೆಲಿಫೋನ್‌ಬಿಲ್‌, ವಿದ್ಯುತ್‌ಬಿಲ್‌, ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಪಾವತಿಸಲು ಮೊಬೈಲ್ ರೀಚಾರ್‌ ಮಾಡಲು, ಪ್ರಯಾಣ ಟಿಕೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ಪಡೆಯೀಲಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಾತಾನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಸರಕಾರದ ಕೆಲವು ಹಣ ವಿನಿಮಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಈಗ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸೇವಾ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆವೇ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನವನ್ನೂ ಬ್ಯಾಂಕಿನೆ ಮೂಲಕ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವಾಗ ಒಂದು ನಿದಿಕ್ಷ್ಯ ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ಸೇವಾ ಶುಲ್ಕವಾಗಿಯೋ ಕಮಿಶನ್ ಆಗಿಯೋ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಬ್ಯಾಂಕೆನ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಿರಿಂದಾ?

ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಳ್ಳಲ್ಲವೇ.

ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸೂತನ ಒಲವುಗಳು

ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು.

ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ (E-Banking)

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕಂಪನ್ಯೂಟರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಎ.ಟಿ.ಎಂ.ನ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸೇವೆಯು ಯಾವುದೇ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೂಲಕ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕ್ಯಾರ್ಡ್‌ಪುರಂತಾಗಿದೆ. ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಎಂದರೆ ನೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಮತ್ತು ಟೆಲಿಬ್ಯಾಂಕಿಗಿನ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ಸಮಯದಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ನೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಮೊಬೈಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಎಂಬವುಗಳು ಇಲ್ಲಕ್ವೆನಿಕ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ನ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಉಪಕರಣಗಳಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಉದ್ದೋಖಿಗಳ ಸಹಾಯವಾಗಲೀ ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಕೌಂಟ್ ಮತ್ತು ನೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಾಕು. ಇದು ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ?

- ◆ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಕಡೆಗೂ ಹಣ ಕಳುಹಿಸಲೂ ಬಿಲ್ಗಳನ್ನು ಪಾವತಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ◆ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯ ಸಾಕು.
- ◆ ಇದಕ್ಕಿರುವ ಸೇವಾ ಶುಲ್ಕ ಕಡಿಮೆ.

ಇಲ್ಲಕ್ವೆನಿಕ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ನ ಮೂಲಕ ದೂರೆಯವ ಕೆಲವು ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಕೋರ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ (CORE - Centralised Online Real time Exchange Banking)

ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕಗಳ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸರ್ವಿಸ್‌ನ ಅಧಿನಕ್ಕೆ ತಂದು, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೀಕರಿಸಿದ ಒಂದು ಸೌಕರ್ಯವು ಕೋರ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಆಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಎ.ಡಿ.ಎಂ., ಡೆಬಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್, ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್, ನೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಟೆಲಿಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಮೊಬೈಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ -ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಸೂರಿನ ಕೆಳಗೆ ಬಂತು. ಇದರಿಂದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಸರಳಗೊಂಡವು.

ಈ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಕೌಂಟಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಕೌಂಟಿಗೆ ಹಣ ಕಳುಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಗಳು (Co-operative Banks)

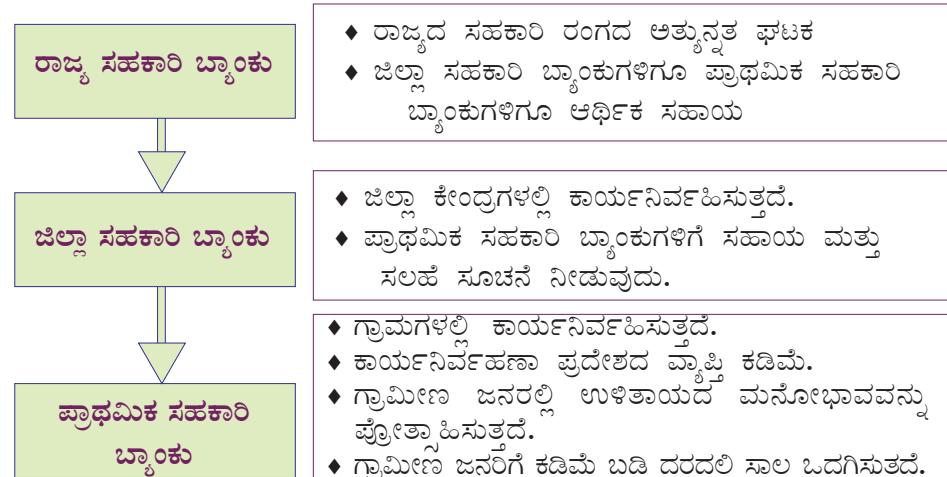
‘ಸಹಕಾರ, ಸ್ವಾ ಸಹಾಯ, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ’ ಎಂಬವುಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ತತ್ವಗಳಾಗಿವೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ನೀಡುವುದೇ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಉದ್ದೇಶ. ಕೃಷಿಕರು, ಕರಕುಶಲಗಾರರು, ಕ್ಷೇತ್ರಾರ್ಥಕ್ಕಾರೆಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿರುವವುಗಳು ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿವೆ.

- ◆ ಜನರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುವುದು.
- ◆ ಖಾಸಗಿ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.

- ◆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡುವುದು.
- ◆ ಜನರಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸುವುದು.

ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ಮೂಲಭೂತ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕಾರ್ಯಾಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಾ ನಗರಗಳಲ್ಲಾ ವಾಸಿಸುವ ಜನರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಾಲ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾನಿವೇಶಣಿಸುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕೊನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿಯೋ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಉದ್ಯೋಗಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನ ನಡೆಸಿಯೋ ಬ್ಯಾಂಕ್
ನೀಡುವ ಸಾಲಗಳ ಪರಿಶು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅಲ್ಲದೆ ಆಧಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕಾರ್ಯಾನಿವೇಶಣಿಸುತ್ತವೆ. ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಗಳ ತಾಂತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮುಂತಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಸಾಲಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈಗ ಕೃಷಿ ರಂಗದಲ್ಲಾ ವಾಣಿಜ್ಯರಂಗದಲ್ಲಾ ಈ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕೆಲವು ಪ್ರಥಾನ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

- ◆ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ (ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ...) ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಏಜೆಂಟಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾನಿವೇಶಣಿಸುತ್ತವೆ.

- ◆ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸಣ್ಣ ಮಾನದ ಕ್ಯಾರಿಕೆ, ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂಬಿವುಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಇಂಡಿಯಲ್ ಪ್ರೈನಾನ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್ ಅಥ್ವ ಇಂಡಿಯಾ (IFCI) ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ವಿಶೇಷ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು (Specialised Banks)

ಇವು ಕೆಲವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಸಹಾಯವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಬ್ಯಾಂಕು	ವಿಶೇಷತೆಗಳು
◆ ಎಕ್ಸ್‌ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಥ್ವ ಇಂಡಿಯಾ (Export Import Bank of India)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ರವ್ವತ್ತ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಅಮದು ಮಾಡಲು ಸಾಲ ನೀಡುವುದು. ◆ ಈ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
◆ ಭಾರತೀಯ ಕಿರು ಕ್ಯಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು (Small Industries Development Bank of India - SIDBI)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ಹೊಸ ಸಣ್ಣ ಮಾನದ ಕ್ಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಮತ್ತು ಕ್ಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕರಣಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ◆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ
◆ ನಬಾಡ್ (National Bank for Agricultural and Rural Development - NABARD)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ, ಕೆಡಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಭಾರತದ ಅತ್ಯಾನ್ತ ಬ್ಯಾಂಕ್ ◆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಏಕೀಕರಿಸುವ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿದೆ. ◆ ಕೃಷಿ, ಕರಕುಶಲ, ಕ್ಯಾರಿಕೆ, ಸಣ್ಣ ಮಾನದ ಕ್ಯಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದವರ್ಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೂ ವಲಯಕ್ಕೆ ಹೊಸತಾಗಿ ಕೆಲವು ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಾನವಾದವರ್ಗಳು:

- ◆ ಮಹಿಳಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ◆ ಪೇಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ◆ ಮುದ್ರಾ ಬ್ಯಾಂಕು (Micro Units Development and Refinance Agency Bank)

ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳಾ ಬ್ಯಾಂಕು 2013 ನವಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ‘ವನಿತಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಭಾರತದ ಸಬಲೀಕರಣ’ ಎಂಬುದು ಇದರ ಫೋಟೋವಾಕ್ಯ. ಎಲ್ಲ ಜನವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ತೇವಣೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಈ ಬ್ಯಾಂಕು ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಈಗ ಇದು ಎಸಾಬಿಲಿಟಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡಿದೆ. ಪೇಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ಲಭಿಸುವವರಿಗೆ ಸಣ್ಣಮಾನವ ಕ್ಯಾರಿಕಾ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ, ವಲಸೆ ಬಂದ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ, ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರ್ಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಬ್ಯಾಂಕು ನೀಡುವ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಕೆಲವು ವಿಶೇ�ತೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

- ◆ ಒಂದು ಲ್ಯಾಟ್ ರೂಪಾಯಿವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ತೇವಣೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.
- ◆ ತೇವಣೆಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವ ಬದ್ದಿ ನೀಡುವುದು.
- ◆ ಇವುಗಳು ಸಾಲ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.
- ◆ ಬ್ಯಾಂಕು ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಕಮಿಶನ್ ಆಗಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ◆ ಡೆಬಿಟ್ ಕಾಡು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾಡು ನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಮುದ್ರೆ ಬೇಂಕು ಎಂಬುದು ಸಣ್ಣ ಮಾನದ ಕ್ಯಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಆರಂಭವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಬ್ಯಾಂಕು ಆಗಿದೆ. ಕರು ಕ್ಯಾರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳಿಗೆ, ಮೈಕ್ರೋ ಷೆನಾನಿಗೆ ಮುದ್ರೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಚಯಿಸಿದೆವು. ಇವುಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಂಡವಾಳಹೂಡಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಇವೆ.

ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (Non Banking Financial Institutions)

ಇದು ಬ್ಯಾಂಕು ನೀಡುವ ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳಿಸಿ ಹಣಕಾಸು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ತೇವಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು, ಸಾಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಎಂಬೀ ಮೂಲಭೂತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಚೆಕ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಹಣ ಹಿಂತೆಗೆಯುವುದು, ಮೈಲ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್, ಲಾಕರ್ ಎಂಬೀ ಸೇವೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪ್ರಥಾನ ಬ್ಯಾಂಕೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಬ್ಯಾಂಕೇಶರ ಹಣಕಾಸು ಕಂಪನಿಗಳು (Non Banking Financial Companies)

ಬ್ಯಾಂಕೇಶರ ಹಣಕಾಸು ಕಂಪನಿಗಳು ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಬ್ಯಾಂಕೇಶರ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. 1936ರ ಕಂಪನಿ ಆಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ರಿಚಿಕ್ಕೋ ಆಗಿರುವ ಇವು ಬ್ಯಾಂಕೆಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನೀಡುವ ಪ್ರಧಾನ ಸೇವೆಗಳು:

- ◆ ಹಯರ್ ಪಚೇಂಸ್‌ಗೆ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ.
- ◆ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ.
- ◆ ಚಿನ್ನದ ಅಡೆವಿನ ಮೇಲೆ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ.
- ◆ ಫೀರ ತೇವಣಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ.
- ◆ ಚಿಟ್ ಫಂಡ್‌ಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ.

ಕೇರಳ ಸ್ಪೇಚ್ ಪ್ಲೇನಾಷ್ಟಿಯಲ್ ಎಂಟರ್ಪ್ರೈಸ್‌ಸ್‌ (KSFE) ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪ್ರಧಾನ ಬ್ಯಾಂಕೇಶರ ಹಣಕಾಸು ಕಂಪನಿಯಾಗಿದೆ.

ಹತೀರವಿರುವ KSFE ಶಾಖೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಭಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ತೊಂದರೆ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಮೂಲುಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (Mutual Fund Institutions)

ಮೂಲುಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಒಂದು ತೇವಣಿ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಶೇರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಮೂಲುಚುವಲ್ ಫಂಡ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು, ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರಕರು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ತೇವಣಿದಾರರಿಂದ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಶೇರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಲಪತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಮೂಲಭೂತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಲಯ ಎಂಬವುಗಳಲ್ಲೂ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಲಾಭ ಅಥವಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ತೇವಣಿದಾರರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಲ್ಲೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲೂ ಈಗ ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಯೂನಿಟ್ ಟ್ರೂಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ (UTI), ಲೈಫ್ ಇನ್ಸುರನ್ಸ್ ಕಾಪ್ರೋರೇಶನ್ಸ್ ಮೂಲುಚುವಲ್ ಫಂಡ್ (LICMF), ಎಸ್.ಬಿ.ಎ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೆಯ ಫಂಡ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳು (Insurance Companies)

ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವಕ್ಕೂ ಆಸ್ತಿಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸುರಕ್ಷತೆಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೂ ಖಾತರಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಮೊದಲ ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಯು 1818ರಲ್ಲಿ ಕೋಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಾ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಲ್ಲಾ ಇಂದು ಏಮಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯವೇಸುತ್ತಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಜೀವವಿಮಾ ನಿಗಮ (PLIC)ವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೈಕೀಯ ಜೀವವನ್ನು ಅರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಪ್ರದಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.

ಅಪಘಾತ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪಗಳು ಮುಂತಾದುವ್ಯಾಗಳ ಮೂಲಕ ವೈಕೀಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ನಷ್ಟಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಜೀವ ವಿಮೆಯೇತರ ಕಂಪನಿಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಜನರಲ್ ಇನ್‌ಫ್ರಾರ್ಮೆನ್ಟ್ ಕಂಪನಿ ಮತ್ತು ಇತರ ನಾಲ್ಕು ಅನುಬಂಧ ಕಂಪನಿಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜೀವ ವಿಮೆಯೇತರ ಕಂಪನಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೈಕ್ರೋ ಖೈನಾನ್ (Micro finance)

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಲ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮೈಕ್ರೋ ಖೈನಾನ್ ಲದ್ದೀಶವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ಸಿಗುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪದ್ವೋಗ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವೇಸುವ ಕುಟುಂಬತ್ವೀ, ಪುರುಷ ಸ್ವಷಠಾಯ ಸಂಘಗಳು ಎಂಬವುಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಇವುಗಳ ಕೆಲವು ಪ್ರಧಾನ ಲದ್ದೀಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ.

- ◆ ವೈಕೀಗಳಿಂದ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ◆ ಬಡವರ ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ◆ ಉಳಿತಾಯದ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ.
- ◆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಗುಂಪಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ◆ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಅಗತ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ.
- ◆ ಕಿರು ಉದ್ದಿಮೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಸೀಯರು/ಪುರುಷರು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಸಣ್ಣ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 20ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸದಸ್ಯರು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೌತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ಸಂಘದಲ್ಲಿ ನಿಕೆಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹಣ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನೀಡುವ ಸಾಲಗಳು ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಣವನ್ನು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

	ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವ ಆಧಿಗಳು ವಾಹನಗಳು ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳು ರಘು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು (ಸರ್ಕಾರ, ಮಾರಾಟಮೇಳ...)
--	--

ಈ ಬಂಡವಾಳವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಸ್ಥಳೀಯಾಡಳಿತ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಸಹಾಯದಿಂದ ಧಾರಾಳ ಕಿರು ಉದ್ದಿಮೆಗಳನ್ನು ಇವರು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಲೇಖಾದೇವಿಗಾರರಿಂದ ಬಡವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಖಾಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಖಾಗಳು ನಡೆಸುವ ಕೆಲವು ಉದ್ದಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಬರೆಯಿರಿ.

- ◆ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಅಹಾರ ವಸ್ತುಗಳ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳು
- ◆ ಸಾಬೂನು, ವಾಷಿಂಗ್ ಪೌಡರ್ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳು
- ◆ ಹೋಟೆಲ್‌
- ◆ ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ಕೇಂದ್ರಗಳು
- ◆

ಒಂದು ಉದ್ದಿಮೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಉಪದೇಶ ನೀಡಲೂ ನಾವು ಏನೆಲ್ಲಾ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಪಣಾವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆಸೋಣ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ಹಟುಂಬತ್ರೀ ಯೂನಿಟ್ / ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಖಾಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂರೂಪಿಸೋಣ.

- ◆ ಯೂನಿಟ್‌ನ ಆಶಯ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದು ಹೇಗೆ?
- ◆ ನೋಂದಣಿಯ ವಿಧಾನಗಳು?
- ◆ ಯೂನಿಟ್ ಆರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರೋಫೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು?
- ◆ ಬಂಡವಾಳ ಸಂಚಯನದ ಬಗ್ಗೆ
- ◆ ಸಾಲದ ಮೂಲಗಳು - ಷರತ್ತುಗಳೇನು?
- ◆ ಉದ್ದಿಮೆದಾರ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ದಾಖಲೆಗಳು
- ◆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರಾಟ ಸಾಧ್ಯತೆ
- ◆ ಉತ್ಪಾದನೆ - ವಿಶರಣೆಯ ಕ್ರಮೀಕರಣ
- ◆ ಲಾಭ ನಷ್ಟವನ್ನು ಹಂಚಬುದು ಹೇಗೆ?

ಮೇಲಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಪಣಾವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ, ಮೈಕ್ರೋ ಬೈನಾನ್ ಯೂನಿಟನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವವರಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವ ಮೈಕ್ರೋ ಬೈನಾನ್ ಕನ್ಸಲ್ಟೇಂಟ್ ಆಗಿ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೂ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಮೊಲ್ಯನಿಣಾಯ ಮಾಡೋಣ

- ◆ ‘ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಹಣಕಾಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ.
- ◆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ವೊಲಭೂತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- ◆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಪೇಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಮುದ್ರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಎಂಬವುಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ◆ ಮೈಕ್ರೋಪ್ರೈನಾನ್ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಮಂದುವರಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

- ◆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಲಾಂಭನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಆಲ್ಫಂ ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- ◆ ನಿಮ್ಮ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಹತ್ತು ಮನೆಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸುವ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವರದಿ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಸೂಚನೆ:

- ಯಾವುದೆಲ್ಲ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ?
- ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ?
- ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸುವ ಸಲಹೆಗಳು
- ◆ ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡ್ಯಾಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಏರುದಿಸಿರಿ.

10

ಬಳಕೆಗಾರ: ಸಂತ್ರೇಷಿ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ನಾವು ವಿವಿಧ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಇಂಥಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೇ. ಯಾವ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾವು ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಬ್ಬಿರುವಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

- ◆ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಖರೀದಿ ಮಾಡಲು.
- ◆ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯಲು.
- ◆
- ◆

ನಮ್ಮ ವಿವಿಧ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಪಟ್ಟ ತಯಾರಿಸಿದ್ದೀರಲ್ಲವೇ.

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆಬರೆ, ವಸತಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮನೋರಂಜನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳಿವೆಯಿಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಯಿತಲ್ಲವೇ. ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಯಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ನೀವು ಯಾವೆಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

ನಮ್ಮ ಬಳಕೆಯ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಬೆಲೆ ನೀಡಿ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆಯೆ? ಎಲ್ಲ ಸೇವೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೆ? ಇಂದು ನೀರಿಗೂ ವಾಯುವಿಗೂ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ನಿಫೇಶವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಇದಕ್ಕಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿರಿ.

- ◆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯ ಕೊರತೆ.
- ◆ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ.
- ◆
- ◆

ಬಳಕೆ, ಬಳಕೆಗಾರ

ಮಾನವನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತ್ರೈಪಡಿಸಲು ಅಗಕ್ಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಬಳಕೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಅಥವಾ ಕೊಡುವೆನೆಂಬ ಒಪ್ಪಂದದ ಅಧಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಥವಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಉಪಯೋಗಿಸುವವನನ್ನು ಬಳಕೆಗಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಯಸಲು ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಾವು ಅಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇವೆ. ಉತ್ಪಾದನೆ, ವಿತರಣೆ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆಯು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ಆಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಆಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಬಳಕೆಗಾರರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ.

ಬಳಕೆಗಾರನ ಸಂತೃಪ್ತಿ

“ನಮ್ಮ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವ ಅಶ್ಯಂತ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಳಕೆಗಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆವನು ನಮ್ಮ ನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವವನಲ್ಲ. ನಾವು ಆವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆವನು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಡೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ಇದು ಅದರ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಆವನು ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯನಲ್ಲ. ಆವನು ಅದರ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆವನಿಗೆ ಸೇವೆಯನ್ನೊದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಾವು ಮಾಡುವುದು ಜೀದಾಯಂದ ಕಾಯಂವಲ್ಲ. ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿರುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಬದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆವನು ನಮಗೊಂದು ಜೀದಾಯಂವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.”

ಗಾಂಧಿಜಿ.

ಗಾಂಥಿಜೀಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆಲ್ಲವೇ. ಇಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಇಂತಹ ಒಂದು ಬಂಧ ಬಂಧವ್ಯ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂದು ಚರ್ಚೆಸಿರಿ.

ನಾವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವಾಗ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ. ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ಬೆಲೆಗೆ ವಸ್ತುಗಳು ಲಭಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಯಲ್ಲವೇ? ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹಾಗೂ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಾಗ ಇನ್ನಿತರ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗಾರನು ನಿರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ?

- ◆ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟ
- ◆ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಥಕತೆ
- ◆ ಮಾರಾಟದ ನಂತರದ ಸೇವೆ
- ◆
- ◆

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

ಅನು ಮತ್ತು ವಿನು ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಹೋಸ ಕೊಡೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ತಲುಪಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಜಾಗರಂತೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೂ ಅನುವಿನ ಕೊಡೆಯು ಎರಡು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಯಿತು. ವಿನುವು ವರ್ಷದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದನು.

ಮೇಲಿನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಳಕೆಗಾರನಿಗೆ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿತು? ಯಾಕೆ?

ಇಂತಹ ಅನುಭವಗಳ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಉಂಟಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಅವುಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಉಪಯೋಗದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಳಕೆಗಾರರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಸಫಲಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಗಡಿಗಳಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಅಸೌಖ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕಾ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರುವಿರಲ್ಲವೇ.

ಗ್ರಾಹಕರು ಖೋಷಣೆ ಅಥವಾ ವಂಚನೆಗೊಳಗಾಗುವ ಅನೇಕ ಸನ್ವೇಶಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

- ◆ ಗುಣಮಟ್ಟವಿಲ್ಲದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುವುದು
- ◆ ಕಲಬೆರಕೆ

- ◆ ಅಮಿತ ಬೆಲೆ ವಸೂಲಿ
- ◆ ಅಳತೆ ಹಾಗೂ ತಾಕದಲ್ಲಿ ವಂಚನೆ ಮಾಡುವುದು.
- ◆ ಸೇವೆಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಂಬವಾಗುವುದು
- ◆
- ◆

ಗ್ರಾಹಕರು ಶೋಷನೆಗೆ ಬಳಗಾಗುವುದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಣ್ಣ ರಚನೆ, ವರದಿ, ಚತುರ್ಥಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರಿ.

ಇಂದು ಮಾರುಕಟ್ಟೀಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗಾರರಿಂದ ಎದುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಯೊಬ್ಬು?*

ಬಳಕೆಯ ವ್ಯಾಪಿ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಬಳಕೆಗಾರರು ವಂಚನೆಗೊಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ.

ಶೋಷನೆಗೊಳಿಗದೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಮಾಡಲು ಬಳಕೆಗಾರರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾನೂನುಗಳು, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಬಳಕೆಗಾರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನಿವಾಯವಾಗಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

1986ರ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾನೂನು (Consumer Protection Act 1986)

1986 ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾನೂನಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕನ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ವಚಿಸಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಸುವಿಧೆ ಸಲುವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಈ ನಿಯಮವು ಬಳಕೆಗಾರನಿಗೆ ನೀಡುವ ಪ್ರಧಾನ ಹಕ್ಕುಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ಗಮನಿಸಿರಿ.

- ◆ ಜೀವ ಹಾಗೂ ಸೊತ್ತಿಗೆ ಹಾನಿಕಾರಕವಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಲಭಿಸುವ ಹಕ್ಕು.
- ◆ ವಸ್ತುಗಳ ಹಾಗೂ ಸೇವೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯ ಹಕ್ಕು.
- ◆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಬೆಲೆಗೆ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ಲಭಿಸುವ ಹಕ್ಕು.
- ◆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕು.

◆ ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಲಭಿಸಲೀರುವ ಹಕ್ಕು.

ಆ ಕಾನೂನಿನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು

ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳೆಂದರೆ ಗ್ರಾಹಕನಿಗೆ ಉತ್ಪಾದಕರಿಂದ ಅಥವಾ ವಿತರಣೆಗಾರರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲಾದ ಅನುಭವಗಳಂತಹಗಾಗಬ ಬಳಕೆಗಾರನಿಗೆ ಕಾನೂನು ಬಢ್ಣಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂಳು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಬಳಕೆಗಾರರು ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದಾಗ ನಷ್ಟಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಬಳಕೆಗಾರರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಸೈಫಿಸಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದ ಬಳಕೆಗಾರರು ಇಂದು ಶ್ರೀಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ- ರಾಜ್ಯ-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು	ರಚನೆ	ಅಧಿಕಾರ
ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ವೇದಿಕೆ.	ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದಾಡರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು. ವನಿತಾ ಸದಸ್ಯೆಯೊಬ್ಬರಿರಬೇಕು.	ಇಪ್ಪತ್ತೆ ಲಕ್ಷಗಳ ಮೊತ್ತದ ವರೆಗಿನ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಸೆಂಬಂಧಿಸಿ ಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ದಾವೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಬಳಪಡಿಸಿ ಶ್ರೀಪುರ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಕಮಿಷನ್	- ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದಾಡರಿಸುತ್ತದೆ. - ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು - ವನಿತಾ ಸದಸ್ಯೆಯೊಬ್ಬರಿರಬೇಕು. - ಹೆಚ್ಚಿನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಿಸಲು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.	ಇಪ್ಪತ್ತೆ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಮತ್ತು ಒಂದು ಕೋಟಿಗೆ ಮೀರದೆ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಪುರ ನೀಡುತ್ತದೆ.
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ಕಮಿಷನ್	- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದಾಡರಿಸುತ್ತದೆ. - ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ನಾಲ್ಕು ಸದಸ್ಯರಿರಬೇಕು. - ಹೆಚ್ಚಿನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಿಸಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.	ಒಂದು ಕೋಟಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಇರುವ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಪುರ ನೀಡುತ್ತದೆ.

- ◆ ವಿವಿಧ ಸರಕಾರಿ/ಸರಕಾರೇತರ/ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾನತೆಗಳಿಷ್ಟರೆ
- ◆ ನಿಯಮನುಸಾರವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಅಥವಾ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವ ಬೆಲೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ.
- ◆ ಕಲಬೆರಕೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ನಿಯಮದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ.
- ◆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕಾರಕವಾದ ಅಥವಾ ಸುರಕ್ಷಿತವಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದರೆ.
- ◆ ಅನ್ಯಾಯವಿಂದ ಬಳಕೆಗಾರನಿಗೆ ನಷ್ಟವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾದಾಗ.
- ◆ ಮಾರಾಟದ ಹೆಚ್ಚೆಕ್ಕಾಗಿ ತಪ್ಪು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಜಾಹೀರಾತುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೆ.

 ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ಅನುಗ್ರಹವೋ ಶಾಪೋ? ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನಾಧರಿಸಿ ಸಂಖಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

ಒಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪ್ರವೇಶಾತಿ ಪಡೆದು ಶ್ಲೂಪನ್ನು ಪಾವತಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಲಭಿಸದಿದ್ದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದವರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಆ ಕೋಸೋಣನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತೆಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ತಿಳಿಸಿತು. ಪಾವತಿಸಿದ ಶ್ಲೂಪನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲು ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ ತಯಾರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆದುರಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೂರ ನೀಡಿದನು. ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಶ್ಲೂಪನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲಾಯಿತು.

ಇದು ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಲಭಿಸಿದ ಒಂದು ಅನುಭವವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಾತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಗ್ರಾಹಕನ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯಪ್ರವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಆವೃತ್ತಿಕೆಸಿರಿ.

ಗ್ರಾಹಕರ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾಗಿದೆ.

- ◆ ಬದಲಾಗಿ ಹೊಸ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ◆ ಕೊಟ್ಟ ಹಣ ಮೊತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಆ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪಡೆಯುವುದು.

- ◆ ನಷ್ಟವನ್ನು ಭಕ್ತಿಕರ್ಮಾಡಲು ತಗಲುವ ಹಣವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ◆ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಪರಹರಿಸಲು ನಿರ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ◆ ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು.
- ◆ ಹಾನಿಕಾರಕವಾದ ಆಹಾರವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟವನ್ನು ನಿರ್ವೇಧಿಸುವುದು.
- ◆ ದೂರುಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ತಗಲುವ ಖಚಣನ್ನು ನೀಡುವುದು.

1986ರ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಶ್ರೀಸ್ತರ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಗಳಿಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕೌನ್ಸಿಲ್, ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ಗಳಾಗಿವೆ. ಅಯಾ ಸರಕಾರಗಳು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಲಹಾಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಈ ಸಮಿತಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಒಬ್ಬ ವರ್ಕೇಲನನ್ನು ಸಂದರ್ಭಿಸಿ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಹರಿತ ಚಚೆಸಿ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.

1986ರ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾನೂನುಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಬಳಕೆಗಾರರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಥಾನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.

ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟ ನಿಯಮ 1930

ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲುವುದಕ್ಕಿರುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವ ಗ್ಯಾರೆಂಟಿ, ವಾರೆಂಟಿ, ಮಾರಾಟದ ನಂತರದ ಸೇವೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯು ಈ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ.

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ (ಗ್ರೇಡಿಂಗ್ & ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್) ನಿಯಮ 1937

ಈ ನಿಯಮದ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅತ್ಯಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ನಿಯಮ 1955

ಅಮಿತ ಲಾಭ, ಅಕ್ರಮ ದಾಸ್ತಾನು, ಕಾಳಸಂತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಈ ನಿಯಮವು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಅಳತೆ - ತೂಕದ ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿಯಮ 1976

ಅಳತೆ ಮತ್ತು ತೂಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವಂಚನೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಈ ಕಾನೂನು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಆಡಳಿತ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು

ಚೆಕ್ಕಪ್ಪೇಸ್ ಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಾರ ಸುರಕ್ಷೆ
ಇಲಾಖೆಯು ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ
ತಪಾಸಣೆಯನ್ನು ಬಿಗುಗೊಳಿಸಿದ
ಕಾರಣ ವಿಷಯಕ್ತೆ ತರಕಾರಿಗಳು
ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಗಣನೀಯವಾಗಿ
ಕಡೆಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ.
2015 ಅಗಸ್ಟ್ 27

ಶ್ರೀಗಳ್ ಮೆಟ್ರೋಲಜಿ ಇಲಾಖೆ
ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೩೦ ಹಬ್ಬಿಗಳ
ಸಂಭಬಧಲ್ಲಿ ಕೆಗೊಂಡ ವಿಂಚಿನ
ಧಾರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಅಳತೆ ಮತ್ತು ತೊಕದಲ್ಲಿ
ವಂಚನೆ ವ್ಯಾಧಿದ್ವರ್ಷ 27
ವುಂದಿಗೆದುರಾಗಿ ಕೇಸನ್ನು
ದಾಖಲಿಸಿದರು.
2015 ಅಗಸ್ಟ್ 27

ಈ ಮೇಲಿನ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ವಾರ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಇಲಾಖೆಗಳು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮಾಡಿವೆ? ಹೀಗೆ ಬಳಕೆಗಾರರ ಅಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯಾನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸೋಣ.

- ◆ ಶ್ರೀಗಳ್ ಮೆಟ್ರೋಲಜಿ ಇಲಾಖೆ → ಅಳತೆ ಮತ್ತು ತೊಕದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು (ಅಳತೆ ಮತ್ತು ತೊಕ ತಪಾಸಣೆ ಇಲಾಖೆ) ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ◆ ಅಹಾರ ಸುರಕ್ಷೆ ಇಲಾಖೆ → ಅಹಾರ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ◆ ಕೇಂದ್ರ ಚೈಪ್‌ಫಿಗಳ ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ → ಚೈಪ್‌ಫಿಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮಿತಿ

- ◆ ಡ್ರಗ್ಸ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಇಲಾಖೆ → ಚೈಪ್‌ಫಿಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ◆ ಪ್ರುಡ್ ಸೇಟ್ ಆಂಡ್ ಸ್ಟ್ರಾಂಡ್‌ಡ್ರೋಂ → ಉತ್ಪಾದನೆ, ವಿತರನೆ, ದಾಸ್ತಾನು ಅಥೋರಿಟಿ ಓವ್‌ ಇಂಡಿಯಾ ಮಾರಾಟ, ಆಮದು ಇತ್ಯಾದಿ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಾರ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಇತರ ಸಂಸ್ಕೇ ಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೇರಣೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆಳ್ಳಿದ್ದರಿಂದಿಂಥಿಗೆ ಅದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು ಬಳಕೆಗಾರರಿಗೆ ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

- ◆ ಭಾರತೀಯ ಒಫ್ಫಾ ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಟಾಂಡರ್ಡ್ (BIS) ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ನಿಶ್ಚಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು ISI ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ಯುತ್ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಸಿಮೆಂಟ್, ಪೇರರ್, ಪ್ರೆಂಟ್, ಗ್ಯಾಸ್ ಸಿಲಿಂಡರ್ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

- ◆ ಇಂಟರ್ನಿಷನಲ್ ಟಿಗೆನ್ಸೆಲೆನ್ ಪ್ರೋರ್ ಸ್ಟಾಂಡಾರ್ಡ್ಸೆಲೆನ್ (ISO) ಭಾರತವನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತರಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಬ್ರಾಂಕುಗಳು, ಮುಂತಾದ ಸೇವಾ ಸಂಸೇಗಳು ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಐ.ಎಸ್.ಎ. ಅಂಗೀಕಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

- ◆ ಚಿನ್ನಾಭರಣಗಳ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

- ◆ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್, ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕಲ್ ಉಪಕರಣಗಳ ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಲು ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

- ◆ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು ‘ಅಗ್ರಮಾರ್ಕ’ ಎನ್ನುವ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ◆ ಸಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಸ್ಯೇತರ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ತಿಳಿಸಲು ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ◆ ಹಣ್ಣಿ ಹಂಪಲುಗಳು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸುರಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಎಫ್. ಪಿ. ಓ. ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಪ್ತೀಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದರ್ ಎಂಬುದರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಬಿಂಭಗಳಿರುವ ವಿವಿಧ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿರಿ.

ಸಮಾಜದ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ

ಜೀವಚಾರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಬಳಕೆಗಾರರ ತ್ರೈಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಖಾತರಿಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಸಮೂಹದ ಪಾಲೋಳ್ಳವಿಕೆಯು ಇದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಯಾವಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಾಲೋಳ್ಳವಿಕೆಯು ಸಾಧ್ಯ?

- ◆ ಬಳಕೆಗಾರರ ಸಂಘಗಳ ಚೆಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ.
- ◆ ಬಳಕೆಗಾರರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ◆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ◆
- ◆

ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣ

ಎಲ್ಲರೂ ಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲವೇ. ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಆಸಕ್ತಿಗಳು, ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಬೇಡಿಕೆಗಳು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರಭಾವ ಮುಂತಾದವು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣ ಹಾಗೂ ವಿಪುಲಗೊಳಿಸಿದೆ. ಬಳಕೆಗಾರರು ಉತ್ತಮವಾದ ಹವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಹೊಳ್ಳಲು ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಯಾವೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು?

- ◆ ಜನರಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು
- ◆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವುದು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕರ ದಿನ

ಡಿಸೆಂಬರ್ 24ನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕರ ದಿನವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. 1985ರಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘವು ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು. ಇದರ ಅಧಾರದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ಸಮರ್ಪಿಸಿತು. ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿತು. 1986 ಡಿಸೆಂಬರ್ 24ರಂದು ಈ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು.

- ◆ ದಿನಾಚರಣೆ

ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಯಾವೆಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗಾರರನ್ನು ಸಬಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ?

- ◆ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ◆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಜನರು ಸನ್ನದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ.

- ◆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದೇಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ,
- ◆ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕಾಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾದ ಬಳಕೆಗಾರರಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ◆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವ ಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರಜ್ಞಾಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ನೋಡಿರಿ.

- ◆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ರಶೀದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಡೆಯುವುದು.
- ◆ ಅಳತೆ ಮತ್ತು ತೂಕ ನಿಖರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವುದು.
- ◆ ಪ್ರ್ಯಾಕ್ಟ್ ಮಾಡಿದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವಾಗ ಉತ್ಪನ್ನದ ಹೆಸರು, ಪ್ರ್ಯಾಕ್ಟ್ ಮಾಡಿದ ದಿನಾಂಕ, ಕಾಲಾವಧಿ, ತೂಕ, ಬೆಲೆ, ನಿರ್ಮಾಣಪಕರ್/ ವಿತರಣೆಗಾರರ ವಿಳಾಸ ಎಂಬಿವು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವುದು.
- ◆ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು
- ◆ ತೆಗೆಯುವ ಉತ್ಪನ್ನದ ಉಪಯೋಗದ ರೀತಿ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ನಿರ್ಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಸಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಭಿತ್ತಿಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಟಿಪ್ಪಣೀಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಸರಕಾರಗಳ, ಸರಕಾರೇತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾದ ಪರಿಶ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರವೇ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಿಂದೊಡಗೊಡಿದ ಗ್ರಾಹಕ ಸಮಾಜವೊಂದನ್ನು ಸ್ವೀಕೃತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಮೌಲ್ಯನಿಷಾಯ ಮಾಡುವ

- ◆ ‘ಬಳಕೆಗಾರನ ಸಂತೃಪ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶ’ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀವು ಒಪ್ಪುವಿರಾ? ಯಾಕೆ?
- ◆ ಯಾವೆಲ್ಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹಕನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ?
- ◆ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಿಸಲಾದ ಬಳಕೆಗಾರರ ಹಕ್ಕಾಗಳು ಯಾವುವು?
- ◆ ‘ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕಾಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾವಲುಗಾರರು’ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ.

- ◆ ಜಾಹೀರಾತುಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಗ್ರಾಹಕನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ?
- ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.
- ◆ ಲೀಗಲ್ ಮೆಟ್ರೋಲಿಟನ್ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ ವೇದಿಕೆಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರ್ಲಿಸಿರಿ.
- ◆ ಜಾಗತಿಕ ಗ್ರಾಹಕ ದಿನಾಚರಣೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಸೆಮಿನಾರಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಾಗ ಯಾವೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು?
- ◆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ಬಳಕೆಗಾರರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ನೀವು ಹೇಗೆ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿರೆಂದು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಮುಂದುವರಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

- ◆ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಚಿಕೆಯಾಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.
- ◆ ಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ವಯಂಪೂರ್ವಕ ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಸ್ಲೈಡುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಪರಾ ಪ್ರೋಫೆಸ್‌ಷನಲ್ ಪ್ರಸಂಟೇಶನ್ ಮಾಡಿರಿ.
- ◆ ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕಾ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನಡೆಸಿರಿ.

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಭಾರತದ ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟಗಳ ಮುಖ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ..

ನಾವು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಕರೆನ್ಸಿ ನೋಟಗಳ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅನೆಲಿ ನೋಟಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಶೇಷತೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ನೋಟಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುವಾಗ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ವಂಚನೆಗಳ ಕುರಿತು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಜಾವಂತರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಗದ

ನೋಟಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ 'ರಾಗ' ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸ ನೋಟಗಳಿಗೆ ಬಡಿದಾಗ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವಾಟರ್ ಮಾರ್ಕೆ

ನೋಟನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕಸ್ತಂಭ ಅಥವಾ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ವಾಟರ್ ಮಾರ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ವಾಟರ್ ಮಾರ್ಕೆನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನೋಟನ ಎರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹೂವಿನ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ಬೆಳಕಿಗೆ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಒಂದೇ ಹೂವಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಫೈಫ್

ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಫೈಫ್ ಇರುತ್ತದೆ. 2000 ಅಕ್ಷೋಬರಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ 1000 ರೂಪಾಯಿಯ ನೋಟನಲ್ಲಿ ಭಾರತ RBI 1000 ಎಂಬುದಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಫೈಫ್ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದಲ್ಲಿ, ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂತಲ್ಲಿನವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ 100 ರೂಪಾಯಿ, 500 ರೂಪಾಯಿಯ ನೋಟಗಳ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಫೈಫ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತ RBI ಎಂಬಿವುಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮರೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ

ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಸರಣಿಗೆ ಸೇರಿದ 20 ರೂಪಾಯಿಯಿಂದ 1000 ರೂಪಾಯಿಯ ವರೆಗಿನ ನೋಟಗಳ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಚಿತ್ರದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಲಂಬವಾದ ಚೋಡರಿನಲ್ಲಿ ನೋಟನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಅಂಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮರೆಯಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು (ಮೈಕ್ರೋಲೆಟರಿಂಗ್)

5 ರೂಪಾಯಿ, 10 ರೂಪಾಯಿಯ ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ಲಂಬವಾಗಿರುವ ಚೋಡರಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭೂತಕಸ್ತದಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ RBI ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ.

ಇಂಟಾಗ್ಲಿಯೋ ಮುದ್ರಣ

ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಸರಣಿಗೆ ಸೇರಿದ 20 ರೂಪಾಯಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಟಾಗ್ಲಿಯೋ (ಉಬ್ಬಿನಿಲ್ಲವ) ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮುದ್ರಣವಿದೆ.

ಮೈಕ್ರೋರಸೆನ್ಸ್

ನೋಟಗಳ ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಳೆಯುವ ಶಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗೋಡರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವ ಶಾಯಿ

ನವಂಬರ್ 2000 ಮತ್ತು ಅನಂತರ ಮುದ್ರಿತವಾದ 500, 1000 ರೂಪಾಯಿಯ ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ, ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ 500, 1000 ಎಂಬೀ ಅಂಕೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಓರೆಯಾಗಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ನೀಲ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

Printing and Circulation of forged notes are offences under sections 489 A to 489 E of the Indian penal code and are punishable in the courts of law by fine or imprisonment or both.